

**DYREKTOR
BRODNICKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO**

**PLAN OCHRONY
BRODNICKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO
DO ROKU 2025**

CZEŚĆ III

PROJEKT PLANU OCHRONY

Toruń, styczeń-luty 2006 rok

Opracował zespół:

mgr Antoni Pawski – generalny projektant

mgr Szczepan Burak

mgr Sławomir Flanz

mgr inż. arch. krajobr. Izabela Kurowska

Współpraca:

Zespół Katedry Ekologii i Ochrony Środowiska

Akademii Rolniczej w Poznaniu pod kierunkiem

dr hab. Krzysztofa Szoszkiewicza

SPIS TREŚCI

<u>I.PODSTAWA PRAWNA, CEL, ZAKRES I METODA OPRACOWANIA.....</u>	<u>5</u>
<u>II.KONCEPCJA OCHRONY ZASOBÓW, TWORÓW I SKŁADNIKÓW PRZYRODY ORAZ WARTOŚCI KULTUROWYCH.....</u>	<u>10</u>
1.Cele ochrony Parku.....	10
2.Zasady i kierunki ochrony oraz prowadzenia gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i zagospodarowania przestrzennego.....	12
3.Działania edukacyjne.....	15
4.Potrzeby uzupełnienia form ochrony przyrody i form ochrony zabytków.....	15
5.Priorytety prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu.....	24
6.Zasady monitoringu skuteczności ochrony.....	25
<u>III.ZADANIA OCHRONNE DOTYCZĄCE CAŁEGO OBSZARU PARKU.....</u>	<u>28</u>
1.Ochrona przyrody.....	28
2.Ochrona dziedzictwa kulturowego.....	46
3.Ochrona wód i gospodarka wodna.....	51
4.Gospodarka odpadami.....	54
5.Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem.....	55
6.Zapobieganie poważnym awariom.....	55
7.Rolnictwo i gospodarka surowcami.....	56
8.Gospodarka rybacka.....	57
9.Leśnictwo.....	58
10.Łowiectwo.....	61
11.Gospodarka turystyczna.....	62
12.Infrastruktura techniczna.....	69
<u>IV.USTALENIA DLA POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTEK PRZYRODNICZO- KRAJOBRAZOWYCH.....</u>	<u>72</u>

V. USTALENIA DO STUDIÓW UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW

ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN, MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ PLANÓW

ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTW..... 145

1. Walory przyrodnicze Brodnickiego Parku Krajobrazowego.....	145
2. Tereny i obiekty prawnie chronione.....	148
3. Gospodarowanie wodami i ochrona przeciwpowodziowa.....	149
4. Gospodarka odpadami.....	153
5. Kierunki działalności gospodarczej.....	153
6. Zasady inwestowania i gospodarowania przestrzenią.....	154
7. Zasady kształtowania zabudowy.....	156
8. Zasady i rozwiązania dotyczące infrastruktury technicznej.....	158
9. Warunki lokalizacji inwestycji celu publicznego.....	159

VI. OCENA PRZEWIDYWANYCH SKUTKÓW PLANU W TYM OSZACOWANIE

KOSZTÓW JEGO REALIZACJI..... 161

VII. PROPOZYCJE POŻĄDANYCH KOREKT ZMIAN GRANIC BPK..... 165

I. PODSTAWA PRAWNA, CEL, ZAKRES I METODA OPRACOWANIA

Plan ochrony dla parku krajobrazowego opracowuje się na podstawie przepisów Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późniejszymi zmianami).

Art. 18 ust. 1 w/w ustawy wprowadza obowiązek sporządzenia i realizacji planu ochrony dla parku krajobrazowego. Plan taki należy ustanowić w terminie 5 lat od dnia utworzenia danego parku krajobrazowego. Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy projekt planu ochrony dla parku krajobrazowego sporządza dyrektor parku krajobrazowego lub dyrektor zespołu parków krajobrazowych. Projekt planu wymaga: zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin oraz uzgodnienia z właściwymi miejscowo radami gmin ustaleń dotyczących infrastruktury technicznej, zagospodarowania turystycznego, sposobu użytkowania gruntów, eliminacji lub ograniczania zagrożeń zewnętrznych oraz ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w odniesieniu do nieruchomości niebędących własnością Skarbu Państwa.

Plan ochrony dla parku krajobrazowego ustanawia wojewoda w drodze rozporządzenia, w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu planu lub odmawia jego ustanowienia, jeżeli projekt planu jest niezgodny z celami ochrony przyrody. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody. Plan ochrony dla parku krajobrazowego położonego na terenie kilku województw ustanawia wojewoda właściwy ze względu na siedzibę dyrekcji parku, a więc Wojewoda Kujawsko-Pomorski, w porozumieniu z pozostałymi wojewodami (Wojewoda Warmińsko-Mazurski).

Zgodnie z art. 20 ust. 1 w/w ustawy, plan ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody oraz parku krajobrazowego sporządza się na okres 20 lat, z uwzględnieniem:

- 1) charakterystyki i oceny stanu przyrody;
- 2) identyfikacji i oceny istniejących oraz potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych;
- 3) charakterystyki i oceny uwarunkowań społecznych i gospodarczych;
- 4) analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony;
- 5) charakterystyki i oceny stanu zagospodarowania przestrzennego.

Prace przy sporządzaniu planu ochrony parku krajobrazowego polegają na:

- 1) ocenie stanu zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych, wartości kulturowych oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, która może być wykonana w formie szczegółowych opisów;
- 2) opracowaniu koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych;
- 3) wskazaniu zadań ochronnych, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji.

Art. 19 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody określa, że plan ochrony dla parku krajobrazowego zawiera:

- 1) cele ochrony przyrody oraz przyrodnicze, społeczne i gospodarcze uwarunkowania ich realizacji;
- 2) identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
- 3) wskazanie obszarów realizacji działań ochronnych;
- 4) określenie zakresu prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu;
- 5) wskazanie obszarów udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania oraz określenie sposobów korzystania z tych obszarów;
- 6) ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planów zagospodarowania przestrzennego województw.

Zgodnie z art. 21 w/w ustawy minister właściwy do spraw środowiska, kierując się potrzebą ochrony zasobów, tworów i składników przyrody żywej i nieożywionej w parkach narodowych, rezerwach przyrody oraz parkach krajobrazowych, z uwzględnieniem możliwości technicznych, organizacyjnych i finansowych oraz poziomu wiedzy i nauki w zakresie ochrony przyrody w drodze rozporządzenia powinien określić:

- 1) tryb sporządzania projektu planu ochrony;
- 2) zakres prac na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony;
- 3) tryb dokonywania zmian w planie ochrony;
- 4) zakres i sposoby ochrony zasobów, tworów i składników przyrody.

Wymóg ten został spełniony przez wydanie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794).

Przy konstrukcji planu ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego. uwzględniono zarówno opisane powyżej uwarunkowania prawne sporządzenia planu ochrony dla parku krajobrazowego oraz wymogi określone w specyfikacji istotnych warunków zamówienia do zadania – Wykonanie Planu Ochrony dla Brodnickiego Parku Krajobrazowego (Znak sprawy: BPK/323/1/05).

Całość opracowania składa się z trzech części:

- I. Zebranie materiałów do opracowania Planu ochrony BPK,
- II. Ocena stanu istniejącego, inwentaryzacja zasobów, tworów i składników przyrody oraz identyfikacja zagrożeń obszaru Parku.
- III. Opracowanie projektu Planu ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego.

Niniejsza część III zawiera projekt Planu ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego, a w szczególności:

- opracowanie koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych,
- sformułowanie działań ochronnych dla obszaru Parku i wydzielonych jednostek przyrodniczo-krajobrazowych,
- wytyczne do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania przestrzennego województw.

Punktem wyjścia do określenia działań ochronnych było sformułowanie koncepcji, celów, kierunków i zasad ochrony zasobów i walorów Parku.

W oparciu o cele, zasady i kierunki ochrony BPK sformułowano zadania ochronne dla całego obszaru Parku zapisane w 12 blokach tematycznych. Następnie określono działania ochronne dla wydzielonych jednostek przestrzennych.

Ustalenia planu ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego dotyczą całego obszaru Parku o powierzchni 16685 ha. Aby precyzyjnie formułować działania ochronne i określić zadania dla użytkowników Parku należało obszar opracowania podzielić na mniejsze powierzchniowo jednostki przestrzenne.

Wydzielając jednostki oparto się na następujących kryteriach:

- wartości przyrodnicze,

- waloryzacja krajobrazowa,
- stosunki wodne,
- sposób użytkowania gruntów,
- stopień antropopresji.

Łącznie wydzielono 38 jednostek przestrzennych, które w oparciu o przyjęte kryteria dokonanej delimitacji nazwano jednostkami przyrodniczo-krajobrazowymi.

Dla każdej jednostki określono położenie administracyjne i hydrograficzne, powierzchnię jednostki oraz procentowo poszczególne formy użytkowania terenu.

Określono ponadto waloryzację przyrodniczą jednostki wyrażoną przez stopień antropopresji:

- obszar o małym stopniu antropopresji,
- obszar o średnim stopniu antropopresji,
- obszar o znacznym stopniu antropopresji,
- obszar o bardzo dużym stopniu antropopresji.

Określono rodzaj krajobrazu:

- krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego o harmonijnym powiązaniu bardzo atrakcyjnych elementów przyrodniczych,
- krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi,
- krajobraz jeziorno-leśno-rolny naturalno-kulturowy,
- krajobraz jeziorno-rolny kulturowy,
- krajobraz leśny zbliżony do naturalnego,
- krajobraz leśno-rolny naturalno-kulturowy,
- krajobraz kulturowy zdominowany przez rolnictwo indywidualne,
- krajobraz kulturowy zdominowany przez rolnictwo wielkoobszarowe,
- krajobraz dolinno-bagienny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi,
- krajobraz leśno-zboczowy zbliżony do naturalnego,
- krajobraz dolinno-zboczowy, naturalno-kulturowy,
- krajobraz dolinno-terasowy
- krajobraz leśno-terasowy zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi,
- krajobraz wysoczyznowo-terasowy naturalno-kulturowy,

Określono także waloryzację krajobrazową jednostki wyrażoną poprzez wartość krajobrazu:

- bardzo duża wartość krajobrazu,
- duża wartość krajobrazu,
- dość duża wartość krajobrazu,

- średnia wartość krajobrazu,
- niska wartość krajobrazu.

Ustalenia szczegółowe dla poszczególnych jednostek przyrodniczo-krajobrazowych, na które podzielono obszar Parku, stanowią zasadniczy trzon planu ochrony.

Przyjęto dwie wzajemnie dopełniające się części ustaleń planu: część informacyjną i część ochronno-zadaniową.

Część informacyjna - zawiera zestaw podstawowych informacji o terenie jednostki przyrodniczo-krajobrazowej, położenie jednostki, jej wielkość, użytkowanie gruntów i istniejące zainwestowanie, waloryzacje, uwagi o sposobie gospodarowania, walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe oraz zagrożenia tych walorów, sytuacje konfliktowe i bariery ekologiczne oraz tereny i obiekty szczególnej uwagi.

Część ochronno-zadaniowa - zawiera zbiór ustaleń określających dopuszczalne sposoby zagospodarowania i użytkowania terenu jednostki, stwarza prawne możliwości ochrony przez określenie rygorów oraz warunków działań dla wszystkich użytkowników Parku. Część ta zawiera również wytyczne w zakresie niezbędnych działań ochronnych umożliwiających osiągnięcie formułowanych w planie celów, zasad i kierunków ochrony. Działania te należy traktować jako obowiązek do bezwzględnej realizacji. W większości wypadków odstąpiono od przydzielania konkretnych zadań poszczególnym użytkownikom terenu Parku zakładając, że podział kompetencji między administrację rządową i samorządową podlega ciągłym zmianom, w związku z czym część ustaleń planu mogłaby w krótkim czasie zostać zdezaktualizowana.

W dalszej części plan ochrony zawiera ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz do planów zagospodarowania przestrzennego województw.

II.KONCEPCJA OCHRONY ZASOBÓW, TWORÓW I SKŁADNIKÓW PRZYRODY ORAZ WARTOŚCI KULTUROWYCH

1.Cele ochrony Parku

1.1.Ustala się cel nadrzędny ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego:

ZACHOWANIE WYSOKICH WALORÓW PRZYRODNICZYCH, KRAJOBRAZOWYCH I KULTUROWYCH DLA ZWIĘKSZENIA ATRAKCYJNOŚCI PARKU I POPRAWY JAKOŚCI ŻYCIA JEGO MIESZKAŃCÓW.

1.2.Rozwinięciem celu nadrzędnego jest określenie podstawowych **celów strategicznych**:

- 1)ZACHOWANIE I ZWIĘKSZENIE BIORÓŻNORODNOŚCI PARKU;
- 2)ZACHOWANIE I PRZYWRÓCENIE ROŻNORODNOŚCI FORM KRAJOBRAZOWYCH WYNIKAJĄCYCH Z NATURALNEGO UKSZTAŁTOWANIA TERENU PARKU;
- 3)OCHRONA CHARAKTERYSTYCZNYCH CECH PRZESTRZENNYCH ŚRODOWISKA KULTUROWEGO PARKU.

1.3.**Cele podstawowe** ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego

1)Cele ochrony przyrody:

- a)zachowanie zespołów form ukształtowania terenu reprezentujących zestaw cech charakterystycznych dla typów morfogenetycznych rynien polodowcowych i ich sandrowo-morenowego otoczenia oraz fragmentów doliny rzecznej i jej wysoczyznowego otoczenia,
- b)rekultywacja ze względów przyrodniczych i krajobrazowych struktur litogenicznych zdegradowanych antropogenicznie,
- c)zachowanie naturalnych warunków cyrkulacji wody w najmniej przekształconych antropogenicznie zlewniach podstawowych,
- d)utrzymanie lub przywrócenie warunków hydrograficznych umożliwiających rozwój naturalnych siedlisk roślinnych poprzez odpowiednie ukierunkowanie melioracji,
- e)poprawa obecnego stanu jakościowego wód powierzchniowych,

- f) utrzymanie lub przywrócenie stanu atmosfery oraz warunków akustycznych zapewniających właściwe warunki życia ludzi, funkcjonowania przyrody ożywionej i przetrwanie dóbr kultury materialnej,
  - g) zachowanie specyfiki florystycznej BPK związanej z dużym zróżnicowaniem siedlisk (zwłaszcza poddanych wpływowi rzeki Drwęcy),
  - h) zachowanie wszystkich typów siedlisk florystycznych i utrzymanie populacji gatunków zagrożonych na poziomie pełnej odnawialności,
  - i) objęcie ochroną prawną florystycznych stanowisk gatunków chronionych i rzadkich,
  - j) utrzymanie pełnej różnorodności fitocenoz zgodnych z naturalną dynamiką siedlisk,
  - k) zachowanie podstawowych procesów ekologicznych,
  - l) ochrona zbiorowisk roślinnych zagrożonych wyginieciem w skali kraju ze względu na zanikanie właściwych dla nich siedlisk – dotyczy to głównie roślinności torfowisk,
  - m) przywrócenie naturalnego składu gatunkowego i struktury wiekowej drzewostanów w lasach,
  - n) utrzymanie potencjału produkcyjnego siedlisk leśnych i nieleśnych,
  - o) zwiększenie powierzchni naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk wzdłuż brzegów zbiorników wodnych i cieków,
  - p) ochrona różnorodności siedlisk warunkujących bogactwo fauny,
  - r) utrzymanie naturalnej różnorodności gatunków zwierząt w ich siedliskach,
  - s) utrzymanie lub przywrócenie liczebności populacji wszystkich gatunków na poziomie zapewniającym ich odnawialność.
- 2) Cele ochrony krajobrazu:
- a) zachowanie krajobrazów rynien polodowcowych oraz doliny rzecznej (Drwęcy) o cechach zbliżonych do naturalnych,
  - b) zachowanie kompleksów leśnych w całej różnorodności krajobrazowej, zwłaszcza krajobrazów leśno-wodno-torfowiskowych,
  - c) kształtowanie krajobrazów terenów osadnictwa i turystyki,
  - d) zachowanie wewnątrz i otwarcie widokowych o szczególnych walorach krajobrazowych zarówno w krajobrazie zbliżonym do naturalnego jak i w krajobrazie kulturowym,

- e) zachowanie dotychczasowych proporcji powierzchniowych między obszarami leśnymi i nieleśnymi oraz ochrona terenów nieleśnych o dużych walorach krajobrazowych : ekosystemów bagiennych, torfowiskowych, łąkowych i innych półnaturalnych.
- 3) Cele ochrony środowiska kulturowego:
- a) zachowanie tożsamości kulturowej i ciągłości historycznej regionu,
  - b) utrzymanie charakterystycznych cech przestrzennych środowiska kulturowego Parku,
  - c) wyeksponowanie wartości zasobów dziedzictwa kulturowego,
  - d) harmonijne kształtowanie przestrzeni w powiązaniu z elementami środowiska kulturowego,
  - e) harmonizowanie elementów środowiska kulturowego i przyrodniczego Parku oraz jego otoczenia.

2. Zasady i kierunki ochrony oraz prowadzenia gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i zagospodarowania przestrzennego

2.1. Ustala się następujące **zasady ochrony** i gospodarowania :

- 1) Kompleksowe ujmowanie dopełniających się zagadnień ochrony środowiska przyrodniczego, wartości kulturowych i krajobrazu;
- 2) Społeczne akceptowanie koegzystencji działań ochronnych i aktywności gospodarczej;
- 3) Rozwój wyłącznie takich stref działalności społeczno-gospodarczej, które nie powodują nieodwracalnych zniszczeń w środowisku;
- 4) Rozwój wykorzystujący najczystsze technologie i najnowsze metody ochrony środowiska;
- 5) Rozwój społeczno-ekonomiczny wyrażający się poprawą warunków życia mieszkańców Parku;
- 6) Zasada korzystania z zasobów przyrody w warunkach gospodarczego użytkowania terenu, z zapewnieniem jego trwałości;
- 7) Możliwość prowadzenia produkcji rolnej, leśnej i rybackiej na dotychczasowych terenach i w obiektach przy zapewnieniu:
  - a) ograniczenia zasobochłonności, w tym tereno-, transporto- i energochłonności produkcji,

- b) zmniejszenia uciążliwego wpływu działalności produkcyjnej na środowisko i zdrowie ludzi,
- c) ewolucji rolnictwa w kierunku produkcji żywności o wysokich parametrach jakościowych.

2.2. Określa się **główne kierunki** działań ochronnych i gospodarowania :

- 1) Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych poprzez odpowiednie zagospodarowanie strefy ekotonowej lasu, zwłaszcza w obszarach osadnictwa i turystyki;
- 2) Ochrona wód poprzez uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;
- 3) Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniem lub zniszczeniem w wyniku niewłaściwego postępowania z odpadami;
- 4) Ograniczenie ryzyka wystąpienia na obszarze Parku nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i sytuacji awaryjnych stwarzających zagrożenie dla środowiska;
- 5) Ochrona środowiska przed zagrożeniami pochodzącymi z rolnictwa;
- 6) Zachowanie ekosystemów barierowych (buforowych) hamujących przepływ biogenów z pól do wód powierzchniowych;
- 7) Ograniczenie do niezbędnego minimum zmiany użytkowania terenu z leśnego na inny;
- 8) Utrzymanie stanu istniejącego na obszarach, na których przyroda do dziś zachowała się w stanie zbliżonym do naturalnego poprzez :
  - a) uznawanie najcenniejszych przyrodniczo terenów i obiektów za prawne formy ochrony, tj. rezerваты przyrody, pomniki przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne itp.,
  - b) prowadzenie badań naukowych mających na celu udokumentowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Parku,
  - c) ochronę walorów krajobrazowych przez wykluczenie inwestycji dyszharmonijnych w krajobrazie oraz racjonalne wprowadzanie zieleni,
  - d) utworzenie pasów ochronnych wokół jezior i cieków w obszarze Parku,
  - e) utrzymanie wysokiej jakości wód w jeziorach i ciekach,
  - f) utrzymanie w stanie naturalnym wszystkich bagien, mokradeł i terenów podmokłych (naturalna retencja wód);
- 9) Podjęcie działań zmierzających do przywrócenia utraconych walorów na obszarach, na których silnie zaznaczyła się antropopresja poprzez :

- a) uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami na terenach wiejskich oraz na terenach i w obiektach turystycznych,
  - b) renaturalizację i odbudowę obiektów i systemów wodnych (mała retencja),
  - c) likwidację ewentualnej „dzikiej” zabudowy turystyczno-letniskowej,
  - d) stopniową rezygnację z intensywnej gospodarki rolnej na rzecz rolnictwa ekologicznego i integrowanego,
  - e) modernizację linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych,
  - f) docelową gazyfikację obszaru Parku,
  - g) propagowanie różnorodnych form turystyki kwalifikowanej;
- 10) Zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wskazanych w odpowiednich przepisach prawnych, za wyjątkiem niezbędnej infrastruktury komunalnej;
- 11) Zakaz prowadzenia przez obszar parku nowych linii kolejowych, dróg szybkiego ruchu oraz napowietrznych linii wysokiego napięcia (110 kV i wyższym);
- 13) Zakaz lokalizacji nowych obiektów eksploatacji surowców mineralnych i wydobywania torfu;
- 14) Zakaz budowy składowisk odpadów oraz instalacji do gospodarczego wykorzystania lub unieszkodliwiania odpadów;
- 15) Zakaz lokalizacji budynków i budowli w odległości mniejszej niż 100 m od wód powierzchniowych, z wyjątkiem obiektów gospodarki rybackiej oraz służących turystyce wodnej i jej bezpieczeństwu;
- 16) Zakaz lokalizacji budynków i budowli na gruntach leśnych i w odległości mniejszej niż 30 m od granicy lasu z wyjątkiem obiektów gospodarki leśnej oraz służących obsłudze tras turystycznych;
- 17) Zakaz budowy wolnostojących nośników reklamowych umieszczonych :
- a) poza zwartą zabudową wsi, zarówno w pasie drogowym jak i poza nim,
  - b) na obszarze zwartej zabudowy wsi w sposób przesłaniający obiekty o wartościach kulturowych lub walory krajobrazowe;
- 18) Lokalizowanie nowej zabudowy przede wszystkim na obszarach już zainwestowanych;
- 19) Ograniczenie inwestowania na nowych terenach do przypadków koniecznych i niezbędnych (np. dla obsługi turystyki, ochrony przeciwpowodziowej itp.).

3. Działania edukacyjne

- 1) Poszerzenie działalności edukacyjnej w siedzibie BPK w Grzmięcy;
- 2) Utworzenie na obszarze BPK tzw. „zielonej szkoły”;
- 3) Utworzenie filii Muzeum Ziemi Brodnickiej dokumentującego walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe BPK;
- 4) Organizacja „zimowych szkół rolnych” i innych form szkolenia dla miejscowych rolników;
- 5) Prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców wsi i turystów;
- 6) Propagowanie rolnictwa ekologicznego i proekologicznych form gospodarki rolnej;
- 7) Prowadzenie doradztwa w zakresie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, dla poszczególnych gospodarstw rolnych z wykorzystaniem Centrum Kompetencji Rolnictwa Ekologicznego przy siedzibie BPK;
- 8) Współpraca z nadleśnictwami Brodnica i Jamy w zakresie edukacji ekologicznej;
- 9) Szkolenia dotyczące zasad gospodarowania na obszarze Natura 2000;
- 10) Przeprowadzenie badań dotyczących stanu świadomości ekologicznej ludności zamieszkującej obszar i sąsiedztwo Parku.

4. Potrzeby uzupełnienia form ochrony przyrody i form ochrony zabytków

Uznając potrzeby uzupełnienia form ochrony przyrody i form ochrony walorów kulturowych wnioskuje się :

4.1. Objęcie **ochroną rezerwatową** obszaru „Mieliwo – Południe”. Obszar ten powinien objąć południową część jeziora Mieliwo wraz z pasem przybrzeżnym terenu do drogi Zbiczno-Górale (na południowym-zachodzie) łącznie o powierzchni około 45 ha.

- 1) Obszar o wybitnych walorach przyrodniczych. W obrębie torfowiska (części wynurzonej) występuje mozaika zbiorowisk związków *Oxycocco-Sphagnetea*, *Scheuchzerio-caricitea nigrae* i *Magnocaricion* oraz w wypełnionych wodą zagłębieniach *Utricularietea intermedio-minoris*. Roślinność jeziora tworzą głównie zbiorowiska klas *Phragmitetea* i *Potametea*.

Płaty roślinności klasy *Oxycocco-Sphagnetea* (zbiorowiska niskich wrzosowisk i torfowisk) charakteryzowały się występowaniem licznych gatunków typowych dla torfowisk, m.in.: wełnianka szerokolistna (*Eriophorum latifolium*), wełnianka

pochwowata (*Eriophorum vaginatum*), rosiczki (*Drosera anglica*, *Drosera intermedia* i *Drosera rotundifolia*), turzyca bagienna (*Carex limosa*), żurawina drobnolistkowa (*Vaccinium microcarpum*) oraz mchy torfowce (*Sphagnum* sp.).

Zajmujące nieco mniejszy areal zbiorowiska klasy *Scheuzerio-Caricetea nigrae* (bogate w mszaki niskoturzycowe zbiorowiska łąk bagiennych) tworzyły m.in. turzyca zwyczajna (*Carex nigra*), przygielka biała (*Rhynchospora alba*), bagnica torfowa (*Scheuchzeria palustris*), bobrek trójlistkowy (*Menyanthes trifoliata*) i in. W obrębie pła zanotowano kilka płatów o powierzchni kilkunastu m², zasiedlone przez roślinność zespołu ponikła skąpokwiatowego (*Eleocharitetum quinqueflorae*).

W ple torfowcowym zaobserwowano ponadto niewielkie „oczka wodne” o powierzchni od kilku do kilkunastu m², nawiązujące fizjonomią i składem gatunkowym do zbiorników dystroficznych. Skolonizowane były one przez 2 gatunki pływaczy: *Utricularia minor* oraz *U. intermedia* oraz przez ramienicę kruchą (*Chara fragilis*). Roślinność dystroficznych oczek wodnych tworzyła zbiorowisko klasy *Utricularietea intermedio-minoris*.

Wśród płatów roślinności związku *Magnocaricion* (szuwały wielkoturzycowe) stwierdzono występowanie *Caricetum gracilis* (zespół turzycy zaostrej), *Caricetum vesicariae* (zespół turzycy pęcherzykowatej) oraz pła narecznicowego (*Thelypteridi-Phragmitetum*).

Roślinność wodną jeziora tworzą głównie zbiorowiska klas *Phragmitetea* i *Potametea*. Brzegi zbiornika porasta mozaika luźnych szuwarów właściwych (*Phragmition*) i wysokich turzyc (*Magnocarition*). Zdecydowanie dominują jednak zespoły ze związku *Phragmition*, zwłaszcza szuwar trzcinowy (*Phragmitetum australis*) i szuwar pałki wąskolistnej (*Typhetum angustifoliae*), które występują w wąskim pasie wzdłuż linii brzegowej jeziora. Strefa roślinności o liściach pływających (nymfeidy) jest stosunkowo dobrze rozwinięta, zwłaszcza w pobliżu dopływów i odpływów do jeziora, gdzie następuje szybsze wypływanie zbiornika. Tworzy ją głównie zespół *Nupharo-Nymphaeetum albae* z dominacją *Nuphar lutea*. W pobliżu kanału łączącego jeziora Mielwo i Sosno występuje dobrze wykształcony zespół *Hydrocharitetum morsus-ranae*, z dominacją *Stratiotes aloides*. Strefa roślinności zanurzonej (elodeidy) jest w jeziorze dobrze rozwinięta i sięga do głębokości 3m. Tworzy ją mozaika zbiorowisk ze związku *Potamion*, ze zdecydowaną dominacją *Ceratophylletum demersi*. Fitocenoza ta jest na terenie

parku w ekspansji, co jest spowodowane postępującą eutrofizacją wód stojących. Drugim pod względem liczebności zespołem w jeziorze jest *Potametum perfoliati*. Na uwagę zasługuje też fitocenoza *Parvopotamo-Zannichellietum*, występująca w wypłyconych i mulistych miejscach zbiornika.

Występujące jeszcze na początku lat '90 zespół *Charetum fragilis*, porastający całe dno jeziora Mielwo obecnie znajduje się w regresji na rzecz zbiorowiska *Ceratophylletum demersi*. Podczas badań stwierdzono nieliczne płyty fitocenozy *Charetum fragilis*, głównie w południowej części zbiornika.

Na uwagę zasługuje także występujący w jeziorze zespół rdestnicy nitkowatej (*Potametum filiformis*) z dominacją rdestnicy wydłużonej (*Potamogeton praelongus*), rzadkiego gatunku we florze polskiej.

Spośród gatunków roślin zidentyfikowanych w obrębie wydzielenia **ochronie prawnej podlegają**: *Drosera anglica* (rosiczka długolistna), *Drosera intermedia* (rosiczka pośrednia), *Drosera rotundifolia* (rosiczka okrągłolistna), *Scheuchzeria palustris* (bagnica torfowa), *Menyanthes trifoliata* (bobrek trójlistkowy), *Carex limosa* (turzyca bagienna), *Utricularia minor* (pływacz drobny), *Utricularia intermedia* (pływacz średni), *Najas minor* (jezierza mniejsza), *Nuphar lutea* (grązel żółty) i szereg gatunków torfowców (*Sphagnum sp.*). Wiele innych gatunków uważanych jest za cenne przyrodniczo, np. *Vaccinium microcarpum* (żurawina drobnolistkowa) (wg „Polskiej Czerwonej Księgi Roślin” - Zarzycki eds. 1992). Wg „Zagrożone Gatunki Flory Torfowisk” (Jasnowska, Jasnowski 1997) *Salix nigricans* (wierzba czarniawa) to gatunek silnie zagrożony a *Calla palustris* (czermień błotna), *Eleocharis quinqueflora* (ponikło skąpokwiatowe), *Eriophorum latifolium* (wełnianka szerokolistna), *Lysimachia thyrsoiflora* (tojeść bukietowa), *Sparganium minimum* (jeżogłówka najmniejsza).

Roślinność zbiorników wodnych z klasy *Utricularietea intermedio-minoris* oraz torfowisk wysokich i przejściowych oraz kwaśnych młak niskoturzycowych (z klas *Oxycocco-Sphagnetea* i *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*) wymieniona jest w rozporządzeniu jako wskazująca na siedlisko przyrodnicze podlegające ochronie (Ministerstwo Środowiska 2001) i jako fitocenoza określająca **typ siedlisk przyrodniczych o znaczeniu europejskim** wymagającym ochrony w formie wyznaczenia obszarów NATURA 2000.

2) Do czasu jego utworzenia i sporządzenia planu ochrony zaleca się następujące działania ochronne:

Podstawową, a zarazem optymalną metodą ochrony roślinności torfowiskowej jest zachowanie naturalnego poziomu wody, a jeżeli zostałby on obniżony, to przywrócenie do stanu pierwotnego lub maksymalnie mu bliskiego. Należy obserwować postępującą sukcesję i przygotować się na realizację ochrony czynnej, przede wszystkim poprzez odkrzacanie. Istotna jest przy tym analiza warunków hydrologicznych całego układu przestrzennego, którego częścią jest torfowisko przejściowe, i kompleksowa ochrona tego układu. W miejscach udostępnionych np. do celów edukacyjnych bezwzględnie konieczne są kładki zabezpieczające przed wydeptywaniem. W obniżeniach śródleśnych zaleca się nieprzeprowadzanie zrębów zupełnych w bezpośredniej zlewni torfowiska oraz nie zrzucanie na jego powierzchnię gałęzi i ściętych drzew.

4.2. Wyróżnienie obszaru o wybitnych walorach przyrodniczych i historyczno-kulturowych, predestynowanego do uznania za **zespół przyrodniczo-krajobrazowy** „Tomki – Sumówko”.

1) Przedmiotem ochrony są wyróżniające się zasoby dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego skupione w jednym rejonie, a należą do nich:

- a) w Tomkach – pozostałości folwarku należącego do majątku w Konojadach (gm. Jabłonowo), na który składają się dwór murowany z przełomu XIX/XX w. wraz z zabudową gospodarczą z ok. końca XIX w. oraz park o powierzchni 1,37 ha z początku XIX w.,
- b) w Sumówku – dwór murowany z drugiej połowy XIX w. wraz z parkiem o powierzchni 1,8 ha z tego samego okresu,
- c) liczne udokumentowane stanowiska archeologiczne nie eksponowane w terenie (AZP nr 33-50),
- d) jezioro Sumówko, które od kilkudziesięciu lat w wyniku przeprowadzonych melioracji przedzielone jest na dwa odrębne, mocno zarastające, akweny. Jezioro jest bardzo płytkie, a jego brzegi trudno dostępne. Szuwar jeziora jest słabo rozwinięty, szerokości 10-15m, dominuje zespół *Phragmitetum australis* (szuwar trzcinowy), miejscami płyty zespołu *Scirpetum lacustris* (sitowie jeziorne) - o powierzchni 400-500m², a wokół jeziora rośnie ols. Do szuwaru wnikają gatunki

torfowisk przejściowych, jak *Lysimachia thyrsiflora* (tojeść bukietowa) czy *Potentilla palustris*. W szuwarze miejscami występują płaty *Typhetum angustifoliae* (szuwar wąskopalkowy). Warstwy najbardziej oddalone od jeziora tworzy *Phragmites australis* z *Salix cinerea* i *S. aurita* oraz *Alnus glutinosa*. W toni wodnej w części południowej zdecydowanie dominuje *Chara vulgaris*, tworząca w północnej części jeziora zwarte fitocenozy, pokrywające 100% powierzchni. *Chara tometosa* (ramienica omszona) - prawie 100% powierzchni dna.

Tereny bezpośrednio otaczające jezioro to obszar o znaczących walorach florystycznych ze względu na ostoijski charakter wśród obszarów rolniczych dla lokalnej fauny (obecność obszarów podmokłych, oczek wodnych – siedliska płazów oraz bezkręgowców wodnych). Ponadto pełni on funkcje retencyjne i otulinowe dla jeziora Sumówek, w którym stwierdzono występowanie ramienic. Występuje tu mozaika zbiorowisk klasy *Alnetea* - olsy i związku *Phragmition* – szuwaru właściwego. Na powierzchni wydzielenia w ramach klasy *Alnetea* wyróżniono zbiorowiska aglomeracyjne z dominacją wierzby. W obrębie związku *Phragmition* stwierdzono dominację zespołu *Phragmitetum australis* (szuwar trzcinowy). Ponadto lokalnie stwierdzono występowanie płatów zbiorowisk związku *Magnocaricion* (*Caricetum gracilis* – szuwar turzycy zaostrej, oraz *Caricetum ripariae* – szuwar turzycy brzegowej).

- e) Zbiorowiska ramienic ze związku *Charion fragilis*, w tym także *Charetum vulgaris*, jest wymieniony w rozporządzeniu Ministra Środowiska dotyczącego siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie. Ochroną powinien być objęty ekosystem jeziora włącznie z obszarem zlewni bezpośredniej. W szczególności należy zapobiegać całkowitym wyrębom drzewostanów w tej strefie. Należy ograniczyć nasadzenia drzew liściastych w bezpośredniej strefie brzegowej. Szczególnie dotyczy to topoli, której rozkładające się liście uwalniają toksyczne substancje fenolowe. Ponadto coroczna subwencja opadłych liści, ulegających łatwemu rozkładowi, powoduje zmiany trofii jeziora i szybki przyrost osadów. Gospodarka rybacka powinna być prowadzona racjonalnie należy unikać prowadzenia hodowli sadzowej i dokarmiania ryb. Należy zakazać introdukcji ryb roślinożernych (zwłaszcza amura białego) oraz żerujących na dnie zbiornika (karpia i leszcza). Ich intensywne żerowanie może prowadzić do całkowitego wyniszczenia łąk ramienic. Należy ograniczyć presję wędkarską. Ponadto należy

przestrzegać zakazu zabudowy w pasie ochronnym o szerokości co najmniej 100 m. Ze względu na krytycznie niski poziom lustra wody w jeziorze grozi mu zupełny zanik.

f) Ochronie powinien podlegać także krajobraz polodowcowy o cechach zbliżonych do naturalnego. Formy te powstały podczas postępu krawędzi lądolodu skandynawskiego na linii Zbiczna i Wichulca. Zwłaszcza należy chronić przed degradacją wzniesienia i pagórki kemowe otaczające jezioro Sumówek oraz znajdujące się na wschód od wsi Tomki. Należy również nie dopuścić do dalszego eksploatacji wyrobisk w obrębie rzadkiej formy rzeźby terenu - ozu znajdującego się na zachód od jeziora. Szczególną uwagę należy zwracać na ewentualne nowe zalesienia. Należy wykluczyć zalesianie wymienionych form rzeźby terenu. Przeznaczenie terenu pod zalesienie należy poprzedzić wnikliwą analizą walorów krajobrazowych terenu.

2) Wszystkie wymienione wyżej zasoby dziedzictwa kulturowego i elementy środowiska przyrodniczego zlokalizowane są na obszarze rozciągającym się pomiędzy wsią Sumówko a wsią Tomki;

3) Proponuje się następujące działania ochronne:

- a) rewaloryzacja zabytkowych założeń dworsko-parkowych,
- b) prowadzenie ciągłych badań AZP,
- c) prowadzenie badań ratowniczych na stanowiskach zagrożonych czynnikami zewnętrznymi,
- d) zakaz ingerencji w substancję stanowisk archeologicznych bez uprzedniego powiadomienia właściwych służb konserwatorskich,
- e) stosowanie w budownictwie form architektonicznych nawiązujących do tradycji regionalnych,
- f) zakaz ingerencji w zmianę ukształtowania powierzchni terenu i poboru kruszywa,
- g) wykluczenie wprowadzania zmian stosunków wodnych,
- h) uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- i) ograniczenie intensywnej gospodarki rolnej na rzecz rolnictwa ekologicznego i integrowanego.

4.3. Utworzenie następujących **użytków ekologicznych** i stosowanie poniżej zasad ich ochrony :

1) „Ryte Błota” - obejmuje odwodnione przed stuleciem jezioro. Jest to obszar o zaniedbanych melioracjach, w związku z czym siedlisko charakteryzuje się zmiennym uwilgotnieniem.

a) Obszar ten jest ekstensywnie użytkowany, a część nie była w ostatnich latach już wypasana i wykaszana. Roślinność środkowej i południowej części tego obszaru tworzy mozaikę zespołów zaklasyfikowanych do związku *Calthion palustris*. Wśród wyróżnionych zespołów dominuje dobrze wykształcony *Cirsio-Polygonetum bistortae* (żyzne, dwukośne łąki wilgotne), który charakteryzuje się wysoką różnorodnością gatunkową. Wśród roślin występuje m.in. *Sonchus palustris* (mlecz błotny) - zagrożony gatunek flory torfowisk. Stwierdzono tu też płaty zespołu *Deshampsietum ceaspitosa* (zbiorowisko śmiałka darniowego).

Jeden płat roślinności w tym wydzieleniu został sklasyfikowany jako zespół *Molinietum coeruleae* (bogate florystycznie zbiorowisko na zmiennowilgotnych, żyznych siedliskach). Jest to jedyny płat tego zespołu na terenie Brodnickiego Parku Krajobrazowego

b) Zaleca się następujące działania ochronne:

Duże płaty tego obszaru to łąki zespołu ostrożenia warzywnego i rdestu węzownika (*Cirsio-Polygonetum bistortae*), oraz łąki trzęślicowe (*Molinietum coeruleae*), które wymienione są w rozporządzeniu jako siedliska przyrodnicze podlegające ochronie (Ministerstwo Środowiska 2001). Dodatkowo, łąki trzęślicowe to fitocenozy wskazująca na typ siedlisk przyrodniczych o znaczeniu europejskim, wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów NATURA 2000 (Rada Wspólnot Europejskich 1992, Ministerstwo Środowiska 2005). Należy stosować ochronę czynną polegającą głównie na wykaszaniu lub wypasaniu. Należy kosić lekkim sprzętem (czy też ręcznie), maksymalnie dwa razy w roku. Pierwszy pokos powinien odbywać się nie wcześniej niż w pierwszej połowie czerwca, drugi we wrześniu (wypas możliwy wcześniej). Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie i intensywne wypasanie (umiarkowane wypasanie możliwe jest już w maju). Siano powinno być usuwane z łąki. Użytki zielone powinny być umiarkowanie nawożone. Wysokość dawek nawozów zależy od żyzności siedliska. Charakteryzowana roślinność jest wrażliwa na długotrwałe zalewy.

2), „Bagno Tereszewo” – obejmuje obszar enklawy śródleśnej użytkowanej rolniczo jako pastwisko oraz w części nieużytkowanej. Obszar jest silnie podmokły i charakteryzuje się bogatą roślinnością.

a) W obrębie tego obszaru występują zbiorowiska klasy *Molinio-Arrhenatheretea* (półnaturalne i antropogeniczne darniowe zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe). Północna część tej enklawy śródleśnej jest jeszcze regularnie użytkowana kośnie i sporadycznie pastwiskowo. Obszar ten jest mniej podmokły niż strona południowa enklawy. Roślinność zaklasyfikowana została do klasy *Molinio-Arrhenatheretea*. Mimo, że stwierdzono duży udział *Holcus lanatus* (kłosówka wełnista), udział licznych gatunków grądowych pozwolił na wyróżnienie zbiorowisk związku *Arrhenatherion* (świeże łąki grądowe)

Południowa część enklawy jest nieużytkowana rolniczo od kilku lat i silnie podmokła. Stwierdzono rozwój roślinności odpowiadającej zespołowi turzycy błotnej (*Caricetum acutae*) ze związku turzyc wysokich (*Magnocaricion*). Dominuje roślinność szuwarowa, ale stwierdzono wiele innych gatunków - różnorodność zbiorowiska jest dość wysoka. Wśród cenniejszych gatunków zarejestrowano *Lysimachia thyrsoflora* (tojeść bukietowa), zaliczany do zagrożonych gatunków flory torfowisk).

b) Zaleca się następujące działania ochronne:

Świeże łąki związku rajgrasu wyniosłego (*Arrhenatherion*) wymienione są w rozporządzeniu jako siedliska przyrodnicze podlegające ochronie (Ministerstwo Środowiska 2001) oraz jako fitocenozy ta określające typ siedlisk przyrodniczych o znaczeniu europejskim wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów NATURA 2000. Należy stosować ochronę czynną polegającą głównie na wykaszaniu lub wypasaniu. Należy kosić lekkim sprzętem (czy też ręcznie), maksymalnie dwa razy w roku. Pierwszy pokos powinien odbywać się nie wcześniej niż w pierwszej połowie czerwca, drugi we wrześniu (wypas możliwy wcześniej). Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie i intensywne wypasanie. Siano powinno być usuwane z łąki. Użytki zielone powinny być umiarkowanie nawożone. Wysokość dawek nawozów zależy od żyzności siedliska. Charakteryzowana roślinność jest wrażliwa na długotrwałe zalewy.

W południowej części niezbędne jest zachowanie obecnego charakteru zbiorowisk roślinnych, co wymaga prowadzenia corocznego wykaszania (w miarę

możliwości od początku sierpnia) i odkrzaczania. Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie. Siano powinno być usuwane.

4.4. Ustanowienie następujących **pomników przyrody** z zasadami ich ochrony:

- 1) Dąb – obwód 407 cm (2006 r.) Grzmięca, nad Jez. Strażym, 200 m na południowy-wschód od siedziby BPK;
- 2) Dąb – obwód 381 cm (2001 r.) Leśnictwo Ryte Błota przy Leśniczówce;
- 3) Jałowiec pospolity – obwód 90 cm (2001 r.) rozpiętość korony 4 m, wysokość 6 m, Ciche – na gruntach Pana Kazimierza Golubskiego;
- 4) Dąb – obwód 343 cm (2001 r.) przy drodze polnej PGR Łąkorek – Wielogrób;
- 5) Sosna zwyczajna – obwód 165 cm (2001 r.) wiek 163 lata (2006 r.) Leśnictwo Zarośle oddz. 178 b, w drzewostanie nasiennym, na wierzchołku wytworzyła się tzw. „czarcia miotła”;
- 6) Dąb – obwód 460 cm (2001 r.) wiek około 260 lat, Leśnictwo Zarośle oddz. 179 a, zły stan zdrowotny – wymagane zabiegi konserwacyjne;
- 7) Lipa – obwód 275 cm (2001 r.) Zarośle na podwórzu Pani Hanny Czerwińskiej-Fischer;
- 8) Dąb – obwód 409 cm (2001 r.) rozpiętość korony 28 m (2001 r.) Leśnictwo Górale, oddz. 151 d;
- 9) Dąb – obwód 313 cm (2001 r.) rozpiętość korony 28 m (2001 r.) Leśnictwo Górale, oddz. 152 a;
- 10) Skupienie 2 drzew (buk i dąb) – Osiedle Leśne – Górale (przy starym tartaku), Leśnictwo Górale, oddz. 133 i : Buk – obwód 366 cm (2001 r.) rozpiętość korony 24 m (2001 r.), Dąb – obwód 319 cm (2001 r.) rozpiętość korony 20 m (2001 r.);
- 11) Buk – obwód 356 cm (2001 r.) rozpiętość korony 23 m (2001 r.) Osiedle Leśne – Górale (przy zabudowaniach) Leśnictwo Górale oddz. 133 f;
- 12) Żywotnik zachodni – obwód 118 cm (2001 r.) Sumówko na działce Państwa Stawnikowicz.

Dla projektowanych pomników przyrody należy wprowadzić następujące zakazy:

- wycinania, niszczenia lub uszkodzenia drzew,
- zrywania pączków, owoców, kwiatów i liści,
- zanieczyszczania terenu,
- wzniesienia ognia w pobliżu drzew,
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków,
- wchodzenia na drzewa,

- wznoszenia budowli i prowadzenia instalacji w pobliżu drzew.

4.5. Utworzenie **stanowiska dokumentacyjnego** przyrody nieożywionej „Meander rzeki Drwęcy”

- 1) Przedmiotem ochrony jest fragment meandrującej Drwęcy położony w Nowym Dworze, gm. Brodnica (na granicy z gm. Bartniczka) - urwisty i wysoki na około 20 m piaszczysty brzeg, na którym rozwinęły się intensywne procesy erozyjne (erozja boczna) denudacyjne.
- 2) Zaleca się ustanowienie następujących zakazów :
  - a) prowadzenia jakichkolwiek prac ziemnych i hydrotechnicznych,
  - b) prowadzenia jakichkolwiek prac i działań stabilizujących lub naruszających naturalną morfodynamiką brzegu,
  - c) zmiany użytkowania terenu,
  - d) wznoszenia obiektów budowlanych w odległości 200 m od krawędzi zbocza,
  - e) biwakowania, wędkowania i kąpieli w rzece;
- 3) Zaleca się ustanowienie następujących nakazów :
  - a) zlikwidowania przebiegu odcinka drogi wzdłuż krawędzi zbocza,
  - b) zlikwidowania „dzikiego” obozowiska.

4.6. Wpisanie do **rejestrów zabytków** „Osady nawodnej na jeziorze Łąkorz”:

- 1) Przedmiotem ochrony jest palowa osada nawodna z okresu pradziejów. Osada ta położona jest w południowo-wschodniej części jeziora Łąkorz (gm. Biskupiec, woj. warmińsko-mazurskie, AZP nr 31-51);
- 2) Zaleca się następujące działania ochronne:
  - a) zakaz ingerencji w substancję stanowiska archeologicznego,
  - b) prowadzenie badań archeologicznych,
  - c) o wszelkich działaniach , które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji zabytku należy powiadomić Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie.

5. Priorytety prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu

Określa się priorytety prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu:

- 1) Ochrona układu i stabilizacji stanu wód najważniejszych ciągów wodnych Parku – Drwęcy, Skarlanki, Cichówki i Strugi Brodnickiej;

- 2) Ochrona wszelkich zbiorników wodnych w szczególności śródleśnych i śródpolnych „oczek wodnych”, obszarów podmokłych i mokradeł oraz terenów bagiennych stanowiących obszary retencji naturalnej;
- 3) systematyczne zadrzewienia terenów zagrożonych erozją wodną i wietrzną;
- 4) Reintrodukcja gatunków ginących zwierząt w skali kraju;
- 5) Systematyczny nadzór nad rozwojem zabudowy turystycznej.

6. Zasady monitoringu skuteczności ochrony

- 1) Zaleca się przeprowadzenie przeglądów ekologicznych istniejących obiektów, mogących oddziaływać na środowisko Parku;
- 2) Zaleca się prowadzenie lokalnego monitoringu stanu środowiska w rejonie obiektów gospodarczych, w szczególności monitoringu jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Szczegółowe wymogi w tym zakresie powinny zostać określone na podstawie zalecanych do przeprowadzenia przeglądów ekologicznych;
- 3) Zaleca się, aby projekty monitoringu lokalnego w rejonie obiektów mogących mieć wpływ na stan środowiska Parku były opiniowane przez Dyrektora Parku;
- 4) Zaleca się, aby kopie sprawozdań z badań monitoringowych prowadzonych w rejonie obiektów mogących mieć wpływ na stan środowiska Parku były przekazywane do wiadomości Dyrektora Parku;
- 5) Niezbędne jest prowadzenie przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska (WIOŚ-ie) w Bydgoszczy i Olsztynie okresowych kontroli obiektów mających wpływ na jakość wód powierzchniowych w Parku, w szczególności hodowli ryb i zakładów rolnych;
- 6) Zaleca się przeprowadzanie okresowych kontroli, mających na celu określenie oddziaływania na środowisko, w szczególności na jakość wód podziemnych i powierzchniowych, istniejących na obszarze Parku i w jego otoczeniu ogólnodostępnych i zakładowych stacji paliw płynnych;
- 7) Zaleca się przeprowadzanie okresowych kontroli oddziaływania gospodarstw rolnych istniejących na obszarze Parku i w jego otoczeniu na jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Kontrolą powinny zostać objęte gospodarstwa rolne prowadzące hodowlę zwierząt w liczbie powyżej 40 DJP;

- 8) Informacje o wynikach badań kontrolnych obiektów mających wpływ na stan środowiska Parku powinny być przekazywane przez WIOŚ-ie do wiadomości Dyrektora Parku;
- 9) Zaleca się opracowanie programu monitoringu jakości środowiska dla obszaru Parku, obejmującego monitoring wód płynących, wód stojących, wód podziemnych, gleb, powietrza atmosferycznego i hałasu;
- 10) Zaleca się, aby monitoring jakości wód rzek i jezior w Parku prowadzony był przez WIOŚ-ie w porozumieniu z Dyrektorem Parku, w szczególności w zakresie lokalizacji punktów kontrolnych. Wyniki badań monitoringowych powinny być przekazywane do wiadomości Dyrektora Parku;
- 11) Zaleca się prowadzenie przez WIOŚ-ie badań jakości wód jezior w Parku, w pierwszej kolejności i z częstotliwością co 5 lat jezior: Bachotek, Strażym, Robotno, Dębno, Wielkie Partęczyny, Małe Partęczyny, Łąkorz, Zbiczno, Ciche, Sosno, Mieliwo, Głowińskie i Sopiń oraz rzek: Drwęca (rokrocznie), Struga Brodnicka i Skarlanka z dopływami (okresowo);
- 12) Zaleca się prowadzenie przez służby Parku obserwacji meteorologicznych na bazie posterunku meteorologicznego w Grzmięcy oraz obserwacji stanów wody i pomiarów przepływów w Skarlance na limnigrafie w Bachotku;
- 13) Zaleca się rozważenie możliwości prowadzenia monitoringu jakości powietrza na obszarze Parku, na nowo założonej automatycznej stacji, pozwalającego na oznaczanie 24-godzinnych stężeń O₃, SO₂, NO₂ i pyłu zawieszonego, sugeruje się lokalizację stacji w siedzibie Parku w Grzmięcy;
- 14) Zaleca się prowadzenie monitoringu zwykłych wód podziemnych oraz gleb w stałych punktach pomiarowych wyznaczonych w porozumieniu z Dyrektorem Parku;
- 15) Zaleca się po uprzednim przeprowadzeniu powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej (PIP), prowadzenie przez służby Parku monitoringu chronionych i rzadkich gatunków flory i fauny, występujących na obszarze Parku;
- 16) Zaleca się prowadzenie monitoringu liczebności reintrodukowanego na obszar Parku bobra;
- 17) Zaleca się rozwijanie programów czynnej ochrony w odniesieniu do gatunków chronionych, zagrożonych wyginięciem, dla których istnieją w Parku dogodne, jednak nie zajęte lub nie w pełni wysyczone siedliska;
- 18) Zaleca się dokonanie oceny aktualnego stopnia naturalności fitocenozy leśnych, określenie faz degeneracji oraz dynamiki roślinności leśnej na powierzchniach

znieskształconych siedlisk lasu mieszanego, lasu świeżego, przewidzianych w planach urządzenia Nadleśnictw Brodnica i Jamy;

19) Zaleca się prowadzenie monitoringu ruchu turystycznego na obszarze Parku.

III.ZADANIA OCHRONNE DOTYCZĄCE CAŁEGO OBSZARU PARKU

1.Ochrona przyrody

1.1.Rezerwaty przyrody

1)Rezerwatami przyrody na obszarze Parku są :

a)„Rzeka Drwęca” - obejmuje rzekę Drwęcę wraz z przybrzeżnym pasem o szerokości 5 m po obu stronach rzeki. Celem uznania rezerwatu jest ochrona środowiska wodnego i ryb w nim bytujących, w szczególności pstrąga, łososia, troci i certy. Na terenie rezerwatu obowiązują zakazy m.in.: zakaz przegradzania rzeki urządzeniami uniemożliwiającymi rybnom swobodny przepływ, niszczenia i usuwania oraz jakiegokolwiek eksploatacji roślinności widnej, wycinania drzew i krzewów, wycinania trzciny, sitowia i innych roślin oraz koszenia trawy. Na terenie BPK powierzchnia rezerwatu wynosi około 42,8 ha, w tym w gminie Brodnica około 13,2 ha i w gminie Brzozie około 29,6 ha. Należy opracować plan ochrony dla rezerwatu.

b)„Stręszek” - obejmuje oddział 64c, d, f obrębu Zbiczno Nadleśnictwa Brodnica o powierzchni 4,46 ha. W skład rezerwatu wchodzi jezioro śródleśne wraz z otaczającym je pasem torfowiska wysokiego. Rezerwat został uznany w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych zespołu roślinności torfowiskowo - bagiennej. Na obszarze rezerwatu zabrania się m.in. zmiany stosunków wodnych, wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, zbioru owoców oraz nasion drzew i krzewów, niszczenia gleby i pozyskiwania kopalin, wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych. Należy opracować plan ochrony dla rezerwatu.

c)Okonek - obejmuje oddział 41d, f, h, i, j obrębu Zbiczno Nadleśnictwa Brodnica o powierzchni 9,04 ha. W skład rezerwatu wchodzi obszar lasu i zarastającego jeziora śródleśnego. Rezerwat został uznany w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych torfowiska wysokiego z charakterystyczną i rzadką roślinnością. Na obszarze rezerwatu zabrania się m.in. zmiany stosunków wodnych, wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, zbioru owoców oraz nasion drzew i krzewów, niszczenia gleby i pozyskiwania kopalin, wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych. Należy opracować plan ochrony dla rezerwatu.

d)„Bachotek” - obejmuje oddziały leśne 203d, f, m, 220d, f, h, i, j, k, l obrębu Mścín

Nadleśnictwa Brodnica o łącznej powierzchni 22,71 ha. W skład rezerwatu wchodzi obszar torfowiska i lasu. Celem uznania tego terenu za rezerwat, było zachowanie naturalnych zespołów szuwarowych i leśnych oraz stanowiska kłoci wiechowatej. Na obszarze rezerwatu wprowadzono szereg reżimów ochronnych, w tym zakaz: wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, niszczenia gleby, pozyskiwania kopalin, zmiany stosunków wodnych naruszających w sposób istotny warunki ekologiczne, wznoszenia budowli oraz zakładania urządzeń komunikacyjnych. Rezerwat posiada plan ochrony na lata 1995-2014 zatwierdzony na mocy ustawy o ochronie przyrody z 1991 r.

e) "Żurawie Bagno" - obejmuje pododdziały leśne 94 g, h oraz 95 c, d nadleśnictwa Brodnica, obręb Mścín. Celem uznania rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych pierwotnej roślinności torfowiskowej. Na terenie rezerwatu zabronione jest m.in.: pozyskiwanie torfu i mchu, zbiór wszelkich roślin, wypas zwierząt gospodarskich, polowanie i chwytanie dziko żyjących zwierząt, wnoszenie wszelkich inwestycji, przebywanie poza miejscami wyznaczonymi. Rezerwat jest objęty ochroną ścisłą. Znajduje się na terenie gminy Kurzętnik. Powierzchnia rezerwatu wynosi 5,56 ha, w tym: powierzchnia leśna 1,16 ha, torfowisko (bagno) 4,40 ha. Należy opracować plan ochrony dla rezerwatu.

f) "Wyspa na jeziorze Wielkie Partęczyny" - obejmuje wyspę położoną w północno-wschodniej części jeziora Wielkie Partęczyny stanowiącą oddział 109 h nadleśnictwa Brodnica, obręb Mścín o powierzchni 0,38 ha. Celem uznania rezerwatu jest ochrona stanowiska storczyka – obuwika pospolitego. Na terenie rezerwatu zabronione jest m.in.: wycinanie drzew, zbiór owoców i nasion oraz ziół leczniczych i innych roślin, polowanie, chwytanie, płoszenie i zabijanie dziko żyjących zwierząt, wnoszenie budowli oraz zakładanie lub budowa urządzeń komunalnych i innych technicznych, przebywanie na terenie rezerwatu poza miejscami wyznaczonymi. Należy opracować plan ochrony dla rezerwatu.

g) "Mieliwo" - obejmuje obszar lasu na zboczu rynnicy jeziornej w oddziałach: 35g, h, 54a, b, c, d, f, g obrębu Zbiczno Nadleśnictwa Brodnica o powierzchni 11,73 ha. Rezerwat został uznany w celu zachowania, ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego z udziałem buka na granicy jego zasięgu. Na obszarze tego rezerwatu zabrania się m.in. wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, zbioru owoców oraz nasion drzew i krzewów, niszczenia gleby i pozyskiwania kopalin, wznoszenia budowli oraz zakładania lub

budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych. Należy opracować plan ochrony dla rezerwatu.

h) „Retno” - obejmuje obszar lasu w oddziałach 192a-i, 195a, b, c obrębu Mścín Nadleśnictwa Brodnica o powierzchni 33,60 ha. Rezerwat został uznany w celu zachowania zbiorowisk grądowych o cechach zespołów naturalnych. Na obszarze tego rezerwatu zabrania się m.in. wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, zbioru owoców oraz nasion drzew i krzewów, niszczenia gleby i pozyskiwania kopalin, wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych. Rezerwat posiada plan ochrony na lata 1995-2014 zatwierdzony na mocy ustawy o ochronie przyrody z 1991 r.

i) „Jar Grądowy Cielęta” - obejmuje kompleks leśny porastający stromy i głęboki jar rozcinający krawędź wysoczyzny morenowej. W skład rezerwatu wchodzi oddziały leśne obrębu Ruda, Leśnictwa Długi Most: 296 a, b, c, d, f, 297 a, b, c, d, f, 291 b, c, d, f, g, h, i. Powierzchnia wynosi około 70 ha. Rezerwat uznano w celu zachowania ze względów naukowych, przyrodniczych i krajobrazowych żywnych lasów liściastych z charakterystycznymi, rzadkimi i chronionymi gatunkami runa, porastającymi zbocza i dno jaru ze źródłiskami.

2) Zaleca się w pierwszej kolejności sporządzenie planów ochrony dla rezerwatów przyrody: faunistycznego „Rzeka Drwęca”, florystycznego „Wyspa na Jeziorze Wielkie Partęczyny” oraz torfowiskowych: „Stręszek”, „Okonek” i „Żurawie Bagno”.

1.2. Obszar Natura 2000 – „Bagienna Dolina Drwęcy”

Południowo-wschodnia część Brodnickiego Parku Krajobrazowego znajduje się w granicach obszaru Natura 2000 „Bagienna Dolina Drwęcy”. Obszar ten został uznany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313) o powierzchni 3134,7 ha.

Obszar jest częścią doliny Drwęcy, na odcinku pomiędzy Brodnicą a przecinającą dolinę drogą krajową nr 15 prowadzącą na tym odcinku z Jajkowa do Głębozka. W jej skład wchodzi także obniżenie rozciągające się pomiędzy rzekami Brynicą i Samionką oraz jezioro Sopiń. Dolina ma od 0,6 do 3,0 km szerokości, zajęta jest przez bagna i łąki, pocięte systemem rowów. Pozostały tu także liczne starorzecza. Koryto rzeki ma charakter naturalny, rzeka silnie meandruje, wczesną wiosną na ogół wylewa, tworząc rozległe rozlewiska. Roślinność jest silnie zróżnicowana,

oprócz łąk występują tu turzycowiska, trzcinowiska, a także niewielkie enklawy lasów i zarośla wierzbowe. Występuje tu co najmniej 16 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (CK).

Obszar jest ważny dla migrujących ptaków wodnych i wodno-błotnych; stanowi zerowisko ptaków drapieżnych gniazdujących w okolicznych lasach. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej podróżniczka, gęgawy i gągoła; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje rybitwa czarna.

W okresie wędrówek duże koncentracje osiąga gęś białoczelna, świstun, rozeniec i płaskonos; występuje tu pierzowisko gęgawy (do 300 osobników), ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20000 osobników.

Dobrze zachowane są zbiorowiska roślinne charakterystyczne dla naturalnych dolin rzecznych - 10 typów siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej. 12 gatunków zwierząt wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej z bobrem i wydrą. Bogata jest ichtiofauna z rzadkimi i zagrożonymi gatunkami.

Istnieje potencjalne zagrożenie osuszeniem terenu, wpływ może mieć zabudowa brzegów rzeki i przebudowa koryta, istotne negatywne znaczenie ma również zanik tradycyjnej gospodarki pastwiskowo - łąkarskiej.

Należy opracować plan ochrony dla obszaru, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, który szczegółowo określi kierunki ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków ptaków, dla ochrony których wyznaczono obszar Natura 2000.

1.3. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

1) Ochronie podlegają następujące użytki ekologiczne (67 obiektów):

Opis	Powierzchnia (ha)	Położenie	
		Leśnictwo	Oddz. leśny
Bagno	0,32	Bachotek	197f
Bagno	0,65	Bachotek	197s
Bagno	2,97	Bachotek Ryte Błota	198a 155o, 158k
Bagno	0,25	Bachotek	200b
Bagno	0,30	Bachotek	200d
Bagno	0,43	Bachotek	203d
Bagno	7,36	Bachotek	203h, 220b
Bagno	1,00	Bachotek	205d, 206d
Bagno	0,56	Bachotek	207d
Bagno	0,49	Bachotek	211a
Bagno	1,27	Bachotek	214g
Bagno	0,38	Bachotek	223c
Bagno	0,89	Bachotek Karbowo	227f 231a
Bagno	1,19	Karbowo	231d
Bagno	1,20	Karbowo	239c
Bagno	0,60	Karbowo	239g
Bagno	1,97	Karbowo	244f,i
Bagno	2,87	Karbowo	268c
Bagno	5,36	Karbowo	269f, 270f
Bagno	0,98	Karbowo	271f
Bagno	0,66	Karbowo	272c
Bagno	1,57	Karbowo	267g
Bagno	2,60	Karbowo	274g,h
Bagno	3,09	Karbowo	279f
Bagno	60,04	Tęgowiec Ryte Błota	160i, k, 175b, 188c, 189c, g, 100g, 101c, 105a, 106a, 134a, d, 157a
Bagno	1,48	Górale	123j
Bagno	1,13	Górale	123l
Bagno	0,51	Górale	151g
Bagno	0,91	Górale	196f
Bagno	1,69	Ryte Błota	82f
Bagno	5,70	Ryte Błota	103g
Bagno	2,84	Ryte Błota	112d, h
Bagno	0,48	Ryte Błota	135c
Bagno	8,13	Ryte Błota Tęgowiec	155a, d, 156a, c 189a
Bagno	0,28	Ryte Błota	155k
Bagno	0,58	Ryte Błota	158d
Bagno	10,73	Ryte Błota	159c
Bagno	3,61	Ryte Błota	80c
Bagno	5,28	Tęgowiec	169b
Bagno	0,98	Tęgowiec	170c
Bagno	0,25	Tęgowiec	186d
Bagno	1,22	Tęgowiec	187d
Bagno	0,40	Tęgowiec	188b
Bagno	0,70	Bachotek	213i
Bagno	0,66	Bachotek	215f
Pastwisko	0,66	Bachotek	228c
Płazowizna	0,40	Grabiny	16Ao
Bagno	2,11	Ryte Błota	158c
Bagno	13,31	Ostrówki	118g
Bagno	1,99	Tęgowiec	141h

Bagno	1,14	Tęgowiec	143b
Bagno	1,16	Tęgowiec	154b
Bagno	1,31	Łąkorz	208d
Bagno	2,88	Łąkorz	208h
Bagno	1,26	Łąkorz	216b
Bagno	5,57	Łąkorz	223a
oczko wodne	3,75	Łąkorz	223b
Bagno	1,09	Łąkorz	232g
Bagno	4,09	Łąkorz	240b
Bagno	2,10	Łąkorz	241i
Bagno	3,12	Łąkorz	242k
Bagno	1,69	Łąkorz	243f
Bagno	0,60	Łąkorz	245f
Bagno	1,28	Łąkorz	246j
Bagno	1,15	Łąkorz	247d
Bagno	0,30	Łąkorz	247i
Bagno	0,76	Łąkorz	248c

- 2)W stosunku do wymienionych użytków wprowadzono następujące zakazy:
- a)niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obszaru,
  - b)wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
  - c)uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby,
  - d)dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
  - e)likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
  - f)wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
  - g)zmiany sposobu użytkowania ziemi,
  - h)wydobycia do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt a także minerałów,
  - i)umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
  - j)zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych,
  - k)umieszczania tablic reklamowych.

1.4.Pomniki przyrody

Pomniki przyrody to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, np. okazałych rozmiarów drzewa, itp.

1) Na obszarze Parku znajdują się następujące pomniki przyrody :

- a) dąb szypułkowy o obwodzie 593 cm i wysokości 24 m na terenie leśnictwa Długi Most w pobliżu rzeki Drwęcy,
- b) buk pospolity o obwodzie 289 cm i wysokości 21 m na terenie leśnictwa Bachotek,
- c) grupa 3 dębów szypułkowych o obwodzie od 376 do 443 cm oraz wysokościach 30-31 m znajdujące się w oddziale 179b leśnictwa Zarośle,
- d) dąb szypułkowy o obwodzie 388 cm i wysokości 24 m w leśnictwie Ryte Błota,
- e) grupa 2 dębów o obwodzie 416 i 523 cm i wysokości 21 m znajdujących się w parku we wsi Tomki,
- f) grupa 2 drzew: lipa drobnolistna o obwodzie 433 cm i wysokości 25 m oraz świerk o obwodzie 325 cm i wysokości 30 m znajdujących się w parku we wsi Tomki,
- g) lipa drobnolistna o obwodzie 320 cm i wysokości 18 m znajdująca się przy drodze we wsi Ciche,
- h) lipa drobnolistna o obwodzie 441 cm i wysokości 26 m znajdująca się w oddziale 224g leśnictwa Bachotek (przy leśniczówce),
- i) dąb szypułkowy o obwodzie 368 cm i wysokości 26 m znajdujący się w oddziale 160b leśnictwa Ryte Błota (nad jeziorem Zbiczo),
- j) dąb szypułkowy „Adam” o obwodzie 365 cm i wysokości 15 m znajdujący się w oddziale 155l leśnictwa Ryte Błota,
- k) aleja 33 drzew (2 dęby, 14 jaworów, 8 klonów zwyczajnych i 9 lip drobnolistnych) znajdująca się przy drodze w pobliżu leśniczówki Ryte Błota,
- l) dąb szypułkowy o obwodzie 338 cm i wysokości 28 m znajdujący się w oddziale 6b leśnictwa Grabiny,
- m) buk pospolity o obwodzie 289 cm i wysokości 21 m znajdujący się w oddziale 233d leśnictwa Karbowo,
- n) grupa 2 żywotników olbrzymich o obwodzie 201 i 150 cm i wysokości 24 i 20 m znajdujących się w leśnictwie Górale,
- o) sosna pospolita i buk pospolity rosnące w oddziale 2b leśnictwa Grabiny,
- p) kasztanowiec zwyczajny o obwodzie 370 cm i wysokości 30 m rosnący w parku w Łąkorku,

- r) grupa 12 drzew (2 wiązy, dąb, 4 klony, lipa, 2 graby, jawor i topola biała) rosnące w parku w Łąkorku,
  - s) dwie lipy o obwodzie 560 i 572 cm oraz wysokości 21 i 23 m przy drodze do Brzezinek,
  - t) żywotnik zachodni, rosnący na działce nr 210/3 w obrębie ewidencyjnym Sumówko.
- 2) W stosunku do wyżej wymienionych drzew wprowadzono ochronę polegającą na stosowaniu zakazów:
- a) wycinania, niszczenia lub uszkodzenia drzew,
  - b) zrywania pączków, kwiatów, owoców i liści,
  - c) zanieczyszczania terenu i wzniesienia ognia w pobliżu drzew,
  - d) umieszczania tablic, napisów i innych znaków,
  - e) wchodzenia na drzewa,
  - f) wznoszenia budowli w pobliżu drzew;
- 3) Zaleca się utworzenie 5-20 metrowej strefy ochronnej wokół pomników przyrody, w której nie można zmieniać warunków siedliskowych, lokalizować nowej zabudowy i zanieczyszczać teren. Wielkość strefy ochronnej uzależniona jest od wielkości korony drzew oraz zasięgu systemu korzeniowego;
- 4) Zabiegi sanitarne i cięcia lecznicze oraz zabiegi związane z bezpieczeństwem ludzi mogą być wykonywane po uzyskaniu zgody Wojewódzkich Konserwatorów Przyrody;
- 5) Projekty przebiegu instalacji podziemnych i naziemnych oraz lokalizacja zabudowy w sąsiedztwie pomników przyrody wymagają uzgodnienia z Wojewódzkimi Konserwatorami Przyrody.

1.5. Ochrona gatunkowa roślin

Na terenie Brodnickiego Parku Krajobrazowego na terenach nieleśnych stwierdzono łącznie występowanie 435 gatunków roślin, usystematyzowanych w 5 gromadach, 15 klasach, 57 rzędach, 97 rodzinach oraz 226 rodzajach (w tym 405 oznaczonych w randze gatunku), usystematyzowanych w 5 gromadach, 15 klasach, 57 rzędach.

Aż 77 gatunków należy do roślin cennych. Do najbardziej wartościowych należą wszystkie gatunki objęte prawnie w Polsce ochroną całkowitą i częściową, gatunki wymierające i gatunki narażone.

Rośliny objęte prawną ochroną gatunkową ścisłą i częściową - 43 gatunki wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004:

W tym - 35 gatunków objętych **ochroną ścisłą** (OC):

- *Carex limosa* - turzycza bagienna,
- *Cladium mariscus* (L.) Pohl. – kłoc wiechowata,
- *Cladopodiella fluitans* bagniczka pływająca
- *Cypripedium calceolus* L. – obuwik pospolity,
- *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó – kukułka krwista,
- *Dactylorhiza majalis* (Rchb.) Hunt. et Summ. – kukułka szerokolistna,
- *Daphne mezereum* (L.) – wawrzynek wilczetyko,
- *Drosera anglica* Hudson – rosiczka długolistna,
- *Drosera intermedia* Hayne – rosiczka pośrednia,
- *Drosera rotundifolia* L. – rosiczka okrągłolistna,
- *Hepatica nobilis* Schreber – przylaszczka pospolita,
- *Ledum palustre* L. – bagno zwyczajne,
- *Listera ovata* (L.) R. Br. – listera jajowata,
- *Melittis melissophyllum* L. – miodownik melisowaty,
- *Menyanthes trifoliata* L. – bobrek trójlistkowy,
- *Najas minor* All. – jeziora mniejsza
- *Pedicularis palustris* L. – gnidosz błotny,
- *Scheuchzeria palustris* L. – bagnica torfowa,
- *Sphagnum capillifolium* – torfowiec ostrolistny
- *Sphagnum rubellum* torfowiec czerwony
- *Sphagnum cuspidatum* - torfowiec szpiczastolistny
- *Sphagnum fallax* – torfowiec kończysty
- *Sphagnum flexuosum* – torfowiec pogięty
- *Sphagnum teres* – torfowiec obły
- *Sphagnum fuscum* – torfowiec brunatny
- *Sphagnum riparium*
- *Sphagnum acutifolium*
- *Sphagnum recurvum* torfowiec odgięty
- *Sphagnum palustre* torfowiec błotny
- *Sphagnum fimbriatum* torfowiec postrzępiony
- *Sphagnum fuscum* torfowiec ciemny
- *Utricularia australis* R. Br. – pływacz zaniedbany,
- *Utricularia intermedia* Hayne - pływacz pośredni,
- *Utricularia minor* L. - pływacz drobny,
- *Utricularia vulgaris* L. - pływacz zwyczajny,

Oraz 8 gatunków objętych **ochroną częściową** (OCz):

- *Asarum europaeum* L. – kopytnik pospolity,
- *Convallaria majalis* L. – konwalia majowa,
- *Frangula alnus* Miller - kruszyna pospolita,
- *Nuphar lutea* (L.) Sibth. et Sm. – grązel żółty,
- *Nymphaea alba* L. – grzybień biały,
- *Polytrichum commune* Hedw. – płonnik pospolity,
- *Polytrichum strictum* Brid. – płonnik cienki,
- *Ribes nigrum* L. B - porzeczka czarna

Polska Czerwona Księga Roślin (Zarzycki, Kaźmierczakowa 2001) uwzględnia 2 gatunki z obszaru BPK:

- 1 gatunek narażony (VU):
  - *Cypripedium calceolus* L.
- 1 gatunek niższego ryzyka (LR):
  - *Carex limosa* L.

Polska Czerwona Lista Roślin (Zarzycki i in. 1992) uwzględnia 8 gatunków z obszaru BPK:

- 7 gatunków narażonych (V):
  - *Carex limosa* L.
  - *Cypripedium calceolus* L.
  - *Drosera anglica* Hudson
  - *Drosera intermedia* Hayne
  - *Lathyrus palustris* L.
  - *Najas minor* All.
  - *Vaccinium microcarpum* (Turcz. ex Rupr.) Schmalh.
- 1 gatunek rzadki (R):
  - *Drosera rotundifolia* L.

Lista zagrożonych gatunki flory torfowisk (Jasnowska, Jasnowski 1977) uwzględnia 29 gatunków z obszaru BPK:

- 2 gatunki ginące (E):
  - *Utricularia australis* R. Br.
  - *Vaccinium microcarpum* (Turcz. ex Rupr.) Schmalh.
- 4 gatunki silnie zagrożone (V):
  - *Gratiola officinalis* L.
  - *Salix nigricans* Sm. B
  - *Scheuchzeria palustris* L.
  - *Utricularia intermedia* Hayne
- 23 gatunki zagrożone (R):
  - *Andromeda polifolia* L.
  - *Blysmus compressus* (L.) Panzer ex Link
  - *Butomus umbellatus* L.
  - *Calamagrostis stricta* (Timm) Koeler
  - *Calla palustris* L.
  - *Carex limosa* L.
  - *Cirsium rivulare* (Jacq.) All.
  - *Cladium mariscus* (L.) Pohl.
  - *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó
  - *Dactylorhiza majalis* (Rchb.) Hunt. et Summ.
  - *Eleocharis quinqueflora* (F.X. Hartm.) O. Schwarz.
  - *Eriophorum latifolium* Hoppe

- *Hottonia palustris* L.
- *Hydrocotyle vulgaris* L.
- *Lathyrus palustris* L.
- *Lysimachia thyrsiflora* L.
- *Parnassia palustris* L.
- *Pedicularis palustris* L.
- *Rhynchospora alba* (L.) Vahl
- *Sonchus palustris* L.
- *Sparganium minimum* Wallr.
- *Thalictrum lucidum* L.
- *Utricularia minor* L.

Rzadkie i zagrożone gatunki flory polskiej (Jasiewicz 1981) wymienia 8 gatunków rosnących w BPK:

- 2 gatunki zagrożone we florze Polski (V):

- *Cypripedium calceolus* L.
- *Drosera anglica* Hudson

- 6 gatunków rzadkich we florze Polski liczące do 30-40 stanowisk (R):

- *Alisma lanceolatum* With.
- *Drosera intermedia* Hayne
- *Najas minor* All.
- *Potamogeton praelongus* Wulfen
- *Potamogeton trichoides* Cham. Et Schlecht.
- *Utricularia australis* R. Br.

Gatunki roślin naczyniowych z podstawowej i lokalnej listy CORINE

- 1 gatunek z listy podstawowej CORINE:

- *Cypripedium calceolus* L.

- 1 gatunek z listy lokalnej CORINE:

- *Najas marina* L.

Gatunki roślin naczyniowych objęte Konwencją Berneńską - 1 gatunek BPK:

- *Cypripedium calceolus* L.

Gatunki roślin naczyniowych objęte Dyrektywą Siedliskową - 1 gatunek BPK:

- *Cypripedium calceolus* L.

2) Określa się następujące działania ochrony populacji gatunków roślin chronionych, ginących i rzadkich oraz ich siedlisk:

a) zaleca się prowadzenie przez służby Parku indywidualnej ochrony stanowisk gatunków roślin ginących, wskazanych jako cenne:

- stanowisk koncentracji gatunków roślin ginących, objętych ochroną ścisłą,
- stanowisk koncentracji gatunków roślin ginących, nie objętych ochroną ścisłą,
- pozostałych stanowisk roślin ginących i rzadko notowanych w regionie,

- b) zaleca się ochronę wybranych siedlisk, w obrębie których występują stanowiska i obszary koncentracji gatunków chronionych, ginących i rzadkich :
- fitocenozy i flory torfowiskowej poprzez utrzymanie właściwych stosunków wodnych i troficznych siedlisk,
  - stanowisk gatunków łąkowych poprzez utrzymanie bezleśnego charakteru roślinności, a okresowo - wysokiego poziomu wód gruntowych; zalecane jest jednorazowe koszenie łąk w sezonie wegetacyjnym (z uwagi na ochronę ptaków - nie wcześniej niż na przełomie lipca i czerwca),
  - wilgotnych siedlisk w dnach dolin poprzez :
    - a. zachowanie naturalnego przepływu wód,
    - b. zachowanie naturalnego chemizmu wód,
    - c. zachowanie naturalnego kształtu i przebiegu koryt rzecznych,
    - d. zachowanie naturalnego charakteru terasy zalewowej, a w niektórych przypadkach - terasy nadzalewowej,
    - e. pozostawienie olsów i lasów łąkowych w obrębie doliny poza użytkowaniem gospodarczym,
    - f. ochronę starorzeczy i ich roślinności,
    - g. ochronę źródeł i stref wysięków zboczowych z interesującą i rzadką roślinnością źródliskową,
    - h. zaniechanie wprowadzania na łąkach obcych gatunków traw tzw. "szlachetnych",
  - roślinności wodnej i przywodnej poprzez :
    - a. wyeliminowanie mechanicznego niszczenia roślin,
    - b. udostępniania brzegów do masowego wypoczynku tylko w obrębie stref specjalnie w tym celu zagospodarowanych (pomosty, plaże, inne),
    - c. ograniczenie penetracji brzegów przez zakrzaczenie obrzeży jezior.
- c) zaleca się prowadzenie monitoringu stanu zachowania gatunków chronionych, ginących i rzadkich oraz zagrożonych wyginięciem,
- d) zaleca się podejmowanie interwencyjnych działań ochronnych w przypadku stwierdzenia zagrożenia, a w sytuacjach szczególnych - opracowanie i wprowadzenie w życie specjalnych programów ochrony poszczególnych gatunków i ich siedlisk.

1.6.Ochrona gatunkowa zwierząt

1)W Brodnickim Parku Krajobrazowym występują następujące gatunki ssaków podlegające ochronie gatunkowej:

- a)Mopek,
- b)Nocek rudy,
- c)Nocek duży,
- d)Nocek Natterera,
- e)Borowiec wielki,
- f)Borowiaczek,
- g)Karlik większy,
- h)Karlik malutki,
- i)Gacek brunatny,
- j)Mroczek późny,
- k)Popielica,
- l)Bóbr europejski,
- m)Wydra,
- n)Gronostaj;

2)W celu zwiększenia skuteczności ochrony ssaków zaleca się:

- a)oznakowanie odcinków dróg, na których szczególnie często dochodzi do kolizji ze zwierzętami oraz wprowadzenie na tych odcinkach ograniczeń prędkości dla samochodów,
- b)podjęcie systematycznych badań nietoperzy - ich składu gatunkowego, liczebności poszczególnych gatunków, inwentaryzacji miejsc rozrodu i zimowania; rozwieszanie skrzynek skonstruowanych specjalnie dla nietoperzy i ograniczenie wyřębu starych drzewostanów z drzewami dziuplastymi; bieżącą współpracę Dyrektora Parku i ALP w ramach programów biologicznej ochrony lasu, współpracę z placówką naukową prowadzącą badania nad występowaniem i liczebnością tej grupy ssaków;

3)W zakresie ochrony bobra, którego populacja na terenie Parku jest efektem reintrodukcji, zaleca się :

- a)nie dokonywanie kolejnych wsiedleń bobrów,
- b)w przypadku dalszego powiększania się ilości stanowisk dopuszcza się :
  - regulowanie poziomu stawów bobrowych poprzez stosowanie specjalnie skonstruowanych drenów,

- wzbogacanie bazy żerowej bobrów (wokół stanowiska) poprzez nasadzenia osiki, topoli czy wierzby lub metodami stosowanymi w hodowli lasu (naturalne odnowienia),
  - przeniesienie stanowiska poprzez odłowienie bobrów i przesiedlenie w inne miejsce, korzystniejsze z punktu widzenia gospodarki leśnej,
- c) kontrolowanie istniejących stanowisk i inwentaryzowanie nowych,
- d) zapewnienie bobrom spokoju w okresie rozrodu (wiosną i latem); nie wykonywanie poważniejszych zabiegów gospodarczych w sąsiedztwie stanowisk bobra;
- 4) W zakresie ochrony wydry, która jest obserwowana na większych zbiornikach i ciekach - proponuje się nie podejmowanie szczególnych działań ochronnych;
- 5) Ustala się wykaz chronionych gatunków ptaków, wymagających zabiegów czynnej ochrony:
- a) Nur czarnoszyi,
  - b) Perkozek,
  - c) Perkoz rdzawoszyi,
  - d) Zausznik,
  - e) Kormoran czarny,
  - f) Bąk,
  - g) Czapla biała,
  - h) Bocian czarny,
  - i) Bocian biały,
  - j) Łabędź niemy,
  - k) Łabędź krzykliwy,
  - l) Gęgawa,
  - m) Świstun,
  - n) Krakwa,
  - o) Rożeniec,
  - p) Cyranka,
  - q) Płaskonos,
  - r) Helmiatka,
  - s) Podgorzałka,
  - t) Ogorzałka,
  - u) Gągoł,

v)Nurogęś,
w)Bielaczek,
x)Trzmiełojad,
y)Kania czarna,
z)Kania ruda,
aa)Bielik,
bb)Błotniak stawowy,
cc)Błotniak zbożowy,
dd)Błotniak łąkowy,
ee)Jastrząb,
ff)Krogulec,
gg)Myszolów,
hh)Orlik krzykliwy,
ii)Rybołów,
jj)Kobuz,
kk)Sokół wędrowny,
ll)Przepiórka,
mm)Wodnik,
nn)Kropiatka,
oo)Derkacz,
pp)Kokoszka wodna,
qq)Żuraw,
rr)Batalion,
ss)Rybitwa czarna,
tt)Siniak,
uu)Puszczyk,
vv)Sowa uszata,
ww)Lelek kozodój,
xx)Jerzyk,
yy)Zimorodek,
zz)Dudek,
aaa)Krętogłów,
bbb)Dzięcioł zielony,
ccc)Dzięcioł czarny,

ddd)Dzięcioł średni,

eee)Lerka,

fff)Jemiołuszka,

ggg)MUCHOŁÓWKA mała,

hhh)Remiz,

iii)Dziwonia,

jjj)Orzechówka;

6)W celu zwiększenia skuteczności ochrony ptaków zaleca się :

a)ochronę najcenniejszego obszaru łągowiskowego awifauny oraz ostoi przelotnego ptactwa wodno-błotnego jakim jest odcinek doliny Drwęcę - Bagiennej Doliny Drwęcę poprzez:

- wypas bydła i umiarkowaną gospodarkę łąkarską, z opóźnionym pierwszym pokosem (na przełomie czerwca i lipca - w celu umożliwienia wyprowadzenia łągów ptakom gniazdującym na ziemi) na łąkach w dolinie rzeki i pozostawienie nieużytkowanych łąkarsko enklaw w najbardziej podmokłych partiach dolin,
- prowadzenie szlaków turystycznych w taki sposób, aby omijały w znacznej odległości nadbrzeżne, gęste zarośla i mokradła,
- czynną ochronę mokradeł oraz torfowisk śródlęśnych i śródpolnych jako miejsc koncentracji łągów ptaków,
- tworzenie na wybranych śródlęśnych odcinkach Drwęcę i jej dopływów niewielkich rozlewisk i zalewów na łąkach i nieużytkach leśnych (tworzenie miejsc gniazdowania: łabędzia niemego, gągoła, żurawia, samotnika, kszczyka i czajki),
- renaturyzację niektórych wcześniej zmeliorowanych siedlisk leśnych (tworzenie miejsc rozrodu perkozka i perkoza rdzawoszyjnego),
- podniesienie wieku rębności, zwłaszcza buka; tworzenie siedlisk łągowych zagrożonym i rzadkim gatunkom ptaków (bielik, kania, orlik krzykliwy, bocian czarny, czapla siwa, dzięcioły, siniak, dudek, gągoł, nurogęś, muchołówki, sikory, niektóre sowy),
- coroczną inwentaryzację rzadkich gatunków dużych ptaków gniazdujących w koronach drzew, których gniazda objęte są ochroną strefową (bielik, orlik krzykliwy, rybołów, kania ruda, kania czarna, puchacz, bocian czarny),

- wyznaczenie stref ochronnych wokół zgłoszonych przez Administrację Lasów Państwowych miejsc gniazdowania gatunków ptaków objętych ochroną strefową,
  - nie wycinanie i nie wypalanie trzciny w jeziorach i innych zbiornikach wodnych,
  - nie penetrowanie trzcinowisk i szuwarów przez wędkarzy w okresie od połowy kwietnia do końca czerwca (z wyłączeniem istniejących pomostów do wędkowania),
  - nie używanie łodzi z silnikiem spalinowym na wszystkich wodach powierzchniowych Parku,
  - dopuszczenie biwakowania tylko w miejscach specjalnie wyznaczonych,
- b) ochronę obszaru łągowiskowego mowy śmieszki na jeziorze Sumówek.
- 7) Ustala się wykaz gatunków stawonogów występujących w Parku, wymagających zabiegów czynnej ochrony:
- a) Tygrzyk paskowany,
  - b) Pływak szerokobrzegi;
- 8) W celu zwiększenia skuteczności ochrony stawonogów, a także płazów i gadów zaleca się :
- a) ochronę wszelkich zbiorników wodnych, mokradeł i torfowisk, śródleśnych i śródpolnych,
  - b) ochronę roślinności wodnej, zarośli oraz łąnów trzciny, pasów zadrzewień i zakrzewień wokół zbiorników wodnych,
  - c) ustawianie znaków drogowych ograniczających prędkość pojazdów na drogach w miejscach stwierdzonych wędrówek (migracji) płazów i gadów w poprzek dróg,
  - d) budowanie przepustów pod drogami oraz w niektórych przypadkach, płotków naprowadzających,
  - e) nie wycinanie drzew i krzewów rosnących na obrzeżach oraz w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników i mokradeł,
  - f) utrzymanie dotychczasowego użytkowania terenu, nie wykonywanie melioracji i prac, które mogłyby doprowadzić do osuszenia zbiornika lub terenu podmokłego, oznaczonego jako cenny dla płazów i gadów;
- 9) Ustala się wykaz gatunków ryb i raków występujących w wodach Parku, wymagających zabiegów czynnej ochrony:
- a) sandacz,

- b)okoń,
- c)szczupak,
- d)lin,
- e)leszcz,
- f)płóć;

10)Ustala się wykaz gatunków ryb i minogów występujących w wodach Parku, w stosunku do których wystarczy stosować ochronę bierną (ustanowienie form ochrony przyrody gwarantujących zachowanie ich siedlisk) :

- a)łosoś,
- b)troć wędrowna,
- c)minóg rzeczny,
- d)minóg strumieniowy,
- e)jaź,
- f)jelec,
- g)kleń,
- h)sumik amerykański,
- i)głowacz białopłetwy,
- j)głowacz przęgopłetwy;

11)W celu zwiększenia skuteczności ochrony ryb ustala się :

- a)ochronę wód przed kłusownictwem, zwłaszcza populacji łososia, troci wędrownej,
- b)ochronę tarlisk troci (zwłaszcza rzek: Drwęca, Brynica i Skarlanka),
- c)wykluczenie nowej zabudowy hydrotechnicznej cieków podstawowych w Parku;

12)W celu zwiększenia skuteczności ochrony ryb raków zaleca się :

- a)kontynuację zarybień gatunkami wędrownymi (troć) Drwęcy i jej dopływów,
- b)zarybianie gatunkami skrajnie zagrożonymi i zależnymi od działań ochronnych, narażonymi na presję wędkarską i kłusowniczą (pstrągiem potokowym), a zwłaszcza rozpoczęcie zarybień lipieniem,
- c)restytucję raka szlachetnego do wytypowanych wód w Parku,
- d)zaniechanie regulacji cieków podstawowych w Parku i melioracji okresowo zalewanych łąk (ochrona ryb odbywających tarło na zalewanych łąkach, np. szczupak) wszędzie tam, gdzie nie spowoduje to zagrożenia powodziowego;

13)W celu ochrony populacji ryb w Parku zaleca się ochronę miejsc tarliskowych łososia i troci wędrownej, i głowaczy na ciekach zasilających wody Parku;

14)Ustala się kompleksową ochronę ekosystemów rzek przed antropogeniczną

degradacją oraz zakaz :

- a) pogłębiania i czyszczenia koryt rzecznych,
- b) wyrównywania biegu rzek, likwidacji rozlewisk i starorzeczy,
- c) wycinania drzew rosnących wzdłuż koryt rzecznych;

15) W celu umożliwienia migracji ryb zaleca się budowę przepławek na jazie w Tamie Brodzkiej oraz na zastawce u wypływu Strugi Brodzkiej z jeziora Sosno.

2.Ochrona dziedzictwa kulturowego

2.1.Obiekty lub zespoły obiektów wpisane do rejestru zabytków

1) Na terenie Brodzkiego Parku Krajobrazowego znajdują się następujące obiekty lub zespoły obiektów wpisane do rejestru zabytków Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu i Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie:

Lp.	Gmina/Miejscowość	Opis obiektu	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru
Gmina Biskupiec				
1.	Łąkorek zespół pałacowo-parkowy	zespół składający się z pałacu, parku, zabudowy gospodarczej i mieszkalnej z ok. k. XIX w.	A/672	30.12.1995 r.
2.	pałac	pałac z pocz. XX w. o cechach secesyjnych	A/512	20.12.1986 r.
Gmina Brodnica				
3.	Karbowo <i>(wyspa na jez. Bachotek)</i> Grodzisko	grodzisko wczesnośredniowieczne	C/91	07.11.1969 r.
Gmina Zbiczno				
4.	Tomki zespół dworski: dwór obora	dwór murowany z przełomu XIX/XX w. obora murowana z ok. k. XIX w.	A/604	04.06.1990 r.
5.	Park	park krajobrazowy o pow. 1,37 ha z pocz. XIX w.	A/496	01.10.1985 r.

6.	Pokrzydowo (nad jez. Strażym) grodzisko	grodzisko wczesnośredniowieczne	C/92	07.11. 1969 r. AZP 33-51
7.	Grodzisko	grodzisko późnośredniowieczne	C/101	24.11. 1969 r. AZP 33-51

2)Ustalenia dla obiektów lub zespołów obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. „o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami” (Dz.U. nr 162 z dnia 17 września 2003 r., poz. 1568 z późniejszymi zmianami), ochrona zabytków polega, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu m.in., trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie. Zgodnie z w/w ustawą wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, prowadzenie badań, przemieszczanie zabytku, dokonywanie podziału, zmiana przeznaczenia lub sposobu korzystania z tego zabytku, podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków wymagają pozwolenia Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków.

2.2.Zadania ochronne zasobów kulturowych

1)Wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych.

a)na obszarze Parku znajdują się następujące wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych:

- Ciche (gm. Zbiczno),
- Trepki (gm. Brzozie),
- wsie z zabudową mieszkaniową o cechach tradycyjnych: Biedaszek (gm. Kurzętnik), Godziszka (gm. Zbiczno), Ładnowko (gm. Zbiczno),

b)ustala się dla wymienionych wsi następujące zadania ochronne:

- zachowane układy i zabudowa o wartościach kulturowych podlegają kompleksowej ochronie,
- należy zapewnić właściwą integrację przestrzenną nowej zabudowy z istniejącymi elementami zagospodarowania oraz z elementami naturalnego krajobrazu tworzącymi kompozycję o wartościach kulturowych,
- należy stosować w budownictwie formy architektoniczne nawiązujące do tradycji regionalnych,

- zaleca się dla w/w wsi opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w oparciu o pełną charakterystykę zasobów kulturowych wraz z analizą powiązań z terenami sąsiednimi;

2) Zespoły pałacowo- i dworsko-parkowe.

a) na obszarze Parku znajdują się następujące zespoły pałacowo- i dworsko-parkowe:

- Łąkorek (gm. Biskupiec),
- Sumówko (gm. Zbiczno),
- Tomki (gm. Zbiczno),

b) ustala się dla wymienionych zespołów następujące zadania ochronne:

- zespoły pałacowo- i dworsko-parkowe podlegają ochronie jako kompleksy zabytkowe i przyrodnicze stanowiące integralną całość o dużych walorach krajobrazowych. Ponadto zabytkowe parki są autonomicznymi dziełami sztuki o wartościach historycznych, artystycznych, przyrodniczych i naukowych,
- należy dążyć do ich utrzymania z kontynuacją bądź odtworzeniem relacji przestrzennych pomiędzy elementami składowymi poszczególnych zespołów,
- postuluje się przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych zespołów pałacowo- i dworsko-parkowych,
- wszelkie prace rewaloryzacyjne, urządzeniowe i porządkowe wymagają zgody Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków;

3) Obiekty sakralne.

a) na obszarze Parku znajdują się następujące obiekty sakralne:

- kościół - Ciche (gm. Zbiczno),
- kościół - Sumowo (gm. Zbiczno),
- plebania (dawny dwór) - Sumowo (gm. Zbiczno),

b) ustala się dla wymienionych obiektów następujące zadania ochronne:

- jako obiekty o wybitnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych podlegają bezwzględnej ochronie,
- należy zachować historyczne relacje przestrzenne pomiędzy ich poszczególnymi elementami składowymi,
- wszelkie prace projektowe, remontowe, adaptacyjne i modernizacyjne powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;

4) Cmentarze i miejsca pamięci narodowej

a) na obszarze Parku znajdują się następujące cmentarze i miejsca pamięci:

-cmentarz katolicki (czynny) oraz cmentarz ewangelicki (nieczynny) - Ciche (gm. Zbiczno),

-cmentarz ewangelicki (nieczynny) - Zarośle (gm. Zbiczno),

-cmentarz rodowy (nieczynny) - Łąkorek (gm. Biskupiec),

-miejsca pamięci narodowej - Bachotek, Ładnówko i Retno (gm. Zbiczno),

b)ustala się dla wymienionych obiektów następujące zadania ochronne:

-cmentarze i miejsca pamięci jako pomniki historii podlegają bezwzględnej ochronie,

-szczególną opieką należy objąć cmentarze nieczynne (zwłaszcza zlokalizowane poza zwartą zabudową wsi) – gdzie obowiązuje zakaz lokalizacji obiektów i urządzeń kolidujących z pierwotną funkcją, ochrona przed dewastacją oraz powinny one być uporządkowane wg szczegółowych wytycznych Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków,

-wszelkie działania podejmowane na terenie zabytkowych cmentarzy wymagają zgody Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków;

5)Obiekty techniki i kultury materialnej.

a)na obszarze Parku znajdują się następujące obiekty techniki i kultury materialnej:

-zespół budynków stacji kolejowej- Tama Brodzka (gm. Brodnica),

-most kolejowy- Tama Brodzka (gm. Brodnica),

-przepust wodny - Tama Brodzka (gm. Brodnica),

-dróżnicówka- Nowy Dwór (gm. Brodnica),

-przepust wodny - Nowy Dwór (gm. Brodnica),

-młyn - Biedaszek (gm. Kurzętnik),

-młyn - Grzmięca (gm. Zbiczno),

-tartak - Grzmięca (gm. Zbiczno),

b)ustala się dla powyższych obiektów następujące zadania ochronne:

-jako obiekty związane z historią techniki i cywilizacji podlegają ochronie i powinny być zachowane w dobrym stanie,

-należy dążyć do ich utrzymania,

-wszelkie prace projektowe, remontowe, adaptacyjne i modernizacyjne powinny być uzgadniane z Wojewódzkimi Konserwatorami Zabytków;

6)Obiekty użyteczności publicznej.

a)na obszarze Parku znajdują się następujące obiekty techniki i kultury materialnej:

-zajazd - Tama Brodzka (gm. Brodnica),

- szkoła (obecnie budynek mieszkalny) – Trepki (gm. Brzozie),
- szkoła (obecnie przebudowa na pensjonat)– Ciche (gm. Zbiczno),
- leśniczówki: Łąkorz (gm. Biskupiec), Wąkop (gm. Biskupiec), Żmijewko (gm. Brodnica), Bachotek, Koń, Grabiny, Grzmięca, Robotno, Rosochy, Rytebłota, Tęgowiec, Zarośle (gm. Zbiczno),

b)ustala się dla wymienionych obiektów następujące zadania ochronne:

- jako obiekty o wartości historycznej podlegają ochronie,
- należy utrzymać (tam gdzie jest to możliwe) dotychczasowe sposoby użytkowania, a w przypadkach zmiany tego użytkowania na nowe funkcje należy dostosować te funkcje do specyfiki obiektu, z zachowaniem historycznych relacji przestrzennych pomiędzy poszczególnymi elementami,
- wszelkie prace projektowe, remontowe, adaptacyjne i modernizacyjne powinny być uzgadniane z Wojewódzkimi Konserwatorami Zabytków;

7)Budownictwo obronne

a)na obszarze Parku znajdują się następujące obiekty budownictwa obronnego:

- schron żelbetowy z okresu II wojny światowej (Tama Brodzka, gm. Brodnica),
- schrony żelbetowe z 1939 r. (przy drodze Jajkowo-Zbiczno, gm. Zbiczno),
- bunkier z okresu II wojny światowej (nad południowym krańcem jez. Ciche, gm. Zbiczno),

b)ustala się dla powyższych obiektów następujące zadania ochronne:

- jako historyczne obiekty obronne w/w elementy podlegają ochronie,
- postuluje się utworzenie obszaru ochrony dla pojedynczego obiektu,
- wszelkie prace związane z w/w obiektami powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;

8)Stanowiska archeologiczne

a)na obszarze Parku znajdują się 3 stanowiska archeologiczne posiadające własną ekspozycję w terenie:

- grodzisko wczesnośredniowieczne (wyspa na jez. Bachotek - Karbowo, gm. Brodnica),
- grodzisko wczesnośredniowieczne (Pokrzydowo - nad jez. Strażym, gm. Zbiczno),
- grodzisko późnośredniowieczne (Pokrzydowo - nad jez. Strażym, gm. Zbiczno),

b)na obszarze Parku znajduje się łącznie 176 stanowisk archeologicznych nie posiadających własnej ekspozycji w terenie,

c)ustala się dla stanowisk archeologicznych następujące zadania ochronne:

- zakaz ingerencji w substancję stanowisk archeologicznych posiadających własną ekspozycję w terenie,
- ingerencja w substancję stanowisk archeologicznych nie posiadających własnej ekspozycji w terenie jest możliwa pod warunkiem powiadomienia Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków o przystąpieniu do przygotowania inwestycji z uwagi na konieczność wykonania archeologicznych badań wykopaliskowych poprzedzających procesy inwestycyjne,
- należy uzupełnić ewidencję archeologiczną na nie przebadanych obszarach badawczych Archeologicznego Zdjęcia Polski obejmujących teren Parku,
- należy prowadzić ciągłe badania archeologiczne na wszystkich obszarach badawczych Archeologicznego Zdjęcia Polski obejmujących obszar Parku,
- należy prowadzić archeologiczne badania ratownicze na stanowiskach zagrożonych czynnikami zewnętrznymi.

3.Ochrona wód i gospodarka wodna

- 1)Ewentualne działania wiążące się ze zmianą stosunków wodnych na obszarze Parku mogą być podejmowane tylko wówczas, gdy mają służyć celom ochrony przyrody, zrównoważonego wykorzystania użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej. Plany tego rodzaju działań muszą być poprzedzone oceną ich wpływu na środowisko przyrodnicze, a ich realizacja wymaga uzgodnienia z Dyrektorem Parku;
- 2)Na obszarze Parku należy całkowicie zrezygnować z działań wymienionych poniżej, za wyjątkiem niezbędnych działań służących ochronie przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej oraz ochronie przyrody, realizowanych w porozumieniu z Dyrektorem Parku :
  - a)podejmowania działań mających na celu regulację i piętrzenie wód,
  - b)budowy nowych obiektów hydrotechnicznych na ciekach podstawowych,
  - c>wykonywania melioracji odwadniających,
  - d>wprowadzania zmian stosunków wodnych mogących pogorszyć stan środowiska;
- 3)Utrzymać w należyтым stanie technicznym koryta cieków naturalnych oraz kanałów dla zapewnienia swobodnego i bezpiecznego spływu wód powodziowych i lodów;
- 4)Wszelkie prace porządkowe, remontowe i konserwacyjne na brzegach i w obrębie koryt cieków i rowów melioracji podstawowej oraz zbiorników wodnych na obszarze

Parku powinny być prowadzone w porozumieniu z Dyrektorem Parku. Zaleca się, aby niezbędne prace w korytach cieków podstawowych były prowadzone wyłącznie w terminie : od 01 czerwca do 30 września;

- 5) Ewentualna realizacja działań, o których mowa w pkt. 1), 2) i 3), nie może spowodować pogorszenia warunków życia biologicznego w wodach na obszarze Parku;
- 6) Na obszarze Parku należy w szczególności zachować i chronić :
  - a) małe, naturalne zbiorniki wodne, torfowiska, bagna, mokradła i podmokłości,
  - b) obszary źródliskowe,
  - c) cieki jako korytarze ekologiczne umożliwiające swobodne migracje hydrobiontów (Drwęca, Skarlanka, Cichówka i Struga Brodnicka);
- 7) Utworzyć wokół akwenów i wzdłuż cieków na obszarze Parku pasy ochronne, czyli tereny wolne od zabudowy kubaturowej, których szerokość – minimum 100 m, powinna zostać ustalona w planach zagospodarowania przestrzennego (na terenie pasów ochronnych zabrania się: budowy nowych i rozbudowy istniejących obiektów i urządzeń, prowadzenia i rozbudowy instalacji podziemnych za wyjątkiem służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej);
- 8) Utrzymać rzędną poziomu lustra wody na wszystkich jeziorach i ciekach zgodnie z aktualnymi pozwoleniami wodno prawnymi wydanymi przez uprawnione do tego organy administracji;
- 9) Na terenach Parku, na których wody podziemne są intensywnie zasilane, szczególnie na obszarach bezodpływowych powierzchniowo, należy eliminować możliwość :
  - a) odprowadzania ścieków do ziemi,
  - b) lokalizowania inwestycji, które mogą zanieczyścić wody podziemne, w szczególności: składowisk odpadów i wylewisk odpadów, magazynów produktów chemicznych i ropopochodnych, ferm chowu zwierząt;
- 10) Ustala się następujące, podstawowe działania w zakresie porządkowania gospodarki ściekowej na obszarze Parku oraz w zlewniach cieków mających wpływ na jakość wód powierzchniowych w Parku :
  - a) budowa zbiorczych systemów kanalizacyjnych z lokalnym lub grupowym oczyszczaniem ścieków na terenach zwartej zabudowy ; stosowanie indywidualnych urządzeń unieszkodliwiających ścieki w przypadku zabudowy rozproszonej,
  - b) osiąganie przez oczyszczalnie ścieków stopnia redukcji zanieczyszczeń, wynikającego z wymogów ochrony odbiornika,

- c) likwidowanie nieuszczelnionych zbiorników do gromadzenia nieczystości płynnych oraz nielegalnych odprowadzeń ścieków do wód i do ziemi,
  - d) usuwanie zawartości zbiorników bezodpływowych do punktów zlewnych oczyszczalni ścieków,
  - e) podczyszczanie ścieków opadowych odprowadzanych z zanieczyszczonych nawierzchni utwardzonych;
- 11) W celu poprawy stanu czystości wód powierzchniowych na obszarze Parku zaleca się realizację następujących zadań w zakresie porządkowania gospodarki ściekowej :
- a) służących ochronie wód rzeki Drwęcy i jej dopływów :
    - współdziałanie Dyrektora Parku z samorządami miast i gmin położonych w górnym biegu Drwęcy i jej dopływów w celu ograniczenia i docelowej likwidacji źródeł zanieczyszczenia wód rzeki, które mają decydujący wpływ na jej stan:
      - uporządkowanie gospodarki ściekowej miejscowości , położonych w zlewni bezpośredniego przyrzecza Drwęcy - z zastosowaniem rozwiązań eliminujących możliwość przedostawania się do rzeki nieoczyszczonych ścieków pochodzących z tych miejscowości, w tym z ośrodków wczasowych i domów letniskowych,
      - kontynuację rozbudowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach położonych w Parku oraz dążenie do włączenia wszystkich nieruchomości na obszarze zwartej zabudowy do zbiorczego systemu oczyszczania ścieków działającego w oparciu o istniejące mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków,
  - b) służących ochronie wód jezior i pozostałych cieków :
    - budowę kanalizacji sanitarnej w większych miejscowościach Parku oraz dążenie do włączenia wszystkich nieruchomości na obszarze zwartej zabudowy tej miejscowości do zbiorczego systemu oczyszczania ścieków działającego w oparciu o wysokoefektywną oczyszczalnię ścieków (zalecana budowa rurociągu sanitarnego do oczyszczalni ścieków w Brodnicy),
    - budowę dodatkowego zabezpieczenia przepompowni ścieków sąsiedztwie ośrodka wypoczynkowego „Pod Sosnami”,
    - uporządkowanie gospodarki ściekowej innych miejscowości, ośrodków wczasowych i osiedli domów letniskowych w otoczeniu jezior - z zastosowaniem rozwiązań eliminujących możliwość przedostawania się nieoczyszczonych ścieków do jezior;
- 12) Do czasu kompleksowego uporządkowania gospodarki ściekowej miejscowości na

obszarze Parku i w zlewniach cieków mających wpływ na jakość wód powierzchniowych w Parku, zaleca się podjęcie działań pozwalających na poprawę funkcjonowania urządzeń oczyszczających ścieki, znajdujących się przy osiedlach mieszkaniowych byłych PGR (Łąkorek, Sumowo) oraz przy dużych ośrodkach turystyczno-wypoczynkowych;

- 13) Zachować naturalny charakter meandrującej rzeki Drwęcy i terenów zalewanych wodami powodziowymi.

4. Gospodarka odpadami

- 1) Niezbędne jest zlikwidowanie na obszarze Parku wszystkich "dzikich" wysypisk i wylewisk odpadów oraz dokonanie rekultywacji gruntów lub uporządkowanie terenów zajmowanych przez te wysypiska i wylewiska;
- 2) Zaleca się prowadzenie monitoringu terenu po zlikwidowanym mogilniku koło Pokrzydowa;
- 3) Unieszkodliwianie odpadów powstających na obszarze Parku powinno się odbywać wyłącznie w obiektach, w tym składowiskach odpadów, wykonanych i eksploatowanych poza obszarem Parku;
- 4) W celu usprawnienia gospodarki odpadami ustala się :
  - a) wdrażanie selektywnej zbiórki odpadów na obszarze Parku, w tym i w ośrodkach turystycznych,
  - b) dążenie do organizowania rejonowych systemów gospodarki odpadami, funkcjonujących w oparciu o obiekty unieszkodliwiania odpadów, położone poza obszarem Parku - obsługujące teren Parku niezależnie od podziału gminnego,
  - c) usuwanie odpadów w sposób zorganizowany przez uprawnione, specjalistyczne jednostki wywozowe, w oparciu o indywidualne umowy zawierane z właścicielami nieruchomości,
  - d) zorganizowanie ogólnodostępnych punktów zbierania odpadów na potrzeby uczestników wypoczynku świątecznego we wsiach : Ryte Błota, Ciche, Gaj, Ładnówko i Zbiczno;
- 5) Proponuje się, aby unieszkodliwianie odpadów z terenów gmin objętych granicami Parku odbywało się docelowo na składowiskach lub w zakładach unieszkodliwiania odpadów, zlokalizowanych w rejonie następujących miejscowości (propozycja ta nie wyklucza możliwości zastosowania innych rozwiązań) :

- a) Łąkorz (gm. Biskupiec),
- b) Brodnica (gm. Zbiczno i gm. Brodnica),
- c) Lipowiec (gm. Kurzętnik i gm. Brzozie),
- d) Niedźwiedź (gm. Jabłonowo).

5. Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem

- 1) Zaleca się stosowanie następujących zasad ochrony powietrza na obszarze Parku :
  - a) dążenie do ograniczenia ilości źródeł ciepła opalanych węglem kamiennym,
  - b) upowszechnienie niskoemisyjnych źródeł ciepła, szczególnie w nowo budowanych obiektach,
  - c) realizowanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych w istniejących budynkach, w celu zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło,
  - d) stosowanie rozwiązań pozwalających na ograniczenie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego z procesów technologicznych w obiektach produkcyjnych i usługowych - w pierwszej kolejności poprzez wdrażanie czystszych technologii,
  - e) nie dopuszczanie do lokalizowania nowych obiektów, mogących w sposób istotny pogorszyć jakość powietrza na obszarze Parku,
  - f) ograniczenie rozwoju intensywnej turystyki samochodowej,
  - g) zakaz organizowania imprez motorowych, rajdów samochodowych i motocyklowych oraz innych, w tym tzw. „czterokołowców”,
  - h) zakaz użytkowania urządzeń nagłaśniających i organizowania imprez plenerowych bez uzgodnienia z Dyrektorem Parku;
- 2) Perspektywicznie zaleca się zrealizowanie gazyfikacji przewodowej na terenach gmin objętych granicami Parku i otuliny, w celu stworzenia możliwości wykorzystania gazu ziemnego dla potrzeb grzewczych. Z uwagi na położenie, częściowo w granicach Parku oraz przy trasie projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia Wąbrzeźno-Brodnica-Nowe Miasto Lubawskie, ośrodkami gminnymi zalecanymi w pierwszej kolejności do gazyfikacji są miejscowości: Zbiczno, Ciche, Pokrzydowo.

6. Zapobieganie poważnym awariom

- 1) W celu ochrony środowiska Parku przed ewentualnym, awaryjnym zanieczyszczeniem substancjami niebezpiecznymi niezbędne są następujące działania zapobiegawcze:

- a) zmodernizowanie istniejących na obszarze Parku stacji paliw płynnych, pod kątem spełnienia obowiązujących wymogów ochrony środowiska oraz zlikwidowanie stacji paliw, których modernizacja będzie niemożliwa lub nieopłacalna,
- b) eliminowanie transportu substancji niebezpiecznych przez obszar Parku, z wyjątkiem niezbędnych przewozów związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych z terenu Parku oraz dostawami paliw płynnych dla potrzeb lokalnych,
- c) kontrolowanie przez właściwe służby obiektów i instalacji zawierających substancje niebezpieczne oraz przewozów substancji niebezpiecznych na obszarze Parku,
- d) przebudowa mostu na Skarlance w Tamie Brodzkiej (w ciągu drogi krajowej nr 15 Brodnica-Ostroda).

7. Rolnictwo i gospodarka surowcami

- 1) W celu ograniczenia niepożądanego oddziaływania gospodarki rolnej gospodarki surowcami na środowisko przyrodnicze Parku zaleca się :
  - a) sukcesywne wprowadzanie proekologicznych form gospodarki rolnej, szczególnie rolnictwa ekologicznego i integrowanego,
  - b) stosowanie płodozmianu oraz zabiegów ograniczających straty składników pokarmowych z gleby i ograniczających erozję,
  - c) stosowanie w pierwszym rzędzie nawozów organicznych powstających w gospodarstwach oraz traktowanie nawozów mineralnych jako uzupełnienia wymaganej dawki nawozowej,
  - d) preferowanie naturalnych środków ochrony roślin,
  - e) wykluczenie eksploatacji surowców naturalnych, w szczególności kruszyw, kredy jeziornej i torfu, na nowych terenach oraz zakończenie i rekultywację terenów aktualnie eksploatowanych,
  - f) zakaz uprawy roślin genetycznie modyfikowanych;
- 2) Rozważyć należy możliwość renaturyzacji łąk i pastwisk położonych na obszarze Parku, na glebach organicznych, gdzie zaprzestano użytkowania kośnego lub pastwiskowego;
- 3) Niezbędne jest pilne podjęcie działań mających na celu ograniczenie oddziaływania fermy tuczu trzody chlewnej w Łąkorku na środowisko, w szczególności na wody powierzchniowe i podziemne oraz powietrze atmosferyczne. Wielkość hodowli trzody chlewnej w tej fermie nie powinna być zwiększana ponad jej aktualne możliwości

produkcyjne, przy obecnie stosowanej technologii chowu zwierząt i sposobie gospodarowania gnojowicą;

- 4) Wyklucza się na obszarze Parku lokalizowania nowych ośrodków chowu zwierząt, stosujących bezściółkową metodę hodowli;
- 5) Zaleca się wspieranie działań podejmowanych przez właścicieli i dzierżawców gospodarstw rolnych na obszarze Parku oraz w zlewniach cieków mających wpływ na jakość wód powierzchniowych w Parku, w zakresie :
  - a) budowy i zakupu urządzeń służących prawidłowemu przechowywaniu i zagospodarowaniu odchodów zwierzęcych (przede wszystkim szczelnych płyt obornikowych, szczelnych zbiorników na gnojowicę, gnojówkę i wody gnojowe),
  - b) budowy i zakupu urządzeń zabezpieczających przed przenikaniem soków kiszonkowych do wód i gruntu;
- 6) Zaleca się wprowadzenie do hodowli i uprawy starych tradycyjnych ras zwierząt i gatunków roślin.

8. Gospodarka rybacka

- 1) Na terenie Parku nie należy lokalizować nowych ośrodków hodowli ryb;
- 2) Zaleca się przestrzeganie następujących zasad przy podejmowaniu ewentualnych działań prowadzących do zwiększenia zdolności produkcyjnych istniejącego ośrodka hodowli ryb w Grzmięcy :
  - a) ładunki zanieczyszczeń odprowadzanych z ośrodka hodowlanego do wód powierzchniowych nie powinny ulec zwiększeniu,
  - b) parametry jakościowe ścieków odprowadzanych z hodowli, określone w dotychczas wydanych pozwoleniach wodnoprawnych nie powinny być przekraczane,
  - c) nie należy zwiększać istniejącego piętrzenia wody,
  - d) powinny być stosowane rozwiązania uniemożliwiające lub ograniczające ucieczki ryb z hodowli do Skarlanki;
- 3) Dopuszcza się restytucję raka szlachetnego do wytypowanych jezior Parku;
- 4) Zaleca się wytypowanie łowisk trociowych na rzece Drwęcy;
- 5) Przy prowadzeniu gospodarki rybackiej na terenie Parku należy dążyć do zachowania zbliżonego do naturalnego składu ichtiofauny, w tym poprzez ograniczenie liczebności zasiedlonych gatunków obcych i zakaz wprowadzania nowych gatunków, bez uzgodnienia z Dyrektorem Parku.

9. Leśnictwo

1) Podstawową zasadą gospodarki leśnej na terenie Parku jest zachowanie wielofunkcyjnego charakteru lasu; zachowanie zdrowych ekosystemów leśnych o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem oraz dostosowanie lasu do pełnionych funkcji (nie sprzecznych z funkcją ochrony przyrody i krajobrazu).

W związku z tym zaleca się:

- a) przywracanie zbliżonej do naturalnej, pełnej struktury gatunkowej, wielowarstwowej (piętrowej) i wiekowej fitocenozy leśnych,
- b) przy przebudowie drzewostanów - kierowanie się zasadą wyboru takiej rębni, która w maksymalny sposób umożliwi naturalne odnawianie się lasu i rozwój wielowarstwowej struktury drzewostanów,
- c) wokół wszystkich śródleśnych zbiorników wodnych i torfowisk - pozostawienie zadrzewionej strefy ochronnej wokół zbiornika (o szerokości min. 10 m) w przypadku terenu płaskiego lub strefy sięgającej do górnej krawędzi stoku (skarpy) w przypadku terenu nachylonego; w strefie tej wyeliminowanie pozyskiwania drewna (za wyjątkiem drzew opanowanych przez szkodniki),
- d) zaniechanie melioracji odwadniających (z dopuszczeniem w szczególnych przypadkach możliwości proochronnych regulacji stosunków wodnych),
- e) ograniczenie zastosowania rębni grupy I oraz powierzchni zrębów zupełnych i elastyczne prowadzenie linii zrębowych, uwzględniające zróżnicowanie mikrosiedlisk, drzewostanów i konfiguracji terenu, w sposób zapewniający najkorzystniejsze warunki dla inicjowania i rozwoju odnowienia lasu oraz ochrony krajobrazu leśnego,
- f) preferowanie czynników wzmagających trwałość lasu w całym postępowaniu hodowlanym i ochronnym (zgodność z warunkami siedlisk, naturalność, rodzimność, różnorodność, witalność, bogactwo genetyczne),
- g) przywracanie utraconej różnorodności biocenozy leśnych i wzbogacenie krajobrazu leśnego przez różnicowanie, zgodnie z warunkami naturalnymi, struktury gatunkowej, wiekowej, warstwowej i przestrzennej drzewostanów,
- h) pozostawianie w drzewostanach dojrzałych do wycięcia, a w miarę możliwości i w młodszych, niektórych starych drzew do ich fizjologicznej starości, a nawet biologicznej śmierci oraz wybranych drzew martwych i drzew dziuplastych - jako

- siedziby licznych organizmów roślinnych i zwierzęcych decydujących o bogactwie i procesach samoregulacji w przyrodzie, jak również wzbogacanie składu gatunkowego drzewostanów i rozpraszanie ryzyka hodowlanego na możliwie dużą liczbę gatunków drzew i krzewów leśnych,
- i) nadawanie priorytetów zabiegom profilaktycznym oraz biologicznym i mechanicznym metodom ochrony lasu przed metodami chemicznymi, które winny być traktowane jako zabieg ostateczny, gdy nie ma innej alternatywy,
  - j) zróżnicowane traktowanie drzewostanów pod względem wymogów higieny lasu. W drzewostanach zdrowych, nie zagrożonych przez szkodliwe owady leśne i grzyby patogeniczne, należy pozostawić w lesie drobne gałęzie i drzewa martwe w celu powstrzymania procesów degradacyjnych gleb leśnych i przyspieszenia obiegu materii, zaś w drzewostanach silnie osłabionych, chorych i zagrożonych pożarem należy dążyć do pełnej higieny lasu,
  - k) wprowadzanie okresowego zakazu wstępu na obszary leśne zniszczone w wyniku nadmiernej penetracji pieszej i przez obozowiska; tworzenie warunków do regeneracji runa i podszytu,
  - l) maksymalne ograniczenie stosowania środków chemicznych do zwalczania gradacji owadów, stosowanie biologicznych form ochrony lasu,
  - m) dostosowanie okresu pozyskiwania drewna do terminów najmniejszego zagrożenia lasów owadami, patogennymi grzybami i niekorzystnymi czynnikami klimatycznymi oraz do możliwości wykorzystania przez zwierzynę kopytną cienkiej kory na leżących drzewach,
  - n) pozostawianie drzew dziuplastych, pomnikowych i z gniazdami ptaków,
  - o) maksymalne ograniczanie, a docelowo wyeliminowanie wypalania pozostających na zrębie resztek materii organicznej (zastąpienie wypalania rozdrabnianiem mechanicznym),
  - p) w cięciach przerębowych, pielęgnacyjnych i sanitarnych pozostawianie części martwych drzew stanowiących ostoje wielu organizmów leśnych, m.in. rzadkich gatunków roślin i zwierząt związanych z występowaniem dużych, starych kompleksów leśnych,
  - r) stosowanie do remontu dróg leśnych wyłącznie materiału miejscowego pochodzenia, z zakazem stosowania gruzu, żużla i innych odpadów,
  - s) zlikwidowanie i oczyszczenie śródleśnych, "dzikich" wysypisk odpadów,

- t) lokalizowanie obozowisk i stanic wodnych na obrzeżach kompleksów leśnych, w obszarach, na których istnieje możliwość zorganizowania zaplecza sanitarnego i skutecznego ograniczenia zniszczeń,
  - u) ograniczenie penetracji terenów leśnych pojazdami mechanicznymi poprzez udostępnianie do ruchu tylko nielicznych dróg leśnych,
  - w) wyposażenie pól biwakowych w wybieralne (szczelne) zbiorniki bezodpływowe;
- 2) W zakresie kształtowania przestrzeni leśnej, zadrzewień i zakrzewień zaleca się :
- a) kształtowanie struktury użytkowania gruntów na obszarze Parku m.in. przez zwiększenie powierzchni terenów leśnych,
  - b) prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z aktualnie obowiązującymi planami urzędzenia lasów dla Nadleśnictw Brodnica i Jamy, a w szczególności: racjonalne wykorzystanie zasobów drzewnych, nie przekraczanie etatu cięć rębnych, stosowanie wyłącznie rębni częściowych i gniazdowych, dążenie do urozmaiconej struktury piętrowej i wiekowej drzewostanów, dążenie do wykształcenia składu gatunkowego drzewostanów zbliżonych do naturalnego, stosowanie materiału nasiennego pochodzenia miejscowego oraz nie wprowadzenie gatunków drzew obcych i niezakładanie plantacji drzew szybko rosnących,
  - c) opracowanie operatu glebowo-siedliskowego dla obszarów leśnych terenu Parku,
  - d) zachowanie w naturalnym stanie wszystkich torfowisk, mokradeł i podmokłości, bagien oraz zbiorowisk olsów,
  - e) inicjowanie naturalnego odnowienia lasu na wszystkich siedliskach z uwzględnieniem wymogów jakości i pochodzenia w stosunku do gatunków głównych oraz niezbędnego udziału gatunków domieszkowych i biocenotycznych dostosowanych do charakteru siedlisk,
  - f) wzbogacanie granicy las-pole i las-woda przez tworzenie na obrzeżach lasu pasa ochronnego o szerokości 20-30 m, złożonego z: krzewów, niskich drzew i krzewów, luźnego piętra górnego jako strefy ekotonowej,
  - g) wyłączenie terenów leśnych chronionych z użytkowania turystycznego za wyjątkiem znakowanych szlaków turystycznych,
  - h) opracowanie szczegółowego programu zalesień dla obszaru Parku, uwzględniającego areał gruntów nie użytkowanych rolniczo oraz uwarunkowania ekologiczne i krajobrazowe,
  - i) łączenie małych kompleksów leśnych; opracowanie planów zalesień i zadrzewień w gminach, przeciwdziałanie rozdrobnieniu lasów,

- j) utrzymanie łączności pomiędzy poszczególnymi enklawami leśnymi a większymi kompleksami leśnymi, tworzenie zakrzewień, szpalerów drzew i alei śródpolnych pełniących funkcję m.in. korytarzy ekologicznych,
- k) podczas wprowadzania zadrzewień dróg i miedz śródpolnych (funkcja biocenotyczna i klimatyczna) w kompleksach upraw wielkoobszarowych - preferowanie gatunków nektarodajnych, wytwarzających duże ilości nasion lub owoców (m.in.: lipa drobnolistna, klon zwyczajny, klon jawor, jesion wyniosły, jarząb zwyczajny, czeremcha zwyczajna, grab zwyczajny, jabłoń dzika, topola osika, brzoza brodawkowata, sosna pospolita, buk zwyczajny, dąb bezszypułkowy oraz krzewy: leszczyna, trzmielina zwyczajna, dziki bez koralowy, głóg jednoszyjkowy, róża polna, róża pomarszczona, dziki bez czarny),
- l) pozostawianie śródpolnych „oczek” wodnych, torfowisk oraz istniejących grup i kęp drzew lub krzewów,
- m) zalesienie gruntów tzw. marginalnych (gleby klasy VI i VIz), w pierwszej kolejności zagrożonych erozją wodną i wąwozową,
- n) dopuszczenie naturalnej sukcesji roślinności na niektórych powierzchniach gruntów odłogowanych, w szczególności w obrębie kompleksu glebowo-rolniczego 3. pszenego wadliwego,
- o) uwzględnianie zasad ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego oraz obiektów i parków zabytkowych.

10. Łowiectwo

- 1) Dla prawidłowej eksploatacji awifauny łownej Parku należy utrzymać dotychczas obowiązujące sposoby gospodarowania tymi gatunkami;
- 2) Zaleca się nawiązanie przez dyrekcję Parku współpracy dotyczącej realizacji wieloletnich planów łowieckich, w sposób zapewniający zachowanie optymalnej wielkości populacji zwierzyny płowej;
- 3) Podjąć należy działania zmierzające do ograniczenia liczebności norki amerykańskiej, jenota oraz lisa, których nadmierna liczebność powoduje zagrożenie dla wielu gatunków chronionych i łownych.

11. Gospodarka turystyczna

11.1. Ośrodki wypoczynkowe

1) Na terenie Parku bądź w jego sąsiedztwie znajdują się następujące ośrodki wypoczynkowe:

L.p	Rodzaj obiektu	Gestor	Lokalizacja	Ilość miejsc	Uwagi
Gmina Brzozie					
1.	ośrodek wypoczynkowy	UMK w Toruniu	Jajkowo jez. Bachotek,	150 miejsc noclegowych, (50 – całoroczne 100 – sezonowych)	- urządzone kąpielisko
2.	Ośrodek Pracy Twórczej "AVO"	Osoba fizyczna	Mały Głębozec jez. Sopiń	30 miejsc noclegowych całorocznych	
Gmina Kurzetnik					
3.	ośrodek wypoczynkowy	OSiR – Nowe Miasto Lubawskie	Tereszewo jez. Wielkie Parteczyny	1200 miejsc sezonowych (część zabudowy na terenie ośrodka to zabudowa letniskowa obsługiwana jedynie przez administratora)	- 15,0 ha pow. - urządzone kąpielisko
4.	Hotel „Leśny”	osoba fizyczna	Tereszewo jez. Wielkie Parteczyny	28 miejsc całorocznych	- na terenie ośrodka OSiR - NML
5.	ośrodek wypoczynkowy	„CEDROB” Zakłady Drobiarskie Ciechanów	Tereszewo jez. Wielkie Parteczyny	64 miejsca sezonowe	- 1,5 ha pow. - wypożyczalnia sprzętu - urządzone kąpielisko
6.	ośrodek wypoczynkowy	osoba fizyczna	Tereszewo jez. Dębno	40 miejsc sezonowych	- 0,38 ha pow.
Gmina Zbiczno					
7.	ośrodek wypoczynkowy „RYTE BŁOTA”	osoba fizyczna 87-305 Zbiczno	Ryte Błota jez. Zbiczno	206 miejsc noclegowych (152-całoroczne, 48-sezonowych)	- wypożyczalnia sprzętu - urządzone kąpielisko
8.	ośrodek wypoczynkowy „POD SOSNAMI”	osoba fizyczna 87-305 Zbiczno	Zbiczno jez. Zbiczno	125 miejsc sezonowych	- wypożyczalnia sprzętu - urządzone kąpielisko
9.	Ośrodek Edukacji Ekologicznej „EKO-GAJ” – „Zielona Szkoła”	GOKSiR Zbiczno 87-305 Zbiczno	Gaj-Grzmięca	30 miejsc całorocznych	
10.	ośrodek wypoczynkowy „NA WZGÓRZU”	osoba fizyczna	Gaj-Grzmięca jez. Strażym	145 miejsc noclegowych (45-całorocznych 100 -sezonowych)	- wypożyczalnia sprzętu - pomost zamiast kąpieliska
11.	ośrodek wypoczynkowy „SANMEL”	Przedsiębiorstwo Budowlano-Inżynierskie „SANMEL” Brodnica ul. Świerkowa 3	Ciche jez. Wielkie Parteczyny	75 miejsc sezonowych	- urządzone kąpielisko

12.	„Baza szkoleniowo-wypoczynkowa” -ośrodek szkoleniowy	Państwowa Straż Pożarna w Toruniu Komenda Wojewódzka	Ciche jez. Wielkie Partęczyny	42 miejsca sezonowe	- wypożyczalnia sprzętu
14.	Ośrodek Wypoczynkowy Dzieci i Młodzieży	UM Brodnica Administrator – Miejski Zespół Opieki i Wychowania	Ciche jez. Ciche	40 miejsc sezonowych (w 2006 r. planuje się 80 miejsc)	- urządzone kąpielisko (nad północnym brzegiem jez. Ciche)
15.	Stacja Wodna – dom wycieczkowy (poza granicą Parku)	PTTK – Oddział Brodnica 87-300 Brodnica ul. Kościuszki 12	Pokrzydowo jez. Bachotek	205 miejsc noclegowych (74 - całoroczne 131 - sezonowych)	- wypożyczalnia sprzętu wodnego i rowerów górskich - urządzone kąpielisko
16.	ośrodek wypoczynkowy „STEPOL” (poza granicą Parku)	osoba fizyczna	Pokrzydowo jez. Bachotek	300 miejsc sezonowych	- wypożyczalnia sprzętu - urządzone kąpielisko
17.	ośrodek wypoczynkowy „POLMO S.A.” (poza granicą Parku)	Zakłady Sprzętu Motoryzacyjnego „POLMO S.A.” Brodnica ul. Lidzbarska 15	Pokrzydowo jez. Bachotek	100 miejsc sezonowych	

2) Ustala się dla wymienionych obiektów zagospodarowania następujące zadania ochronne:

- a) zakaz zwiększania liczby miejsc noclegowych w istniejących obiektach turystycznych, wypoczynku pobytowego i propagowanie rozwoju aktywnych form turystyki kwalifikowanej, tj. krajoznawczej, rowerowej, konnej itp.,
- b) należy dążyć do podnoszenia standardu oferowanych usług,
- c) należy dążyć do uwalniania obrzeży jezior od zabudowy turystycznej,
- d) preferuje się tworzenie usług (obsługi ruchu turystycznego, usług noclegowych, usług gastronomicznych, itp.) w adaptowanych na te cele istniejących obiektach po rolniczych, po przemysłowych, nie użytkowanych obiektach zabytkowych, itp.,
- e) zakaz lokalizowania nowej zabudowy na terenach o nachyleniu przekraczającym 10%,
- f) zaleca się urządzenie kąpielisk i przystani z niezbędnym wyposażeniem.

11.2. Gospodarstwa agroturystyczne

1) Na terenie Parku bądź w jego sąsiedztwie znajdują się następujące gospodarstwa agroturystyczne:

L.p.	Gmina	Miejscowość	Liczba
	Gmina Biskupiec		
1.		Łąkorz	1
2.		Łąkorek	1

	Gmina Brzozie		
3.		Mały Głębołek	1
	Gmina Kurzetnik		
4.		Szafarnia	2
	Gmina Zbiczno		
5.		Pokrzydowo	3
6.		Ciche	2
7.		Zbiczno	7
8.		Mieliwo	1

2) Ustala się dla tego rodzaju zagospodarowania turystycznego preferowanie powstawania nowych gospodarstw agroturystycznych.

11.3. Zabudowa letniskowa (rekreacja indywidualna)

1) Na terenie Parku bądź w jego sąsiedztwie znajdują się następujące obiekty zabudowy letniskowej:

Lp.	Gmina	Miejscowość	Ilość zabudowy letniskowej	Lokalizacja
1.	Biskupiec	Ostrowie Osetno	70 (wartość szacunkowa)	nad jeziorami: Głowińskim, Płociczno, Pratynia
2.	Brzozie	Jajkowo	10	nad jeziorem Bachotek
		Świecie	4	nad rzeką Drwęcą
		Trepki	5	nad rzeką Drwęcą
3.	Kurzetnik	Tereszewo	300 (wartość szacunkowa)	nad jeziorem Wielkie Partęczyny
4.	Zbiczno	Ciche	21	
		Dębno	28	nad jeziorem Dębno
		Robotno-Fitowo	3	nad jeziorem Robotno
		Pokrzydowo	14	nad jeziorem Bachotek
		Zbiczno	71	nad jeziorem Zbiczno, Łąki, Wysokie Brodno
		Godziszka	3	
		Gaj-Grzmięca	2	
		Strzemiuszczek	1	

2) Ustala się dla zabudowy letniskowej następujące zadania ochronne:

- nakazuje się zlikwidowanie „dzikich” form budownictwa letniskowego,
- należy dążyć do uwalniania obrzeży jezior od zabudowy letniskowej,
- preferuje się wprowadzanie budownictwa letniskowego na istniejących siedliskach,
- należy wyznaczyć tereny pod budownictwo letniskowe (rekreację indywidualną) poprzedzone przedmiotowymi studiami opartymi o wielkość chłonności i pojemności turystycznej,
- zakaz lokalizowania nowej zabudowy na terenach o nachyleniu przekraczającym 10%.

11.4. Obozowiska

1) Na terenie Parku bądź w jego sąsiedztwie znajdują się następujące obozowiska:

L.p.	Lokalizacja	Właściciel /zarządzający	Uwagi
2	Jezioro Robotno (oddz. 100b)	Skarb Państwa – Nadleśnictwo Brodnica	leśnictwo Ryte Błota pow. 0,50 ha
3	Jezioro Zbiczno (oddz. 177a)	Skarb Państwa – Nadleśnictwo Brodnica	leśnictwo Ryte Błota pow. 0,25 ha
4	jezioro Sosno (oddz. 181c)	Skarb Państwa – Nadleśnictwo Brodnica	leśnictwo Zarośle pow. 0,64 ha
5	Jezioro Bachotek (oddz. 243i)	Skarb Państwa – Nadleśnictwo Brodnica	leśnictwo Bachotek pow. 2,21 ha (poza granicą Parku)
6	Jezioro W. Partęczyny (oddz. 99c)	Skarb Państwa – Nadleśnictwo Brodnica	leśnictwo Ostrówki pow. 0,39 ha

2) Ustala się dla wymienionych obozowisk następujące zadania ochronne:

a) należy stosować rotację użytkowania,

b) należy wyposażyć obiekty w odpowiednią infrastrukturę (pojemniki na odpady stałe, szczelne zbiorniki wybieralne na ścieki, studnie „abisynki” do celów sanitarnych itp.).

11.5. Pola namiotowe

1) Na terenie Parku bądź w jego sąsiedztwie znajdują się następujące pola namiotowe:

L.p.	Lokalizacja	Właściciel /zarządzający	Uwagi
1	Jezioro Strażym (oddz. 155m)	Skarb Państwa – Nadleśnictwo Brodnica	leśnictwo Ryte Błota pow. 0,50 ha
2	Jezioro Zbiczno (oddz. 138c)	Skarb Państwa – Nadleśnictwo Brodnica	leśnictwo Ryte Błota pow. 0,47 ha
3	Jezioro Sosno (oddz. 182c)	Skarb Państwa – Nadleśnictwo Brodnica	leśnictwo Zarośle pow. 0,23 ha
4.	Jezioro Zbiczno	Osoba fizyczna	- przy OW „POD SOSNAMII” - 200 m ² - 100 miejsc noclegowych - obiekt zrzeszony w Polskiej Federacji Campingu i Caravaningu, kat. **
5.	Gaj-Grzmięca	Ośrodek Edukacji Ekologicznej „EKO-GAJ” – „Zielona Szkoła”	- przy „Zielonej Szkole” - 30 miejsc noclegowych
6.	Ciche	UM Brodnica	- przy OW Dzieci i Młodzieży - 40 namiotów
7.	Jez. Wielkie Partęczyny	OSiR – NML	- 70-100 namiotów
8.	jezioro Bachotek (poza granicą Parku)	PTTK – Oddział Brodnica	- przy Stacji Wodnej - 10 000 m ² - 200 stanowisk (łącznie z polem campingowym) - obiekt zrzeszony w Polskiej Federacji Campingu i Caravaningu, kat. **
9.	jezioro Bachotek (poza granicą Parku)	ZSM „POLMO S.A.”-Brodnica	- przy OW - 10 namiotów
10.	jezioro Bachotek (poza granicą Parku)	Osoba fizyczna	- przy OW „STEPOL” - 100-120 miejsc noclegowych

2) Ustala się dla wymienionych pól namiotowych następujące zadania ochronne:

a) należy stosować rotację użytkowania,

b) należy wyposażyć obiekty w odpowiednią infrastrukturę (pojemniki na odpady stałe, szczelne zbiorniki wybieralne na ścieki, studnie „abisynki” do celów sanitarnych itp.).

11.6. Pola campingowe

1) Na terenie Parku bądź w jego sąsiedztwie znajdują się następujące pola campingowe:

L.p.	Lokalizacja	Właściciel /zarządzający	Uwagi
1.	Jezioro Bachotek (poza granicą Parku)	PTTK – Oddział Brodnica	- przy Stacji Wodnej - 10 000 m ² - 200 stanowisk (łącznie z namiotami) - obiekt zrzeszony w Polskiej Federacji Campingu i Caravaningu, kat. **
2.	Jezioro Zbiczno	osoba fizyczna	- przy OW „POD SOSNAM” - 10 stanowisk - obiekt zrzeszony w Polskiej Federacji Campingu i Caravaningu, kat. **
3.	jez. Wielkie Partęczyny	OSiR – NML	- 10 stanowisk
4.	Jezioro Bachotek (poza granicą Parku)	osoba fizyczna	- przy OW „STEPOL” - 30 stanowisk
5.	Jezioro Bachotek (poza granicą Parku)	ZSM „POLMO S.A.”-Brodnica	- przy OW - 4-5 stanowisk

2) Ustala się dla wymienionych pól campingowych wyposażenie obiektów w odpowiednią infrastrukturę (energię elektryczną, pojemniki na odpady stałe z segregacją, przynajmniej szczelne zbiorniki wybieralne na ścieki, wodociąg itp.).

11.7. Szlaki turystyczne

1) Szlaki motorowe

a) Przez teren Parku bądź w jego pobliżu przebiegają następujące szlaki motorowe:

L.p.	Nazwa	Przebieg	Uwagi
1.	<i>Droga 1000 Jezior Południowa</i>	Augustów – Szczytno - Nowe Miasto Lubawskie – Brodnica – Toruń – Inowrocław - Gorzów Wielkopolski	przez teren Parku trasa prowadzi drogą krajową nr 15
2.	<i>Szlak Kopernikowski</i>	Toruń – Brodnica - Nowe Miasto Lubawskie – Olsztyn – Frombork – Elbląg – Gdańsk – Malbork – Grudziądz – Toruń	670 km przez teren Parku trasa prowadzi drogą krajową nr 15
3.	<i>Szlak Grunwaldzki</i>	Toruń – Brodnica - Nowe Miasto Lubawskie – Grunwald	150 km przez teren Parku trasa prowadzi drogą krajową nr 15
4.	<i>Szlak Zamków</i>	Toruń – Kowalewo Pomorskie – Wąbrzeźno – Radzyń Chełmiński – Pokrzywno – Grudziądz - Rogóźno – NML – Kurzętnik – Brodnica – Radziki Duże - Golub-Dobrzyń – Złotoria - Toruń	przez teren Parku trasa prowadzi drogą krajową nr 15

b)Ustala się dla wymienionych szlaków następujące zadania:

- zaleca się wprowadzenie odpowiedniego zagospodarowania (parking, miejsce odpoczynku, itp.),
- należy wprowadzić odpowiednie oznakowanie szlaków;

2)Trasy rowerowe

a)Przez teren Parku przebiega jedna trasa rowerowa:

L.p.	Nr rejestracyjny	Przebieg	Długość	Kolor
1	TO-7003	Toruń – Radomno	130,0 km	zielony

b)Ustala się dla wymienionej trasy następujące zadania:

- zaleca się wprowadzenie odpowiedniego zagospodarowania (parking, miejsce odpoczynku, wypożyczalnia rowerów, punkty napraw, itp.),
- turystyka rowerowa to preferowana forma wypoczynku na terenie Parku,
- zaleca się organizację “pętli” tras rowerowych nawiązujących do głównych dróg;

3)Szlaki turystyki pieszej

a)Przez teren Parku przebiegają następujące szlaki turystyki pieszej:

L.p.	Nr rejestracyjny	Przebieg	Długość	Kolor
1	TO2212	Brodnica – Ostrowite	29,0 km	Niebieski
2	TO2213	Górzno – Bachotek	44,0 km	Niebieski
3	TO2214	Górzno – Łąkorz	56,0 km	Zielony
4	TO231/E 11 im. Franciszka Łęgowskiego	Toruń – Radomno (fragment szlaku E11 Morze Północne – Harz – Brandenburgia – Mazury)	160,0 km	żółty

b)Ustala się dla wymienionych szlaków następujące zadania:

- turystyka piesza to preferowana forma wypoczynku na terenie Parku,
- zaleca się organizację “pętli” szlaków pieszych, nawiązujących do głównych dróg,
- zaleca się zagospodarowanie wytypowanych punktów widokowych,
- proponuje się wprowadzenie nowych szlaków: szlaku prowadzącego ze wsi Zbiczo przez wsie: Sumówko, Tomki, Godziszka oraz szlaku prowadzącego ze wsi Ciche w kierunku wsi Koń, łączących się z przebiegającym przez teren Parku szlakiem pieszym koloru żółtego Toruń – Radomno;

4)Szlaki wodne

a)Na terenie Parku wyznaczone są następujące szlaki wodne:

L.p.	Przebieg	Długość
1.	rzeka Drwęca	207 km
2.	Jezioro Łąkorz – Tama Brodzka	26,5 km
3.	Jezioro Ciche – Jezioro Strażym	9,5 km

b) Ustala się dla wymienionych szlaków następujące zadania:

- należy wprowadzić odpowiednie oznakowanie szlaków,
- dopuszcza się wprowadzenie odpowiedniego zagospodarowania na szlaku Drwęcy (przystanie, miejsca zatrzymania, wypożyczalnie sprzętu, miejsca noclegowe, lokalizacja stanic wodnych – o pow. do 0,5 ha i pojemności do 40 wodniaków, itp.),
- na pozostałych szlakach należy wykorzystywać istniejące ośrodki wypoczynkowe jako stacje wodne,
- nie dopuszcza się wykorzystywania na cele turystyczne kanału łączącego jezioro Małe Partęczyny z jeziorem Wielkie Partęczyny oraz cieką łączącego jezioro Łąkorz z jeziorem Wielkie Partęczyny
- wyklucza się wprowadzanie na terenie Parku sportów motorowodnych oraz sportów wioślarskich i sportów związanych z nurkowaniem wymagających używania urządzeń nagłaśniających i sprzętu motorowodnego;

11.8. Przyrodnicze ścieżki dydaktyczne

1) Na terenie Parku wyznaczone są następujące przyrodnicze ścieżki dydaktyczne:

- a) „Zarośle” – 8 punktów przystankowych,
- b) „Bachotek” – 7 punktów przystankowych,
- c) „Bobrowiska” – 7 punktów przystankowych,
- d) „Grabiny–Łąkorz” – 7 punktów przystankowych,
- e) „Retno” – 6 punktów przystankowych,

2) Ustala się dla wymienionych ścieżek następujące zadania:

- a) ochrona przed dewastacją,
- b) odpowiednie oznakowanie,
- c) proponuje się wyznaczenie nowej ścieżki dydaktycznej prowadzącej z Brodnicy przez Nowy Dwór, Pokrzydowo, Gaj-Grzmięcę, Zbiczno, Anielewo i kończącej się w Brodnicy.

11.9. Obsługa ruchu turystycznego

1) Ustala się dla obsługi ruchu turystycznego następujące zadania:

- a) lokalizacja punktów informacji turystycznej,
- b) lokalizacja parkingów w obszarach zabudowy i przy drogach w rejonach krzyżowania się dróg publicznych ze szlakami turystycznymi,
- c) zaleca się wyznaczenie głównych węzłów obsługi ruchu turystycznego związane z Pojezierzem Brodnickim i Doliną Drwęcy (parking strzeżony - w sezonie, pole

- biwakowe lub stacja wodna, schron przeciwdeszczowy, pojemniki na śmieci, miejsce na ognisko, itp.),
- d)zaleca się wyznaczenie miejscowości, które powinny pełnić rolę węzłów integracji komunikacyjnej turystyki z drogą międzyregionalną lub regionalną obsługującą Park z zewnątrz (możliwość noclegu lub dłuższego pobytu, zamówienia noclegu w innych fragmentach Parku, strzeżonego parkowania samochodu, zmiany środka transportu na rower lub inny proponowany przez gminę lub dyrekcję Parku (bryczka, meleks, mikrobus), wypożyczenia sprzętu turystycznego, zamówienia kajaków itp.),
- e)w poszczególnych miejscowościach Parku należy przewidzieć, komplementarne wobec całej sieci, elementy zagospodarowania turystycznego: kwatery prywatne, gospodarstwa agroturystyczne , miejsca biwakowania, wypożyczalnie rowerów, wypożyczalnia kajaków, ew. inne,
- f)zaleca się opracować dla całego obszaru Parku projekt jednolitego tablicowania,
- g)dopuszcza się lokalizację małych stadnin, do 5 koni (lokalizacje poza terenami cennymi przyrodniczo i mało odpornymi na degradację związaną z tą formą rekreacji),
- h)należy wprowadzić systemowe rozwiązania w zakresie obsługi transportowej obszaru Parku,
- i)wyklucza się na terenie Parku wszelkie formy sportów motorowych.

12. Infrastruktura techniczna

Zagadnienia dotyczące gospodarki ściekowej i odpadami zostały omówione w poprzednich punktach niniejszego rozdziału.

12.1. Ustala się następujące działania w zakresie przebudowy i modernizacji **dróg** :

- 1) Droga krajowa Nr 15 (Toruń-Ostróda), której odcinek przebiega przez fragment Parku wymaga przebudowy polegającej na :
  - a)wybudowaniu drugiej jezdni,
  - b)przebudowie mostu drogowego na Skarlance w Tamie Brodzkiej,
  - c)realizacji odpowiedniej szerokości przepustu dla ułatwienia migracji roślin i zwierząt,
  - d)ewentualnej budowie przesłon akustycznych,

- e)zarezerwowaniu terenu pod budowę kolektora ściekowego z Brzozia do Brodnicy;
- 2)Pozostałe drogi publiczne nie powinny być poszerzane i pozbawiane alejowych zadrzewień;
  - 3)Fragment drogi powiatowej Zbiczno-Górale oraz droga gminna Grzmięca-Jezioro Wielkie Partęczy nie powinny być modernizowane w zakresie ulepszenia (asfaltowania) nawierzchni;
  - 4)W celu ochrony fauny zaleca się zaprojektowanie i wykonanie przejść dla zwierząt, szczególnie na drogach powiatowych, z obowiązkiem uzgodnienia z Dyrektorem Parku;
  - 5)Ewentualne inwestycje dotyczące infrastruktury transportowej muszą być projektowane i realizowane w sposób nie powodujący zmiany stosunków wodnych Parku;
  - 6)Odprowadzenie wód opadowych z tras komunikacyjnych musi być projektowane i wykonane w sposób nie powodujący nasilenia erozji wodnej i zanieczyszczenia wód w Parku.
- 12.2.Zaleca się stosowanie następujących działań w zakresie **elektroenergetyki** :
- 1)Wykluczenie nowych lokalizacji napowietrznych linii wysokiego napięcia;
  - 2)Zakaz lokalizacji elektrowni wiatrowych;
  - 3)Przy rozbudowie i przebudowie sieci średniego i niskiego napięcia stosowanie wyłącznie linii okablowanych lub kablowych podziemnych;
  - 4)Sukcesywne likwidowanie napowietrznych linii kolidujących z walorami krajobrazowymi Parku.
- 12.3.W celu ograniczenia negatywnego wpływu na krajobraz inwestycji z zakresu **telekomunikacji**, ustala się :
- 1)Prowadzenie nowych linii telekomunikacyjnych na terenie Parku pod ziemią z jednoczesną sukcesywną likwidacją istniejących linii napowietrznych;
  - 2)Zakaz lokalizacji nowych wież telefonii komórkowej.
- 12.4.Należy stosować następujące rozwiązania w zakresie **gazownictwa** :
- 1)Zaopatrywanie terenów zwartej zabudowy w gaz ziemny z planowanej do realizacji sieci gazowej, która będzie zasilana z projektowanych gazociągów wysokiego ciśnienia: Brodnica-Nowe Miasto Lubawskie Dn 200 mm lub Brodnica-Jabłonowo Pomorskie Dn 150 mm;
  - 2)Zaopatrzenie terenów zabudowy rozproszonej w gaz płynny;

- 3) Traktowanie gazyfikacji obszaru Parku jako zadania wprowadzającego poprawę stanu środowiska.
- 12.5. Na obszarze Parku zaleca się stosowanie następujących zasad w zakresie zaopatrzenia w **ciepło** :
- 1) Preferowanie stosowania małoemisyjnych lub nieemisyjnych źródeł ciepła, w szczególności instalacji wykorzystujących źródła energii odnawialnej, paliwa gazowe, olej opałowy lub energię elektryczną;
  - 2) W przypadku źródeł ciepła opalanych węglem dążenie do stosowania nowoczesnych małoemisyjnych kotłów o wysokiej sprawności energetycznej, opalanych wysokojakościowym węglem (o wysokiej wartości opałowej i niskiej zawartości siarki).

IV. USTALENIA DLA POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTEK PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWYCH

1. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 1

1.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Biskupiec, zachodni fragment w gminie Jabłonowo, dorzecze: Osa-Struga Płowska;
- 2) Powierzchnia : około 470 ha, w tym : 40 % lasy, 10 % wody, pozostałe - użytki rolne;
- 3) Jednostka o znacznym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśno-rolny, naturalno-kulturowy, o dość dużej wartości;
- 5) Niewielkie jeziora: Prątynia (17,7 ha), Płociczno (9 ha), Płociczenko (6 ha), przepływowe, obszar źródłkowy niewielkiej Strugi – dopływu Osy. Znaczna ilość terenów podmokłych oraz niewielkie śródpolne „oczka” wodne;
- 6) Użytki ekologiczne na wschód od jeziora Płociczno i na południowy-zachód od jeziora Płociczenko;
- 7) Lasy o wysokich walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach lasu mieszanego i lasu świeżego oraz olsu jesionowego;
- 8) Gleby o wysokiej przydatności rolniczej w południowo-zachodniej części jednostki;
- 9) Na południowy wschód od jeziora Prątynia – tereny podmokłe (wydzielenie florystyczne nr 65). Spełniają one funkcje retencyjne, natomiast charakteryzują się względnie niską różnorodnością gatunkową. Występuje olsza czarna i wierzba;
- 10) W skrajnie południowo-zachodniej części jednostki znajduje się obniżenie wytopiskowe (wydzielenie florystyczne nr 66). Teren o znaczących walorach florystycznych ze względu na ostoiskowy charakter wśród obszarów rolniczych dla lokalnej fauny (obecność obszarów podmokłych, oczek wodnych – siedliska płazów oraz bezkręgowców wodnych). Pełni funkcje retencyjne. Występują zbiorowiska aglomeracyjne z dominacją wierzby;
- 11) Bezpośrednio na północ od jeziora Płociczno – na stromej skarpie cenne przyrodniczo zbiorowiska roślinne (wydzielenie florystyczne nr 100). Są to głównie odłogowane pola, z dużym udziałem gatunków uprawnych (koniczyna białoróżowa, kminek zwyczajny) oraz roślin ruderalnych i chwastów polnych, pozostawione bez uprawy od kilku lat. Teren narażony bezpośrednio na erozję;
- 12) Rozproszona zabudowa zagrodowa wsi Ostrowite i wsi Buk Góralski;

- 13) Zabudowa letniskowa w rejonie jezior: Płociczno i Prątynia;
- 14) Niewielkie wyrobiska poeksploatacyjne na gruntach wsi Buk Góralski;
- 15) Fragment drogi powiatowej Ostrowite – Górale;
- 16) Fragment napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV dysharmonijnej w krajobrazie;
- 17) Projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 150 - wzdłuż toru kolejowego linii kolejowej relacji Toruń – Iława.

1.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić użytki ekologiczne zwłaszcza przed osuszaniem;
- 2) Teren jednostki stanowi obszar źródliskowy i z tego względu należy bezwzględnie chronić wody powierzchniowe i podziemne przed zanieczyszczeniami punktowymi i obszarowymi;
- 3) Ze względu na wysokiej jakości gleby w części jednostki i walory przyrodnicze należy ograniczyć intensyfikację gospodarki rolnej;
- 4) Chronić cenne przyrodniczo zbiorowiska roślinne (wydzielenia florystyczne nr 65, 66 i 100);
- 5) Teren nad jeziorem Płociczno zachować jako ugór zielony wykaszany raz w roku (wydzielenie florystyczne nr 100);
- 6) Strukturę użytkowania gruntów kształtować w kierunku zwiększenia powierzchni zalesionej i zadrzewionej oraz trwałych użytków zielonych;
- 7) Wprowadzać „zielone” pasy ochronne o minimalnej szerokości 30 m w strefie przybrzeżnej jezior;
- 8) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 9) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej, za wyjątkiem rozbudowy istniejących siedlisk;
- 10) Dopuszcza się rozwój agroturystyki;
- 11) Ewentualne zagospodarowanie turystyczne obrzeży jezior Prątynia i Płociczno może nastąpić tylko na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poprzedzonego opracowaniem specjalistycznego studium ochrony jezior;
- 12) Ograniczać zagrożenie erozyjne gleb w otoczeniu jeziora Prątynia poprzez zabiegi fitomelioracyjne;
- 13) Przeprowadzić badania jakości wód jezior Prątynia i Płociczno;
- 14) Nie należy ulepszać (asfaltować) nawierzchni drogi powiatowej.

2.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 2

2.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Biskupiec, dorzecze: Drwęca-Skarlanka (część wschodnia), Osa-Struga Płoweska (część zachodnia);
- 2) Powierzchnia : około 400 ha, teren bezleśny, użytki rolne;
- 3) Jednostka o znacznym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz kulturowy zdominowany przez rolnictwo wielkoobszarowe, o niskiej wartości;
- 5) Dział wodny II rzędu rozdzielający zlewnie Drwęcy i Osy;
- 6) Lokalne obniżenia terenu wypełnione wodą oraz niewielkie mokradła i podmokłości;
- 7) Przeważają grunty orne o wysokiej przydatności rolniczej;
- 8) Ubóstwo zadrzewień i zakrzewień na odkrytych terenach użytków rolnych;
- 9) Część wsi Ostrowite - miejscowość o funkcji usługowej i produkcji rolnej o małym zagrożeniu dla środowiska (indywidualne paleniska, ścieki bytowe, odpady komunalne) oraz zabudowa zagrodowa wzdłuż drogi gminnej Ostrowite - Wesółkowo. Występujące źródła zanieczyszczeń - poza granicami jednostki (zwarta zabudowa wsi Ostrowite, gorzelnia, zakład rolny);
- 10) Droga powiatowa Ostrowite - Górale, drogi gminne Ostrowite - Kamienny Most i Ostrowite – Wesółkowo;
- 11) Fragmenty szlaków pieszych: żółtego i niebieskiego;
- 12) Fragment napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV dysharmonijnej w krajobrazie;
- 13) Projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 150 - wzdłuż toru kolejowego linii kolejowej relacji Toruń – Iława;
- 14) Zjawiska erozji gleb na terenach użytków rolnych.

2.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Ograniczać zjawiska erozji gleb poprzez wprowadzanie różnorodnych zadrzewień;
- 2) Grunty o niskiej przydatności rolniczej należy zalesiać;
- 3) Ograniczać intensywną gospodarkę rolną, w szczególności racjonalnie stosować nawozy sztuczne i środki ochrony roślin;
- 4) Nieliczne obszary podmokłe chronić przed osuszaniem;
- 5) Dopuszcza się rozwój agroturystyki;

- 6) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 7) Nie ulepszać (asfaltować) nawierzchni drogi powiatowej;
- 8) Pozostawić śródpolne „oczka wodne”, mokradła oraz istniejące grupy kęp drzew lub krzewów;
- 9) Zaleca się uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, w tym skanalizowanie zwartej zabudowy miejscowości Ostrowite.

3. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 3

3.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Biskupiec, południowo-wschodnia część w gminie Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 475 ha, w tym : 35 % lasy, 30 % wody, pozostałe - użytki rolne;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśno-rolny, naturalno-kulturowy, o dużej wartości;
- 5) Jezioro Głowińskie (130,5 ha), rynnowe, przepływowe, głębokie (max 18,5 m); wody III klasy czystości (2002 r.), II kategoria podatności na degradację;
- 6) Lasy w otoczeniu Jeziora Głowińskiego o wysokich walorach, przeważnie na siedliskach boru mieszanego świeżego i lasu świeżego oraz olsu jesionowego;
- 7) Użytek ekologiczny na północno-zachodnim brzegu Jeziora Głowińskiego;
- 8) W północnej i północno-zachodniej części użytki rolne o wysokiej przydatności rolniczej;
- 9) Na południe od jeziora obszary podmokłe o przeciętnych walorach florystycznych (wydzielenie florystyczne nr 63). Dominacja zespołu szuwaru trzcinowego. Znaczna wartość ekologiczna ze względu na właściwości retencyjne;
- 10) W południowo-zachodniej części jednostki część podmokłej rynny polodowcowej (wydzielenie florystyczne nr 64). Obszar o dużych walorach przyrodniczych ze względu na mozaikowość siedliska i jego sukcesyjny charakter. Obszar pełni ponadto funkcje retencyjne. Występują szuwary wielkoturzycowe. W drzewostanie olsza czarna i wierzba;
- 11) Rozproszona zabudowa zagrodowa wsi Ostrowite i Osetno;
- 12) Nad północnym i południowo-zachodnim brzegiem jeziora duży zespół indywidualnego budownictwa letniskowego;
- 13) Wokół jeziora liczne miejsca po ogniskach oraz zaśmiecenia terenu;
- 14) Fragmenty szlaków pieszych: żółtego i niebieskiego;
- 15) Uczęszczane przez turystów i użytkowników zabudowy rekreacyjnej drogi gminne: Łąkorek – Ostrowite i Kolonia Olszak - Wesółkowo – Wronka;
- 16) Wyrobiska poeksploatacyjne koło osady Wronka oraz w północno-wschodniej części jednostki;
- 17) Fragment napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV dysharmonijnej w krajobrazie - przecina Jezioro Głowińskie.

3.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Teren jednostki stanowi obszar źródłkowy i z tego względu należy bezwzględnie chronić wody powierzchniowe i podziemne przed zanieczyszczeniami punktowymi i obszarowymi;
- 2) Ze względu na ochronę wód Jeziora Głowińskiego należy ograniczyć intensyfikację gospodarki rolnej;
- 3) Strukturę użytkowania gruntów kształtować w kierunku zwiększania powierzchni leśnej i trwałych użytków zielonych;
- 4) Użytek ekologiczny chronić przed degradacją, w tym przed zainwestowaniem i osuszaniem;
- 5) Powiększyć istniejące kompleksy leśne o kolejne dolesienia;
- 6) Na obszary gruntów ornyczych wprowadzać zieleń śródpolną;
- 7) Wprowadzać „zielone” pasy ochronne w strefie przybrzeżnej jeziora o szerokości minimalnej 30 m;
- 8) Chronić zbiorowiska szuwarowe w części rynny polodowcowej (wydzielenie florystyczne nr 64);
- 9) Nie zmieniać charakteru użytkowania terenów podmokłych, w szczególności terenów nad brzegiem Jeziora Głowińskiego (wydzielenie florystyczne nr 63);
- 10) Nie zmieniać nawierzchni dróg gminnych na bitumiczną;
- 11) Uporządkować gospodarkę ściekową na terenie zespołu indywidualnego budownictwa letniskowego nad Jeziorem Głowińskim;
- 12) Podjąć działania zmierzające do poprawy jakości wód dopływających do północno-zachodniego plosa Jeziora Głowińskiego z jeziora Ostrowite;
- 13) Przywrócić pierwotny układ wodny na dopływie w południowo-zachodniej części obrzeża Jeziora Głowińskiego. Zrekultywować i przywrócić do stanu właściwego wykopaną fosę (rów). Dopuszcza się budowę w tym rejonie jednego domu letniskowego (lub pensjonatu) w odległości większej niż 100 m od linii brzegowej jeziora;
- 14) Zlikwidować nielegalne substandardowe obiekty budownictwa letniskowego;
- 15) Dopuszcza się rozwój agroturystyki;
- 16) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 17) Zlikwidować miejsca po ogniskach i zaśmiecenia terenu;
- 18) Przywrócić do pierwotnego ukształtowania odcinki północnego brzegu Jeziora Głowińskiego zdegradowanego na skutek prac makroniwelacyjnych;

- 19) Zlikwidować system nielegalnych pomostów na Jeziorze Głowińskim;
- 20) Zmienić przebieg napowietrznej linii elektroenergetycznej poza linię brzegową Jeziora Głowińskiego;
- 21) Przeprowadzić rekultywację wyrobisk poeksploatacyjnych w kierunku zalesień;
- 22) Nakaz prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów na terenach zabudowy turystycznej.

4.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 4

4.1.Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Biskupiec, południowy fragment w gminie Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 475 ha, w tym : 30 % wody, 15 % lasy, pozostałe - użytki rolne;
- 3) Jednostka o znacznym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśno-rolny, naturalno-kulturowy, o dużej wartości;
- 5) We wschodniej części jednostki jezioro Łąkorz (161,8 ha) o owalnym kształcie, położone w głębokim obniżeniu, przepływowe, głębokie (30,3 m), II kategoria podatności na degradację, wysoka II klasa czystości wód (1995 r.);
- 6) W zachodniej części jednostki niewielkie jezioro Pawłówko (9,0 ha), przepływowe, otoczone terenami rolnymi – ostoja bobra;
- 7) Kompleksy leśne w otoczeniu jezior Łąkorz i Pawłówko o zróżnicowanych walorach ekologicznych – przeważają lasy na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego świeżego;
- 8) Pomniki przyrody – kasztanowiec i skupienie 12 drzew w parku w Łąkorku;
- 9) Ostoja nietoperzy w piwnicach dworu w Łąkorku;
- 10) Użytki rolne w części o wysokiej przydatności rolniczej;
- 11) Stanowisko archeologiczne nie eksponowane w terenie - nawodna osada palowa w południowo-wschodniej części jeziora Łąkorz;
- 12) Zabytkowy zespół pałacowo-parkowy we wsi Łąkorek;
- 13) Zabytkowa leśniczówka „Grabiny”;
- 14) Zabudowa letniskowa w południowo-zachodniej i wschodniej części jednostki;
- 15) Gospodarstwo agroturystyczne we wsi Łąkorek;
- 16) Fragment trasy rowerowej – zielonej;
- 17) Fragment szlak wodnego;
- 18) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Grabiny-Łąkorz”;
- 19) Zwarta zabudowa wsi Łąkorek i Zakład Rolny Łąkorek stanowią zagrożenie dla środowiska, a zwłaszcza dla środowiska wodnego. Ponadto występuje rozproszona zabudowa wsi Łąkorek;
- 20) Droga powiatowa Ciche - Łąkorz, droga gminna Łąkorek - Ostrowite stanowiąca granicę Parku;
- 21) Napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV dysharmonijna w krajobrazie;

22) Znaczne zrehabilitowane wyrobisko poeksploatacyjne na południe od jeziora Łąkorz.

4.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Tereny nieużytkowane rolniczo należy zalesić;
- 2) Chronić przed degradacją pomniki przyrody;
- 3) Chronić ostoję nietoperzy;
- 4) Nie zmieniać charakteru użytkowania terenów podmokłych;
- 5) Nie zmieniać nawierzchni dróg gminnych na bitumiczną;
- 6) Kształtować strukturę użytkowania gruntów w kierunku zwiększania powierzchni leśnej, zadrzewień i trwałych użytków zielonych;
- 7) Na obszary użytkowane rolniczo wprowadzać różnorodną zielen;
- 8) Chronić zabytkowy zespół pałacowo-parkowy;
- 9) Chronić zabytkową leśniczówkę;
- 10) Chronić nawodną osadę palową – propozycja wpisu stanowiska do rejestru zabytków;
- 11) Dopuszcza się rozwój agroturystyki;
- 12) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 13) Dopuszcza się funkcjonowanie istniejącego parkingu w sąsiedztwie leśniczówki „Grabiny”;
- 14) Uporządkować gospodarkę ściekową w miejscowości Łąkorek;
- 15) Zakaz gnojowiczenia gruntów w zlewni bezpośredniej jeziora Łąkorz;
- 16) Ewentualne zagospodarowanie turystyczne obrzeży jeziora Łąkorz może nastąpić tylko na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poprzedzonego opracowaniem specjalistycznego studium ochrony jeziora;
- 17) Wprowadzić „zielone” pasy ochronne o minimalnej szerokości 30 m w strefie przybrzeżnej jezior : Pawłówko i Łąkorz (w szczególności od strony północnej między jeziorem Łąkorz a drogą gruntową);
- 18) Nie dopuszcza się zainwestowania wokół jeziora Pawłówko w pasie o szerokości minimum 300 m;
- 19) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 20) Przeprowadzić badania jakości wód jeziora Pawłówko;
- 21) Pozostawić w stanie niezmiennym śródpolne „oczka wodne”, mokradła oraz istniejące grupy kęp drzew lub krzewów;
- 22) Ograniczyć zagrożenie erozyjne gleb poprzez zalesienia i zabiegi fitomelioracyjne;
- 23) Zlikwidować miejsca po ogniskach i zaśmiecenia terenów leśnych;

24) Zakaz pogłębiania kanału łączącego jeziora: Pawłówko i Łąkorz;

25) Zakaz wykorzystywania na cele turystyczne cieku łączącego jeziora: Łąkorz i Wielkie Partęczyny.

5. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 5

5.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Biskupiec (północno-zachodnia część), gmina Kurzętnik (południowo-wschodnia część), dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 2140 ha, w tym : 92 % lasy, 5 % wody i tereny podmokłe, 3 % użytki rolne;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego, o dużej wartości;
- 5) Kilka niewielkich śródlęśnych jezior, w tym Okonek (4,1 ha) i Kociołek (7,2 ha), śródlęsne torfowiska i tereny podmokłe;
- 6) Rzeka Skarlanka w swym górnym biegu płynie w głębokiej i o zmiennej szerokości dolinie, miejscami rozlewiska i tereny podmokłe, średnia jakość wód ze znaczną zawartością substancji biogenych;
- 7) Rów Czerwonka okresowo odprowadzający wody z rolniczych terenów do jeziora Wielkie Partęczyny;
- 8) Rozległy kompleks leśny o wysokich walorach ekologicznych – przeważają lasy na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego świeżego;
- 9) Rezerwat przyrody „Żurawie Bagno” – torfowiskowy o powierzchni 5,84 ha (wydzielenie florystyczne nr 69);
- 10) Użytki ekologiczne obejmujące śródlęsne „oczka” wodne i tereny bagienne;
- 11) W części północno-zachodniej użytki rolne w części o wysokiej przydatności rolniczej;
- 12) Teren żerowania bielika;
- 13) Zabytkowe leśniczówki „Łąkorz”, „Wąkop”, zabytkowy młyn wodny w Biedaszku, zabytkowa zabudowa mieszkaniowa w Biedaszku;
- 14) Fragmenty szlaków pieszych: żółtego i zielonego;
- 15) Napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV w części okablowana (dla ochrony bielików);
- 16) Północną granicę stanowi droga wojewódzka Łasin – Nowe Miasto Lubawskie;
- 17) W bliskim wschodnim sąsiedztwie jedno z największych w regionie unikatowe „gytowisko” (tzw. Łąki Mścińskie);
- 18) W północno-wschodnim sąsiedztwie zespół hodowli drobiu w Biedaszku;
- 19) Liczne miejsca zaścienień i po ogniskach.

5.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Tereny nieużytkowane rolniczo należy zalesić;
- 2) Chronić przed degradacją użytki ekologiczne, w szczególności przed osuszaniem;
- 3) Nie zmieniać charakteru użytkowania terenów podmokłych;
- 4) Chronić roślinność torfowiskową w rezerwacie „Żurawie Bagno” (wydzielenie florystyczne nr 69);
- 5) Opracować plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Żurawie Bagno”;
- 6) Na obszary użytkowane rolniczo wprowadzać różnorodność zieleń;
- 7) Wykluczyć lokalizację nowych ferm tuczu zwierząt;
- 8) Nie zwiększać dostępności dla ruchu turystycznego dróg leśnych;
- 9) Chronić ostoje zwierzyny;
- 10) Chronić obiekty zabytkowe: leśniczówki: „Łąkorz” i „Wąkop”, młyn wodny i zabudowę mieszkaniową;
- 11) Dopuszcza się rozwój agroturystyki;
- 12) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 13) Należy opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego niezalesionych terenów wsi Biedaszek (gm. Kurzętnik) i Łąkorz (gm. Biskupiec);
- 14) Prowadzić monitoring substancji biogennej wnoszonych przez Skarlaną i Rów Czerwonka z terenów rolniczych (poza Parkiem) do jeziora Wielkie Partęczyny;
- 15) Zlikwidować miejsca po ogniskach i zaśmiecenia terenów leśnych;
- 16) Zakaz lokalizacji zabudowy wokół jezior Okonek i Kociołek oraz hodowli ryb.

6. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 6

6.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno (południowo-zachodnia część), gmina Kurzętnik (północno-wschodnia część), dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 660 ha, w tym : 55 % wody, 40 % lasy, 5 % mokradła i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o znacznym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o bardzo dużej wartości;
- 5) Jezioro Wielkie Partęczyny (323,9 ha) - największe jezioro Pojezierza Brodnickiego, rynnowe, głębokie (28,5 m), przepływowe - w górnym biegu Skarlanki, położone w otoczeniu terenów leśnych o urozmaiconej rzeźbie; III klasa czystości wód (1995 r.) i II kategoria podatności na degradację;
- 6) Rów Czerwonka (okresowy) - doprowadza wody do jeziora Wielkie Partęczyny odwadniając wschodnią - rolniczą część zlewni jeziora;
- 7) W północno-zachodniej części jednostki do jeziora Wielkie Partęczyny uchodzi ciek doprowadzający wody z jeziora Łąkorz (kanał Łąkorz);
- 8) Rezerwat przyrody „Wyspa na Jeziorze Wielkie Partęczyny” – florystyczny o powierzchni 0,38 ha;
- 9) W rezerwacie unikalne stanowisko storczyka – obuwika pospolitego (wydzielenie florystyczne nr 70);
- 10) Sosna pospolita i buk pospolity nad kanałem z jeziora Łąkorz - pomnik przyrody;
- 11) Lasy o wysokich walorach ekologicznych wokół Jeziora Wielkie Partęczyny – głównie na siedliskach boru mieszanego świeżego, boru świeżego i łągu jesionowego;
- 12) W strefie brzegowej jeziora liczne tereny podmokłe, zwłaszcza na południowo-zachodzie, zachodzie i półwyspie jeziora w części środkowej (wydzielenie florystyczne nr 44);
- 13) W rejonie Iwanek zbiorowiska roślinne o niskiej wartości przyrodniczej - nitrofilne zbiorowiska ruderalne i niskich bylin (wydzielenie florystyczne nr 45);
- 14) Teren żerowania bielika;
- 15) Na wschodnim brzegu jeziora Wielkie Partęczyny bardzo duży zespół ośrodków wypoczynkowych, stwarzający bardzo duże zagrożenie dla środowiska;
- 16) Na zachodnim brzegu jeziora Wielkie Partęczyny ośrodki wypoczynkowe średniej wielkości;

- 17) Zabudowa letniskowa (rekreacji indywidualnej) nad północnym (w rejonie przysiółka Iwanki) i wschodnim brzegiem jeziora Wielkie Partęczyny;
- 18) Urządzone kąpieliska wodne (przy ośrodkach wypoczynkowych);
- 19) Liczne miejsca zaśmieceń i po ogniskach;
- 20) Fragment szlaku pieszego – zielonego;
- 21) Fragment trasy rowerowej – zielonej;
- 22) Fragment szlaku wodnego;
- 23) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Grabiny-Łakorz”.

6.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić stanowisko obuwika pospolitego w rezerwacie przyrody na wyspie jeziora Wielkie Partęczyny;
- 2) Do utrzymania leśnej populacji obuwika niezbędne jest stosowanie zabiegów ochrony aktywnej - okresowego prześwietlania drzewostanów i zarośli krzewów (co 2-3 lata);
- 3) Przeciwdziałać zbyt dużemu zwarciu krzewów i ocienianiu obuwików (wydzielenie florystyczne nr 70);
- 4) Opracować plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Wyspa na Jeziorze Wielkie Partęczyny”;
- 5) Chronić drzewa pomnikowe przed degradacją;
- 6) Nie zmieniać charakteru użytkowania terenów podmokłych, w szczególności terenów nad brzegami jeziora Wielkie Partęczyny (wydzielenie florystyczne nr 44);
- 7) Chronić ostoje zwierzyny;
- 8) Nie zwiększać dostępności dla ruchu turystycznego dróg leśnych;
- 9) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;
- 10) Przeprowadzić modernizację istniejącej zabudowy turystycznej w celu poprawy standardu wypoczynku, bez zwiększania rozwoju bazy pobytowej i jej zasięgu przestrzennego;
- 11) Dopuszcza się zagospodarowanie szlaku wodnego (miejsca zatrzymania, możliwość rozbicia namiotów, itp.) na bazie istniejących ośrodków wypoczynkowych;
- 12) Dopuszcza się zagospodarowanie szlaku pieszego (zadaszone miejsca zatrzymania, opis trasy i najbliższej okolicy, itp.);
- 13) Na terenie i w otoczeniu ośrodków wypoczynkowych należy dokonać odpowiednich zabiegów w celu rekultywacji terenu i przeciwdziałania degradacji środowiska;

- 14) Opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego rejonu jeziora Wielkie Partęczyny, ze szczególnym uwzględnieniem rekonstrukcji zagospodarowania turystycznego, poprzedzony specjalistycznym studium ochrony jeziora i jego zlewni bezpośredniej;
- 15) Uporządkować gospodarkę ściekową na terenach zabudowy turystycznej z wykluczeniem rozwiązań na bazie zbiorników wybieralnych dla wschodnich obrzeży jeziora. Wskazana budowa kanalizacji sanitarnej i odprowadzanie ścieków poza zalewnię bezpośrednią jeziora Wielkie Partęczyny;
- 16) Zlikwidować miejsca po ogniskach i zaśmiecenia terenów leśnych;
- 17) Nakaz prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów na terenach zabudowy turystycznej;
- 18) Zakaz wykorzystywania na cele turystyczne cieków łączących jeziora: Łąkorz i Wielkie Partęczyny oraz cieków łączących jeziora: Małe Partęczyny i Wielkie Partęczyny.

7.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 7

7.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 190 ha, w tym : 80 % lasy, 20 % wody;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o bardzo dużej wartości;
- 5) Jezioro Małe Partęczyny (33,6 ha) leżące w głębokiej rynnie, połączone odpływem z jeziorem Wielkie Partęczyny, wody klasy III (1995 r.), III kategoria podatności na degradację;
- 6) Lasy o wysokich walorach ekologicznych w otoczeniu jeziora Małe Partęczyny, przeważnie na siedliskach lasu mieszanego;
- 7) Teren żerowania bielika;
- 8) Zabudowa letniskowa nad północnym brzegiem jeziora Małe Partęczyny (przysiółek Kuchnia);
- 9) Fragment szlaku wodnego (okresowo może nie funkcjonować ze względu na niski stan wody);
- 10) Fragment (niewielki) przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Grabiny-Łakorz”;
- 11) Odcinek napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV dysharmonijnej w krajobrazie;
- 12) Miejsca po ogniskach i zaśmiecenia.

7.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Zakaz uszczuplania powierzchni leśnej;
- 2) Tereny podmokłe chronić przed osuszaniem;
- 3) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;
- 4) Należy rozwiązać gospodarkę wodno-ściekową w przysiółku Kuchnia, aby nie dopuścić do jakiegokolwiek zagrożenia walorów środowiska na terenie jednostki;
- 5) Zlikwidować miejsca po ogniskach i zaśmiecenia terenów leśnych;
- 6) Postuluje się ze względu na niski stan wody, silne zarastanie i ostoje zwierzyny wyłączenie jeziora Małe Partęczyny oraz cieku łączącego to jezioro z jeziorem Wielkie Partęczyny ze zorganizowanego użytkowania turystycznego.

8. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 8

8.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 35 ha, w tym : 75 % lasy, 25 % wody;
- 3) Jednostka o małym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o bardzo dużej wartości;
- 5) Jezioro Okonek – niewielki dystroficzny zbiornik wodny o powierzchni 4,3 ha, o maksymalnej głębokości 5,5 m, zanikający śródleśny zbiornik z wodami I klasy czystości (2004 r.), II kategoria podatności na degradację;
- 6) Rezerwat przyrody „Okonek” – torfowiskowy o powierzchni 9,04 ha;
- 7) Brzeg jeziora tworzy łąka torfowcowa z turzycą bagienną i przygiełką białą;
- 8) Na północno-zachodnim brzegu jeziora występuje żurawina drobnolistkowa (*Oxycoccus microcarpus*) - gatunek reliktowy;
- 9) Wokół rezerwatu przyrody lasy o wysokich walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach boru bagiennego i boru świeżego;
- 10) Brak zainwestowania;
- 11) Fragment drogi powiatowej Ciche - Tereszewo (atrakcyjna krajobrazowo, stanowi barierę ekologiczną);
- 12) Fragment szlaku pieszego – zielonego.

8.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Opracować plan ochrony rezerwatu przyrody „Okonek”;
- 2) Ograniczyć wydeptywanie brzegów jeziora;
- 3) W jeziorze prowadzić systematyczne badania monitoringowe umożliwiające określenie tendencji zmian w obrębie łąki mszarnego, ze szczególnym uwzględnieniem zasięgu pływającego pomostu torfowcowego;
- 4) Chronić przed degradacją żurawinę drobnolistkową;
- 5) Prowadzić obserwacje zmian stosunków wodnych w bezpośredniej zlewni jeziora oraz tendencji zmian odczynu wody, koncentracji pierwiastków biogennych i wapnia;
- 6) Fragmenty brzegu udostępnione do celów edukacyjnych i turystycznych należy zabezpieczyć poprzez wykonanie odpowiedniego zabezpieczenia technicznego w postaci jednej kładki na wschodnim brzegu jeziora;
- 7) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;

- 8) Rozpatrzyć możliwość wykonania przy drodze powiatowej przepustów dla drobnej fauny.

9. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 9

9.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 50 ha, w tym : 90 % lasy, 10 % wody i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o małym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego, o średniej wartości;
- 5) Jezioro Stręszek o niewielkiej powierzchni (2,5 ha) i głębokości (maksymalnie 7,0 m). Zarastający, śródleśny, dystroficzny zbiornik z wodami I klasy czystości (2004 r.), II kategoria podatności na degradację;
- 6) Rezerwat przyrody „Stręszek” – torfowiskowy o powierzchni 4,46 ha;
- 7) Mimo zakazu wstępu brzegi jeziora degradowane przez wydeptywanie;
- 8) Wokół rezerwatu lasy o wysokich walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach boru bagiennego i boru świeżego;
- 9) Brak zainwestowania;
- 10) Fragment drogi powiatowej Ciche - Tereszewo (atrakcyjna krajobrazowo, stanowi barierę ekologiczną).

9.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Opracować plan ochrony rezerwatu przyrody „Stręszek”;
- 2) Zakaz wstępu na obszar rezerwatu – ochrona ścisła;
- 3) Ograniczyć wydeptywanie brzegów jeziora;
- 4) W jeziorze należy prowadzić systematyczne badania monitoringowe umożliwiające określenie tendencji zmian w obrębie pła mszarnego, ze szczególnym uwzględnieniem zasięgu pływającego pomostu torfowcowego;
- 5) Prowadzić obserwacje zmian stosunków wodnych w bezpośredniej zlewni jeziora oraz tendencji zmian odczynu wody, koncentracji pierwiastków biogennych i wapnia;
- 6) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;
- 7) Rozpatrzyć możliwość wykonania przy drodze powiatowej przepustów dla drobnej fauny.

10. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 10

10.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 380 ha, 97 % lasy, 3 % wody i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego, o średniej wartości;
- 5) Pomnik przyrody – dąb przy drodze powiatowej Ciche-Łąkorek;
- 6) Liczne śródleśne zagłębienia terenowe wypełnione wodą, bagienne lub podmokłe – największe jezioro Ładnówko o powierzchni 1,5 ha;
- 7) W jeziorze cenne przyrodniczo zbiorowiska szuwarowe z turzycą sztywna (wydzielenie florystyczne nr 61);
- 8) Lasy w części o wysokich walorach ekologicznych na siedliskach boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego;
- 9) Miejsce pamięci narodowej – we wsi Ładnówko;
- 10) Fragment trasy rowerowej – zielonej;
- 11) Leśna droga łącząca wieś Ciche z ośrodkami wypoczynkowymi na zachodnim brzegu jeziora Wielkie Partęczyny o nawierzchni gruntowej udostępniona dla ruchu turystycznego;
- 12) Droga powiatowa Ciche-Łąkorek o nawierzchni bitumicznej wykorzystywana dla ruchu lokalnego i turystycznego;
- 13) Odcinek napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV dysharmonijnej w krajobrazie.

10.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Tereny bagienne i podmokłe oraz śródleśne „oczka” jako obszary retencji naturalnej należy bezwzględnie chronić przed osuszaniem;
- 2) Zakaz udostępniania dla ogólnodostępnego ruchu kołowego kolejnych dróg leśnych;
- 3) Zakaz modernizacji nawierzchni drogi leśnej do ośrodków wypoczynkowych nad zachodnim brzegiem jeziora Wielkie Partęczyny;
- 4) Chronić miejsce pamięci narodowej;
- 5) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;
- 6) Rozpatrzyć możliwość wykonania przy drodze powiatowej przepustów dla drobnej fauny.

11. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 11

11.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca- Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : 527 ha, w tym : 3 % lasy, 2% wody i tereny podmokłe, pozostałe - użytki rolne;
- 3) Jednostka o znacznym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz kulturowy zdominowany przez rolnictwo indywidualne, o dość dużej wartości krajobrazu;
- 5) Pomnik przyrody – lipa przy drodze powiatowej we wsi Ciche;
- 6) Część jednostki stanowią użytki rolne o wysokiej przydatności rolniczej;
- 7) Obszar jednostki stanowią głównie ubogie florystycznie, wyspecjalizowane zbiorowiska żyznych pastwisk oraz grunty orne – zagospodarowane rolniczo;
- 8) Teren urozmaicony hipsometrycznie, w szczególności w części południowej i północno-zachodniej;
- 9) W części południowo-wschodniej w sąsiedztwie lasu cenne przyrodniczo łąki – świeże łąki związku rajgrasu wyniosłego (wydzielenie florystyczne nr 46), użytkowane intensywnie - regularnie wykaszane, nawożone i podsiewane;
- 10) Podłużne obniżenie o znaczących walorach florystycznych z zespołami turzycowymi (wydzielenie florystyczne nr 58);
- 11) W części północnej bardzo cenne przyrodniczo torfowisko przejściowe (wydzielenie florystyczne nr 59) z zespołem turzycy nitkowatej i turzycy pospolitej. Licznie występują wełnianki szerokolistne;
- 12) Torfowisko niskie o wysokich walorach przyrodniczych z wełnianką i torfowcami (wydzielenie florystyczne nr 60);
- 13) Zbiorowiska turzycowe o przeciętnej wartości przyrodniczej (wydzielenie florystyczne nr 105);
- 14) Wieś Ciche o funkcji wypoczynkowej oraz o funkcji obsługi rolnictwa jako funkcji uzupełniającej; miejscowość o zachowanym tradycyjnym układzie przestrzennym; liczne zabytkowe chaty wiejskie, zabytkowy kościół nowożytny;
- 15) Zwarta zabudowa mieszkaniowa dużej wsi Ciche powodująca lokalne zagrożenie środowiska (indywidualne paleniska, ścieki bytowe, odpady komunalne), rozproszona zabudowa zagrodowa oraz zabudowa letniskowa. Wieś zwodociągowana, nie skanalizowana. Gospodarka ściekowa oparta o zbiorniki bezodpływowe;

- 16) We wsi Ciche wyraźnie rozwija się agroturyzm; zlokalizowana wytwórnia opakowań z kartonu (produkcja bez hałasu i odpadów);
- 17) Wieś Ładnówko o rozproszonej zabudowie zagrodowej;
- 18) Zabytkowe obiekty: zabudowa mieszkaniowa we wsiach: Ciche i Ładnówko, kościół, szkoła oraz dwa cmentarze we wsi Ciche;
- 19) 11 stanowisk archeologicznych nie eksponowanych w terenie;
- 20) Na zachodnim skraju jednostki pomiędzy drogą do przysiółka Marianowo, a lasem znajduje się ośrodek wypoczynkowy dla dzieci i młodzieży;
- 21) Dwa gospodarstwa agroturystyczne we wsi Ciche;
- 22) Liczna zabudowa rekreacji indywidualnej w południowej części jednostki;
- 23) Fragment trasy rowerowej – zielonej;
- 24) Drogi powiatowe o nawierzchni bitumicznej: Zbiczno-Łąkorz i odgałęzienie w Cichem do Tereszewa - atrakcyjne krajobrazowo, drogi gminne o nawierzchni twardej nieulepszonej;
- 25) Przez jednostkę przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 KV – dysharmonijna w krajobrazie;
- 26) Wieża telefonii komórkowej we wsi Ciche;
- 27) Ujęcie wód podziemnych we wsi Ciche;
- 28) Tereny po eksploatacji kruszywa we wschodniej części jednostki.

11.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić przed degradacją lipę drobnolistną – pomnik przyrody;
- 2) Łąki rajgrasowe (wydzielenie florystyczne nr 46) powinny podlegać ochronie czynnej, polegającej przede wszystkim na wykaszaniu, najlepiej dwa razy w roku. Siano powinno być usuwane z łąki. Użytki zielone powinny być umiarkowanie nawożone, dawkami uzależnionymi od żyzności siedliska. Zakaz jakiegokolwiek zabudowy;
- 3) W torfowisku przejściowym oraz niskim (wydzielenia florystyczne nr 59 i 60) konieczne utrzymanie możliwie stabilnego optymalnego poziomu wód gruntowych. Zaleca się utworzenie otuliny w postaci zakrzaceń i zadrzewień. Trawy kosić corocznie (w miarę możliwości od początku sierpnia) i odkrzaczać;
- 4) Strukturę użytkowania gruntów należy kształtować przez zwiększenie udziału terenów zielonych (zalesienia i zadrzewienia), co w połączeniu z ochroną zasobów wodnych pozwoli na poprawę równowagi ekologicznej. Należy wykluczyć intensywną gospodarkę rolną;

- 5) Ochronie podlega tradycyjny układ przestrzenny wsi Ciche;
- 6) Chronić zabytkowe obiekty: kościół, szkołę, cmentarze oraz zabudowę mieszkaniową;
- 7) Chronić stanowiska archeologiczne;
- 8) Ochronie podlegają zabytkowe chaty wiejskie we wsi Ładnówko;
- 9) Dopuszcza się na terenie jednostki rozwój budownictwa letniskowego oraz adaptację istniejących siedlisk na cele letniskowe pod warunkiem opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, wyznaczenia działek budowlanych o powierzchni nie mniejszej niż 3000 m² oraz skanalizowania terenu;
- 10) Dopuszcza się lokalizację zabudowy w odległości nie mniejszej niż 90 m od granicy lasu;
- 11) Na obszarze jednostki należy propagować rolnictwo ekologiczne i integrowane, agroturyzm oraz usługi turystyczne;
- 12) Proponuje się wyznaczyć szlak pieszy ze wsi Ciche w kierunku jeziora Ciche;
- 13) Dopuszcza się możliwość wyznaczenia lokalnych szlaków rowerowych i konnych;
- 14) Postuluje się utworzenie we wsi Ciche centrum obsługi ruchu turystycznego;
- 15) Uporządkować gospodarkę ściekową miejscowości Ciche i Ładnówko. Budowa kanalizacji sanitarnej i dążenie do włączenia wszystkich nieruchomości na obszarze „Polany wsi Ciche” do zbiorczego systemu oczyszczania ścieków działającego w oparciu o oczyszczalnię gminną w Zbicznie;
- 16) Pozostawić w stanie niezmienionym śródpolne „oczka wodne”, mokradła oraz istniejące grupy kęp drzew lub krzewów;
- 17) Dokonywać zmiany systemu ogrzewania obiektów z węglowego na systemy „czyste” ekologicznie;
- 18) Dopuszcza się hodowlę rybną na bazie rodzimego narybku;
- 19) Konserwować i udrażniać przepusty na drogach powiatowych.

12.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 12

12.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka-Cichówka;
- 2) Powierzchnia : około 420 ha, w tym : 65 % lasy, 30 % wody, 5 % tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o małym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o bardzo dużej wartości;
- 5) Jezioro Ciche (110,8 ha) leżące w głębokiej rynnie, przepływowe, obszar źródliskowy Cichówki, wysoka II klasa czystości wód (2003 r.), II kategoria podatności na degradację;
- 6) Niewielkie jezioro Trzciniak (3,2 ha);
- 7) Użytek ekologiczny- bagno na południowo-wschodnim brzegu jeziora Ciche;
- 8) W otoczeniu jeziora Ciche lasy o zróżnicowanych walorach ekologicznych przeważnie na siedliskach boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego;
- 9) Na wschodnim zboczu rynny jeziornej cenny przyrodniczo obszar na siedlisku lasu świeżego (oddział leśny 112 a, b), który porasta grąd zboczowy oraz łąg olszowo-jesionowy;
- 10) Na północ od jeziora Ciche w bagiennym dnie rynny polodowcowej zespoły roślinne o wybitnych walorach przyrodniczych (wydzielenie florystyczne nr 62). Stwierdzono tu występowanie roślin chronionych i zagrożonych wyginięciem: czermień błotna, kukulka krwista, kukulka szerokolistna i dziewięciornik błotny;
- 11) Na południe od jeziora w dnie rynny zespoły roślinne szuwaru właściwego i wielkoturzycowego (wydzielenie florystyczne nr 53);
- 12) Fragment szlaku wodnego;
- 13) Urządzone kąpielisko nad północnym brzegiem jeziora Ciche.

12.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić przed degradacją użytek ekologiczny;
- 2) Tereny bagien na północ i południe od jeziora Ciche (wydzielenia florystyczne nr 53 i 62) chronić przed osuszaniem. Ochrona zbiorowisk roślinnych wymaga corocznego wykaszania (w miarę możliwości od początku sierpnia) i odkrzaczania;
- 3) Teren łąg zboczowego na wschodnim zboczu rynny jeziornej chronić przed wydeptywaniem, ograniczyć penetrację turystyczną;
- 4) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;

- 5) Proponuje się wyznaczyć szlak pieszy nad północnym brzegiem jeziora Ciche.

13. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 13

13.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka (część wschodnia), Drwęca-Struga Brodnicka (część zachodnia), dział wodny III rzędu rozdzielający zlewnie Skarlanki i Strugi Brodnickiej;
- 2) Powierzchnia : około 485 ha, w tym : 90 % lasy, 10 % użytki rolne;
- 3) Jednostka o małym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego, o dość dużej wartości;
- 5) W okolicach osady Koń i Zarośle duża ilość śródleśnych obniżen terenowych wypełnionych wodą;
- 6) Dział wodny III rzędu rozdzielający zlewnie Skarlanki i Strugi Brodnickiej;
- 7) Lasy o zróżnicowanych walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego świeżego;
- 8) Szkołka leśna „Zarośle” w Koniu, dostarczająca materiału szkółkarskiego dla nadleśnictwa Brodnica i pobierająca wodę z jeziora Mieliwo;
- 9) We wsi Koń stanowisko nietoperzy (około 200 osobników);
- 10) Między zabudowaniami przysiółka Koń a jeziorem Ciche cenne przyrodniczo torfowisko przejściowe z zespołami turzycowymi (wydzielenie florystyczne nr 55);
- 11) Na zachód od polany Koń śródleśne rozległe bagno w części stanowiące torfowisko niskie (wydzielenie florystyczne nr 57). Stwierdzono występowanie welnianki szerokolistnej, okrzężnicy bagiennej, wąkroty zwyczajnej, tojeści bukietowej oraz jeżogłówki najmniejszej uznanych za gatunki zagrożone. Występuje także grązel żółty, który jest gatunkiem ujętym na liście roślin chronionych;
- 12) Zabagnienie o wysokich walorach przyrodniczych z zespołami wielkoturzycowymi i gatunkami roślin chronionych (wydzielenie florystyczne nr 102);
- 13) Mozaika zbiorowisk o spontanicznej i przypadkowej strukturze (wydzielenie florystyczne nr 56);
- 14) Zabytkowa leśniczówka i zabudowa mieszkaniowa we wsi Koń;
- 15) Stanowisko archeologiczne nie eksponowane w terenie w południowej części jednostki;
- 16) Fragmenty szlaków pieszych - żółtego i niebieskiego.

13.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Należy chronić przed osuszaniem i zasypywaniem drobne „oczka” wodne stanowiące obszary retencji naturalnej;
- 2) Zespoły roślinne cenne przyrodniczo, w szczególności torfowisko niskie, chronić przed degradacją, w szczególności torfowiska: niskie i przejściowe (wydzielenia florystyczne nr 55 i 57);
- 3) Chronić stanowisko nietoperzy;
- 4) Należy chronić: zabytkową leśniczówkę, zabytkową zabudowę mieszkaniową oraz stanowisko archeologiczne;
- 5) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej i agroturystyki;
- 6) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej.

14. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 14

14.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, zachodni fragment w gminie Jabłonowo, dorzecze: Drwęca-Struga Brodnicka;
- 2) Powierzchnia : około 210 ha, w tym : 62 % lasy, 35 % wody, 3 % użytki rolne i nieużytki;
- 3) Jednostka o małym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego o harmonijnym powiązaniu bardzo atrakcyjnych elementów przyrodniczych, o bardzo dużej wartości;
- 5) Rezerwat przyrody „Mieliwo” – leśny, powierzchnia 11,73 ha;
- 6) Jezioro Mieliwo (80,9 ha) rynnowe, odpływowe, obszar źródliskowy Strugi Brodnickiej, wody II klasy czystości (2001 r.), II kategoria podatności na degradację;
- 7) W otoczeniu jeziora lasy o wysokich walorach ekologicznych przeważnie na siedliskach lasu mieszanego i boru mieszanego świeżego;
- 8) W południowej części jeziora Mieliwo cenne przyrodniczo zbiorowiska podwodnych łąk ramienicowych oraz mozaika szuwarów wysokich i turzycowych (wydzielenia florystyczne nr 76 i 77);
- 9) Rozwinięta strefa roślinności o liściach pływających (nymfeidy) w wodach jeziora Mieliwo;
- 10) Otoczenie południowej części jeziora Mieliwo – obszar o wybitnych walorach ekologicznych – cenne zbiorowiska roślinne bagienne i torfowiska niskiego. Liczne gatunki roślin rzadkich i podlegających ochronie gatunkowej, w tym: turzyca bagienna, rosiczka pośrednia, żurawina drobnolistkowa, rosiczka okragłolistna, wierzba czarniawa, czermień błotna, ponikło skąpokwiatowe, welnianka szerokolistna, tojeść bukietowa, jeżogłówka najmniejsza, pływacz drobny;
- 11) Zabytkowa leśniczówka „Rosochy”;
- 12) Fragmenty szlaków pieszych - żółtego i niebieskiego.

14.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić drzewostany bukowe w rezerwacie Mieliwo;
- 2) Opracować plan ochrony rezerwatu przyrody „Mieliwo”;
- 3) Chronić cenne przyrodniczo zbiorowiska roślinne, w tym torfowiskowe i szuwarowe (wydzielenia florystyczne nr 76 i 77);

- 4) Zakazać introdukcji ryb roślinożernych (zwłaszcza amura białego) oraz żerujących na dnie zbiornika (karpia i leszcza) w celu ochrony łąk ramienic;
- 5) Prowadzić należy ograniczoną eksploatację rybacką oraz ograniczyć presję wędkarską wód jeziora;
- 6) Postuluje się objąć ochroną rezerwatową południową część jeziora Mielwo wraz z otaczającymi terenami przybrzeżnymi;
- 7) Zachować naturalny poziom wody w jeziorze;
- 8) W miejscach udostępnionych np. do celów edukacyjnych bezwzględnie wykonać kładki zabezpieczające przed wydeptywaniem;
- 9) Obszary podmokłe i bagienne chronić przed osuszaniem;
- 10) Nie ulepszać nawierzchni drogi powiatowej do Górali (południowa granica jednostki);
- 11) Należy ochronić zabytkową leśniczówkę „Rosochy”;
- 12) Zakaz wyznaczania miejsc biwakowania;
- 13) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej.

15. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 15

15.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Jabłonowo, północne i południowo-zachodnie fragmenty w gminie Zbiczno, dorzecze: Osa-Lutryna (część zachodnia), Drwęca-Struga Brodnicka (część wschodnia), dział wodny II rzędu rozdzielający zlewnie Drwęcy i Osy;
- 2) Powierzchnia : około 1415 ha, w tym : 95 % lasy, 5 % wody, tereny podmokłe i nieużytki;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego, o średniej wartości;
- 5) Dział wodny II rzędu rozdzielający zlewnie Drwęcy i Osy;
- 6) Dział wodny III rzędu pomiędzy zlewniami Skarlanki i Strugi Brodnickiej;
- 7) Dwa śródlęsne jeziora o znacznych powierzchniach Leśne Duże (14,0 ha) i Leśne Małe (12,0 ha) oraz liczne niewielkie śródlęsne podmokłości i „oczka wodne”;
- 8) W południowo-zachodniej części rozległy teren podmokły;
- 9) Lasy o wysokich walorach ekologicznych przeważnie na siedliskach lasu mieszanego i boru mieszanego świeżego;
- 10) Użytki ekologiczne chroniące śródlęsne „oczka” wodne i obniżenia bagienne;
- 11) Ostoje zwierzyny;
- 12) W części północnej rynna polodowcowa o podmokłym dnie i cennymi przyrodniczo zbiorowiskami roślinnymi (wydzielenie florystyczne nr 64) - teren o dużych walorach przyrodniczych ze względu na mozaikowatość siedliska i jego sukcesyjny charakter (zespół turzycy pęcherzykowatej, brzegowej i błotnej). Obszar pełni ponadto funkcje retencyjne;
- 13) Śródlęsne zabagnienie o przeciętnych walorach ekologicznych (wydzielenie florystyczne nr 78);
- 14) Fragmenty szlaków pieszych - żółtego i niebieskiego;
- 15) Brak zainwestowania.

15.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Zachować naturalny charakter rynny polodowcowej i chronić znajdujące się w jej obrębie zbiorowiska roślinne (wydzielenie florystyczne nr 64). Dla ich ochrony prowadzić coroczne wykaszanie (w miarę możliwości od początku sierpnia) i odkrzaczanie dna rynny w północnej części jednostki Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie. Siano powinno być usuwane;

- 2) Chronić zbiorowiska roślinne w śródleśnym zabagnieniu (wydzielenie florystyczne nr 78), a teren chronić przed osuszaniem;
- 3) Chronić ostoje zwierzyny;
- 4) Chronić użytki ekologiczne, w szczególności przed osuszaniem;
- 5) Ustanowić jako pomniki przyrody 2 dęby rosnące przy drodze powiatowej do Górali;
- 6) Przeprowadzić badania jakości wód jezior Leśne Duże i Leśne Małe;
- 7) Obszary podmokłe i „oczka wodne” chronić przed osuszaniem;
- 8) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;
- 9) Proponuje się wyznaczyć szlak pieszy prowadzący od istniejącego szlaku pieszego koloru żółtego w kierunku wsi Godziszka;
- 10) Nie ulepszać nawierzchni drogi powiatowej do Górali.

16. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 16

16.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, zachodni fragment w gminie Jabłonowo, dorzecze: Drwęca-Struga Brodnicka;
- 2) Powierzchnia : około 870 ha, w tym : 30 % lasy, 5 % wody i tereny podmokłe, pozostałe użytki rolne;
- 3) Jednostka o znacznym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśno-jeziorno-rolny, kulturowy, o dużej wartości;
- 5) Jezioro Sumówek, przepływowe, płytkie, zarastające; Kanał Godziszka - odprowadza wody z jeziora Sumówek do jeziora Sosno;
- 6) Bardzo duży udział terenów podmokłych i bagiennych oraz „oczek” wodnych;
- 7) Gęsta sieć rowów melioracyjnych;
- 8) Obszar o wysokich walorach krajobrazowych, znacznym zróżnicowaniu hipsometrycznym i rzadkich formach rzeźby terenu (pagórki i wzgórza kemowe, wał ozowy);
- 9) W południowo-zachodniej części jednostki użytek ekologiczny;
- 10) Pomniki przyrody (2 dęby, lipa i świerk) w parku we wsi Tomki;
- 11) W zachodniej części jednostki lasy o wysokich walorach ekologicznych przeważnie na siedliskach boru mieszanego wilgotnego i boru bagiennego;
- 12) Tereny otaczające jezioro Sumówek to obszar o znaczących walorach florystycznych ze względu na ostojkowy charakter wśród obszarów rolniczych dla lokalnej fauny (obecność obszarów podmokłych, oczek wodnych – siedliska płazów oraz bezkręgowców wodnych). Ponadto pełni on funkcje retencyjne i otulinowe dla jeziora;
- 13) Cenne zbiorowiska roślinne w wodach i otoczeniu jeziora Sumówek oraz w sąsiednich podmokłych zagłębieniach wytopiskowych (wydzielenia florystyczne nr 72, 73, 74, 75 i 81);
- 14) Łąki ramienicowe w wodach jeziora Sumówko;
- 15) Ostoja ptactwa na jeziorze i terenach otaczających;
- 16) Zabytkowe zespoły dworsko-parkowe we wsiach: Tomki i Sumówko;
- 17) Zabytkowa zabudowa mieszkaniowa we wsi Godziszka;
- 18) 56 stanowisk archeologicznych nie eksponowanych w terenie;
- 19) Zwarta zabudowa mieszkaniowa wsi Sumówko o niewielkim zagrożeniu dla środowiska (paleniska indywidualne, ścieki bytowe, odpady komunalne) oraz

rozproszona zabudowa zagrodowa, „dzikie” składowiska odpadów w licznych wyrobiskach poeksploatacyjnych;

- 20) Zabudowa rekreacji indywidualnej w północnej części jednostki;
- 21) Bezpośrednie sąsiedztwo gruntów Zakładu Rolnego „Rolmil” w Mileszewach – nawożonych gnojowicą;
- 22) Fragment szczególnie dysharmonijnej w krajobrazie linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV.

16.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić pomniki przyrody i użytek ekologiczny;
- 2) Chronić przed osuszaniem obszary podmokłe i bagienne;
- 3) Zakaz wyrębów drzewostanów otaczających jezioro;
- 4) Zachowanie zbiorowisk roślinnych otoczenia jeziora (wydzielenia florystyczne nr 72, 73, 74, 75 i 81) wymaga prowadzenia corocznego wykaszania (w miarę możliwości od początku sierpnia) i odkrzaczania. Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie. Siano powinno być usuwane. Zakaz jakiegokolwiek zabudowy;
- 5) Nie dopuszcza się introdukcji w jeziorze Sumówko zagrażających siedlisku ryb roślinożernych (zwłaszcza amura białego) oraz bentosożernych (zwłaszcza karpia), przyczyniających się do znacznego wzrostu trofii wody poprzez ułatwione uwalnianie biogenów z osadów;
- 6) Gospodarka rybacka w jeziorze Sumówko powinna być prowadzona racjonalnie należy wykluczyć prowadzenie hodowli sadzowej i dokarmiania ryb. Prowadzić ograniczoną eksploatację rybacką jeziora oraz ograniczyć presję wędkarską;
- 7) Objąć ochroną jezioro Sumówko z otoczeniem, wieś Tomki i formy rzeźby terenu (kemy, oz) jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy;
- 8) Należy chronić zespoły dworsko – parkowe w Tomkach i Sumówku, zabytkową zabudowę mieszkaniową we wsi Godziszka oraz stanowiska archeologiczne;
- 9) Zaleca się rewaloryzację założeń dworsko-parkowych;
- 10) Proponuje się wyznaczyć szlak pieszy prowadzący przez wsie: Tomki i Sumówko;
- 11) Postuluje się urządzenie punktu widokowego w sąsiedztwie jeziora Sumówek umożliwiającego prowadzenie sezonowych obserwacji ornitologicznych;
- 12) Dopuszcza się rozwój agroturystyki;
- 13) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;

- 14) Uporządkować gospodarkę ściekową na terenie miejscowości Sumówko, Godziszka i Tomki;
- 15) Zlikwidować „dzikie” miejsca składowania odpadów w wyrobiskach poeksploatacyjnych;
- 16) Zrekultywować wyrobiska poeksploatacyjne w kierunku zalesień;
- 17) Prowadzić monitoring substancji biogennych dopływających z terenów rolniczych do jeziora Sumówko i źródłowego odcinka Strugi Brodnickiej;
- 18) Zaleca się ograniczyć negatywne oddziaływanie leżących poza granicami Parku gruntów Zakładu Rolnego „Rolmil” w Mileszewach na środowisko wodne;
- 19) Prowadzić monitoring naturalnej sukcesji roślin, zarastania i zaniku jeziora Sumówko;
- 20) Dokonywać zmiany systemu ogrzewania obiektów z węglowego na systemy „czyste” ekologicznie;
- 21) Zabudowę lokalizować w odległości nie mniejszej niż 60 m od granicy lasu oraz w odległości nie mniejszej niż 200-300 m od brzegu jeziora Sumówko w zależności od szerokości przybrzeżnych terenów podmokłych i zabagnionych;
- 22) Należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego terenów wsi Sumówko i Tomki;
- 23) Zakaz eksploatacji surowców naturalnych i torfu.

17.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 17

17.1.Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Struga Brodnicka;
- 2) Powierzchnia : około 610 ha, bezleśny – użytki rolne;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz kulturowy zdominowany przez rolnictwo wielkoobszarowe, o niskiej wartości krajobrazu;
- 5) Duża ilość niewielkich „oczek wodnych”;
- 6) Większość terenu stanowią użytki rolne o wysokiej przydatności rolniczej;
- 7) Cenne przyrodniczo zespoły roślinne w podmokłych obniżeniach terenowych – zespoły szuwarowe i manny mielec (wydzielenia florystyczne nr 71, 79 i 80) pełniących funkcje ostojkowe na terenach użytkowanych rolniczo;
- 8) Zabytkowy kościół i dwór (obecnie plebania) we wsi Sumowo;
- 9) 25 stanowisk archeologicznych nie eksponowanych w terenie;
- 10) Zwarta zabudowa wsi Sumowo o niewielkim zagrożeniu dla środowiska (paleniska indywidualne, ścieki bytowe, odpady komunalne) oraz rozproszona zabudowa zagrodowa;
- 11) Odcinek dysharmonijnej w krajobrazie linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV.

17.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Nie należy intensyfikować działalności rolniczej;
- 2) Zwiększać ilość zadrzewień śródpolnych oraz szpalerowych;
- 3) Chronić przed osuszaniem tereny bagienne i podmokłe;
- 4) Zachowanie obecnego charakteru terenów podmokłych (wydzielenia florystyczne nr 71, 79 i 80) wymaga prowadzenia corocznego wykaszania (w miarę możliwości od początku sierpnia) i odkrzaczania. Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie. Siano powinno być usuwane. Zakaz zabudowy;
- 5) Pozostawić śródpolne „oczka wodne”, mokradła oraz istniejące grupy kęp drzew lub krzewów;
- 6) Należy chronić: zabytkowy kościół i dwór w Sumowie oraz stanowiska archeologiczne;
- 7) Dopuszcza się rozwój agroturystyki;
- 8) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;

- 9) Proponuje się wyznaczyć szlak pieszy prowadzący od wsi Sumówko w kierunku wsi Sosno;
- 10) Należy opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Sumowo;
- 11) Zabudowę lokalizować w odległości nie mniejszej niż 60 m od granicy lasu;
- 12) Dokonywać zmiany systemu ogrzewania obiektów z węglowego na systemy „czyste” ekologicznie.

18. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 18

18.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, północny skraj w gminie Jabłonowo, dorzecze: Drwęca-Struga Brodnicka;
- 2) Powierzchnia : około 470 ha, w tym : 55 % lasy, 40 % wody, 5 % łąki i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego o harmonijnym powiązaniu bardzo atrakcyjnych elementów przyrodniczych, o bardzo dużej wartości;
- 5) Jezioro Sosno (187,8 ha) leżące w głębokiej rynnie, przepływowe, w górnym biegu Strugi Brodnickiej; II klasa czystości wód (2003 r.), II kategoria podatności na degradację; Kanał Godziszka - nadmiernie zanieczyszczony, uchodzi do jeziora Sosno;
- 6) Lasy o zróżnicowanych walorach ekologicznych w otoczeniu jeziora Sosno, przeważnie na siedliskach boru świeżego, boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego;
- 7) Użytek ekologiczny na północno-wschodnim brzegu jeziora;
- 8) Ostoja fauny na półwyspie Bielawka;
- 9) Cenne przyrodniczo zespoły roślinne w otoczeniu jeziora, w północnej i północno-zachodniej części jednostki (wydzielenia florystyczne nr 68 i 77);
- 10) Chronione gatunki roślin w rejonie wypływu cieku z jeziora Mieliwo m.in. wełnianka szerokolistna i tojeść bukietowa (wydzielenie florystyczne nr 77);
- 11) Zespoły turzycowe na terenie podmokłym w przysiółku Mieliwo;
- 12) Zabudowa letniskowa przy południowo-wschodnim brzegu jeziora Sosno objęta kanalizacją, gospodarstwo agroturystyczne nad północno-zachodnim brzegiem jeziora Sosno, szlak turystyki wodnej, niebieski szlak turystyki pieszej, na południowym półwyspie zachodniego brzegu jeziora pole namiotowe, w sąsiedztwie obozowisko, plaża i kąpielisko nieurządzone w południowej części jeziora;
- 13) U wylotu Strugi Brodnickiej z jeziora Sosno zastawka;
- 14) Fragment szlaku wodnego;
- 15) Fragment szlaku pieszego niebieskiego;
- 16) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Zarośle”.

18.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić przed osuszaniem tereny podmokłe zwłaszcza przy północnym i północno-zachodnim brzegu jeziora;
- 2) Chronić zespoły roślinne i gatunki roślin chronionych na podmokłych obrzeżach jeziora Sosno (wydzielenia florystyczne nr 68 i 77);
- 3) Ochronie podlegają ostoje fauny;
- 4) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy letniskowej;
- 5) Zakazuje się biwakowania poza wyznaczonymi miejscami;
- 6) Wyłącza się z ruchu turystycznego półwysep Bielawka;
- 7) Rozpatrzyć możliwość i celowość lokalizacji parkingu w południowej części jednostki
- 8) Dopuszcza się wyznaczenie lokalizacji miejsca parkingowego nad północno-wschodnim brzegiem jeziora Sosno (przy drodze powiatowej do Górali);
- 9) Rozważyć celowość budowy przepławki ryb na zastawce u wylotu Strugi Brodnickiej z jeziora Sosno.

19. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 19

19.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka (część wschodnia), Drwęca-Struga Brodnicka (część zachodnia), dział wodny III rzędu rozdzielający zlewnie Skarlanki i Strugi Brodnickiej;
- 2) Powierzchnia : około 210 ha, w tym : 60 % lasy, pozostałe – użytki rolnicze, tereny podmokłe i nieużytki;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśno-rolny, naturalno-kulturowy, o dość dużej wartości;
- 5) Dział wodny III rzędu rozdzielający zlewnie Skarlanki i Strugi Brodnickiej;
- 6) Duża ilość niewielkich „oczek wodnych”;
- 7) Pomnik przyrody – dąb w leśnictwie Zarośle;
- 8) Lasy o wysokich walorach ekologicznych na siedliskach lasu świeżego, lasu mieszanego i boru mieszanego świeżego;
- 9) Ostoja nietoperzy we wsi Zarośle;
- 10) Zabytkowy cmentarz w północnej części jednostki;
- 11) Zabytkowa leśniczówka „Zarośle”;
- 12) 8 stanowisk archeologicznych nie eksponowanych w terenie;
- 13) Zabudowa rekreacji indywidualnej w południowo-zachodniej części jednostki;
- 14) Fragment (niewielki) przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Zarośle”;
- 15) Fragment szlaku pieszego – żółtego;
- 16) Rozproszona zabudowa zagrodowa wsi Zarośle;
- 17) Fragment dysharmonijnej w krajobrazie napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV;
- 18) Obserwacyjna wieża przeciwpożarowa we wsi Zarośle.

19.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Pozostawić w stanie niezmienionym śródpolne „oczka wodne”, mokradła oraz istniejące grupy kęp drzew lub krzewów;
- 2) Pomnik przyrody – dąb chronić przed degradacją;
- 3) Uznać 3 drzewa (sosna, dąb i lipa) za kolejne pomniki przyrody;
- 4) Chronić ostoję nietoperzy we wsi Zarośle;
- 5) Strukturę użytkowania gruntów kształtować w kierunku zwiększenia powierzchni leśnej i trwałych użytków zielonych, a zwłaszcza w strefie wododziałowej;

- 6) Chronić: zabytkową leśniczówkę, cmentarz i stanowiska archeologiczne;
- 7) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej na północ od brukowanej drogi przebiegającej z zachodu na wschód w południowej części jednostki;
- 8) Uporządkować gospodarkę ściekową na terenach rozproszonej zabudowy zagrodowej.

20. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 20

20.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka-Cichówka;
- 2) Powierzchnia : około 360 ha, w tym : 45 % lasy, 40 % wody, pozostałe – użytki rolne i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o bardzo dużej wartości;
- 5) Lasy o zróżnicowanych walorach ekologicznych wokół jeziora Zbiczno i w otoczeniu Skarlanki, przeważnie na siedliskach boru mieszanego świeżego i boru świeżego;
- 6) Jezioro Zbiczno (128,9 ha) leżące w głębokiej rynnie, przepływowe, w dolnym biegu Cichówki, najgłębsze jezioro BPK (41,6 m), wysoka II klasa czystości wód (2004 r.), I kategoria podatności na degradację; ponadto w części zachodniej dwa niewielkie jeziora śródlądowe (Okonek – 3,4 ha, Tomaszek – 4,2 ha) oraz jezioro Kochanka (3,5 ha) w części wschodniej, duży udział terenów podmokłych i bagiennych;
- 7) Pomniki przyrody: aleja 33 drzew przy drodze do ośrodka Ryte Błota oraz pojedyncze drzewa;
- 8) Użytki ekologiczne obejmujące tereny bagienne i podmokłe, w tym rozległe zabagnienie na północ od jeziora Zbiczno;
- 9) Cenne przyrodniczo zbiorowiska roślinne w otoczeniu Cichówki między jeziorami Zbiczno i Ciche (wydzielenie florystyczne nr 53) – zbiorowiska szuwarowe o bardzo dużej różnorodności fitocenotycznej i znaczeniu retencyjnym;
- 10) Bardzo cenne przyrodniczo zbiorowiska roślinne w jeziorze Tomaszek z zespołem rogatka sztywnego, jezierzy morskiej i ramienic (wydzielenie florystyczne nr 52);
- 11) Mozaikowy charakter fitocenozy o wysokich walorach ekologicznych w jeziorze Okonek ze zbiorowiskami szuwarowymi i trzcinowymi (wydzielenie florystyczne nr 51);
- 12) Teren żerowania bielika;
- 13) Zabytkowa leśniczówka „Ryte Błota”;
- 14) Fragment rozproszonej zabudowy wsi Zbiczno (wieś skanalizowana), pojedyncze zabudowania zagrodowe w przysiółku Karaś, ferma bażantów;
- 15) Dwa duże ośrodki wypoczynkowe, pole namiotowe, obozowisko nad zachodnim, północnym i wschodnim brzegiem jeziora Zbiczno;

- 16) Urządzone kąpieliska przy ośrodkach wypoczynkowych i polu namiotowym oraz ogólnodostępne kąpielisko nad południowo-zachodnim brzegiem jeziora Zbiczno;
- 17) Gospodarstwa agroturystyczne i zabudowa letniskowa (rekreacji indywidualnej) w południowo-zachodniej części jednostki;
- 18) Fragment szlaku wodnego;
- 19) Fragment szlaku pieszego – żółtego;
- 17) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Bobrowiska”;
- 20) Napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV obniżająca walory krajobrazowe;
- 21) Południowe zbocza rynny jeziora Zbiczno zagrożone erozją.

20.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić przed degradacją użytki ekologiczne i pomniki przyrody;
- 2) Ustanowić kolejny pomnik przyrody – dąb przy leśniczówce „Ryte Błota”;
- 3) Chronić przed osuszaniem tereny bagienne i podmokłe (wydzielenie florystyczne nr 51);
- 4) Chronić przed degradacją cenne zbiorowiska roślinne w jeziorze Tomaszek (wydzielenie florystyczne nr 52);
- 5) Chronić przed degradacją zbiorowiska szuwarowe w otoczeniu Cichówki między jeziorami Zbiczno i Ciche (wydzielenie florystyczne nr 53);
- 6) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej w południowo-zachodniej, niezalesionej części jednostki;
- 7) Chronić zabytkową leśniczówkę „Ryte Błota”;
- 8) Opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego rejonu jeziora Zbiczno, poprzedzony specjalistycznym studium ochrony jeziora i jego zlewni bezpośredniej;
- 9) Zlikwidować pole biwakowe na północnym brzegu jeziora Zbiczno;
- 10) Zagospodarować zgodnie z zasadami ochrony środowiska teren obozowiska nad jeziorem Zbiczno (w pobliżu jeziora Okonek);
- 11) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej oraz rozwój agroturystyki;
- 12) Przeprowadzić modernizację istniejącej zabudowy turystycznej w celu poprawy standardu wypoczynku, bez zwiększania rozwoju bazy pobytowej i jej zasięgu przestrzennego;

- 13) Proponuje się wyznaczenie ścieżki dydaktycznej wzdłuż drogi Zbiczno – Gaj-Grzmięca;
- 14) Rozstrzygnąć problem braku parkingów w rejonach zainwestowania turystycznego;
- 15) Uporządkować gospodarkę ściekową w ośrodku wypoczynkowym „Ryte Błota” i w jego otoczeniu, w standardach wykluczających możliwość zanieczyszczenia wód jeziora Zbiczno;
- 16) Ograniczyć zagrożenie erozyjne gleb południowych obrzeży jeziora Zbiczno poprzez zalesienia i zabiegi fitomelioracyjne;
- 17) W celu przeciwdziałania procesom erozyjnym na zboczach rynny jeziornej należy chronić i wzbogacać pas zadrzewień;
- 18) Nie dopuszcza się dojazdu pojazdami mechanicznymi na odległość mniejszą niż 100 m od południowo-zachodniego brzegu jeziora Zbiczno;
- 19) Prowadzić selektywną zbiórkę odpadów komunalnych na terenach zabudowy turystycznej;
- 20) Dokonywać zmiany systemu ogrzewania obiektów z węglowego na systemy proekologiczne.

21. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 21

21.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 40 ha – użytki rolne i tereny zabudowane;
- 3) Jednostka o bardzo dużym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz kulturowy zdominowany przez rolnictwo indywidualne, o niskiej wartości;
- 5) Niewielkie lokalne obniżenia terenowe z „oczkami wodnymi”;
- 6) Teren o zróżnicowanych warunkach hipsometrycznych w strefie zbocza rynny jeziora Zbiczno;
- 7) Zadrzewienia o funkcji ochronnej i izolacyjnej w strefie zbocza rynny jeziornej;
- 8) Przeważają zbiorowiska roślinne o niskich walorach przyrodniczych charakteryzujące się obecnością roślin ruderalnych oraz chwastów polnych (wydzielenie florystyczne nr 103);
- 9) Rozproszona zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa i rekreacji indywidualnej oraz gospodarstwa agroturystyczne.

21.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Należy chronić naturalne ukształtowanie terenu – zakaz makroniwelacji;
- 2) Nie dopuszcza się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej do czasu opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- 3) W celu przeciwdziałania procesom erozyjnym należy chronić i wzbogacać pas zadrzewień w strefie zbocza rynny jeziornej;
- 4) Uporządkować gospodarkę ściekową w istniejących i nowoprojektowanych obiektach;
- 5) Dokonać zmianę systemu ogrzewania obiektów z węglowego na systemy „czyste” ekologicznie.

22.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 22

22.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 450 ha, w tym : 90 % lasy, 10 % łąki i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego, o dość dużej wartości;
- 5) Lasy o przeciętnych walorach ekologicznych przeważnie na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego świeżego;
- 6) Użytek ekologiczny na obszarze śródleśnego bagna;
- 7) Pomnik przyrody – dąb przy drodze powiatowej Ciche – Łąkorek;
- 8) Cenne przyrodniczo zbiorowiska roślinne na obszarze rozległego obniżenia po dawnym jeziorze tzw. Łąki „Ryte Błota” (wydzielenia florystyczne nr 48 i 49). Roślinność łąk tworzy mozaikę charakterystyczną dla zespołu ostrożeńca warzywnego i rdestu wężownika oraz zbiorowisko śmiałka darniowego. Obszar o zaniedbanych melioracjach, w związku z czym siedlisko charakteryzuje się zmiennym uwilgotnieniem, bardzo ekstensywnie użytkowany, a część nie była w ostatnich latach już wypasana i wykaszana;
- 9) Ostoja ptactwa wodno-błotnego.

22.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić użytek ekologiczny i pomnik przyrody;
- 2) Objąć ochroną prawną Łąki „Ryte Błota” jako użytek ekologiczny;
- 3) Należy stosować ochronę czynną kompleksu podmokłych łąk (wydzielenia florystyczne nr 48 i 49) polegającą głównie na wykaszaniu lub wypasaniu. Należy kosić lekkim sprzętem (czy też ręcznie), maksymalnie dwa razy w roku. Pierwszy pokos powinien odbywać się nie wcześniej niż w drugiej połowie czerwca, drugi we wrześniu (wypas możliwy wcześniej). Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie i intensywne wypasanie. Siano powinno być usuwane z łąki;
- 4) Kompleks podmokłych łąk jako obszar naturalnej retencji należy chronić przed osuszaniem;
- 5) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;
- 6) Zakaz uszczuplania powierzchni leśnej.

23.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 23

23.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, północno-wschodni skraj w gminie Kurzętnik, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 270 ha, w tym : 50 % lasy, 45 % wody, 5 % nieużytki i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o bardzo dużej wartości;
- 5) Jezioro Dębno (59,5 ha) leżące w płytkim obniżeniu, rynnowe, przepływowe (w środkowym biegu Skarlanki), wody II klasy czystości (2001r.), II kategoria podatności na degradację;
- 6) Jezioro Robotno (49,5 ha) leżące w płytkiej rynnie, przepływowe (w środkowym biegu Skarlanki), wody II klasy czystości (1999 r.), II kategoria podatności na degradację;
- 7) Nad Skarlanką i brzegami jezior tereny podmokłe i zabagnione;
- 8) Lasy o przeciętnych walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego świeżego;
- 9) Użytki ekologiczne obejmujące śródleśne bagienne obniżenia nad jeziorami Dębno i Robotno;
- 10) Cenne przyrodniczo zbiorowiska roślinne na południowo-zachodnim brzegu jeziora Dębno (wydzielenie florystyczne nr 42) – zespoły szuwarowe i zespół manny mielec;
- 11) Ostoja ptactwa wodnego;
- 12) Zabytkowa leśniczówka nad jeziorem Robotno;
- 13) Kompleks zwartej „dzikiej” zabudowy letniskowej nad północno-zachodnim brzegiem jeziora Dębno oraz niewielki ośrodek wypoczynkowy na wschodnim brzegu jeziora Dębno;
- 14) Obozowiska na zachodnim i na wschodnim brzegu jeziora Robotno;
- 15) Miejsca zaśmieceń i po ogniskach;
- 16) Fragment szlaku wodnego;
- 17) Fragment szlaku pieszego – zielonego;
- 18) Fragment trasa rowerowej – zielonej.

23.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić użytki ekologiczne, zwłaszcza przed osuszaniem;
- 2) Zachowanie obecnego charakteru cennych przyrodniczo łąk nad jeziorem Dębno (wydzielenie florystyczne nr 42) wymaga prowadzenia corocznego wykaszania (w miarę możliwości od początku sierpnia) i odkrzaczania. Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie. Siano powinno być usuwane z łąki;
- 3) Chronić zabytkową leśniczówkę;
- 4) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;
- 5) Zakaz rozbudowy ośrodka wypoczynkowego na wschodnim brzegu jeziora Dębno;
- 6) Uregulować stan formalno-prawny zespołu substandardowej zabudowy letniskowej nad jeziorem Dębno;
- 7) Pilnie uporządkować gospodarkę ściekową na terenach nadjeziornej zabudowy turystycznej;
- 8) Prowadzić monitoring wpływu nielegalnej zabudowy letniskowej na środowisko, a zwłaszcza na jakość wód jeziora Dębno;
- 9) Zlikwidować miejsca po ogniskach i zaśmiecenia terenów leśnych;
- 10) Należy wykonać niezbędne zabiegi w celu rekultywacji i przeciwdziałaniu degradacji środowiska na terenie ośrodka wypoczynkowego na wschodnim brzegu jeziora Dębno i w jego najbliższym otoczeniu;
- 11) Dopuszcza się zagospodarowanie punktu widokowego na północ od jeziora Robotno;
- 12) Dopuszcza się zagospodarowanie szlaku wodnego (miejsca zatrzymania, możliwość rozbicia namiotów, itp.) w oparciu o istniejący ośrodek wypoczynkowy;
- 13) Proponuje się zagospodarowanie szlaku pieszego (zadaszone miejsca zatrzymania, opis trasy i najbliższej okolicy, itp.);
- 14) Zakaz organizowania zbiorowych spływów kajakowych powyżej 10 jednostek pływających.

24. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 24

24.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, północna część w gminie Kurzętnik, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 490 ha, w tym : 97 % lasy, 3 % bagna i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego, o średniej wartości;
- 5) Lasy o zróżnicowanych walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego;
- 6) Użytek ekologiczny w południowo-zachodniej części jednostki;
- 7) Rozległe śródleśne bagienne obniżenie tzw. „Bagno Tereszewo” (wydzielenia florystyczne nr 43 i 99) o wysokich walorach ekologicznych. Południowa część od kilku lat nieużytkowana, dominują zbiorowiska turzycowe. Występuje tojeść bukietowa – gatunek zagrożony. W północnej części użytkowanej jako łąka kośna stwierdzono obecność gatunku chronionego - kłosówki wełnistej;
- 8) Zabytkowa leśniczówka „Tęgowiec”;
- 9) Fragment trasy rowerowej – zielonej;
- 10) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Retno”.

24.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Zakaz uszczuplania powierzchni leśnej;
- 2) Chronić użytek ekologiczny, w szczególności przed osuszaniem;
- 3) Bagno Tereszewo należy objąć ochroną jako użytek ekologiczny;
- 4) Obszary podmokłe chronić przed osuszaniem;
- 5) Zachowanie obecnego charakteru „Bagna Tereszewo” (wydzielenia florystyczne nr 43 i 99) wymaga prowadzenia corocznego wykaszania (w miarę możliwości od początku sierpnia) lub wypasania oraz odkrzaczania. Należy kosić lekkim sprzętem (czy też ręcznie), maksymalnie dwa razy w roku. Pierwszy pokos powinien odbywać się nie wcześniej niż w drugiej połowie czerwca, drugi we wrześniu (wypas możliwy wcześniej). Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie i intensywne wypasanie. Siano powinno być usuwane;
- 6) Należy chronić zabytkową leśniczówkę „Tęgowiec”;
- 7) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;

- 8) Wprowadzić ograniczenia ruchu pojazdów samochodowych drogą leśną z Grzmięcy do drogi powiatowej w sąsiedztwie jeziora Wielkie Partęczyny oraz nie modernizować (asfaltować) jej nawierzchni.

25. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 25

25.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 240 ha, w tym : 80 % lasy, 15 % wody, 5 % bagna i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o małym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego o harmonijnym powiązaniu bardzo atrakcyjnych elementów przyrodniczych, o dużej wartości;
- 5) Jezioro Kurzyny (około 30 ha) leżące w wąskiej i płytkiej rynnie, bardzo płytkie z daleko posuniętym procesem zarastania, przepływowe (w środkowym biegu Skarlanki), w otoczeniu rozległe kompleksy mokradeł;
- 6) W otoczeniu jeziora Kurzyny teren leśny o wysokich walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach lasu bagiennego i boru mieszanego świeżego;
- 7) Rozległy użytek ekologiczny wzdłuż obu brzegów jeziora Kurzyny. Dwa niewielkie użytki ekologiczne obejmujących śródleśne podmokłe obniżenia;
- 8) Bagna otaczające jezioro Kurzyny to cenne przyrodniczo ekosystemy bagienne o dużej różnorodności gatunkowej fitocenozy i dużej mozaikowatości z przewagą zbiorowisk szuwarowych i olsowych (wydzielenie florystyczne nr 4I);
- 9) Ostoja bielika, bobra i łosia;
- 10) Bogactwo awifauny wodnej;
- 11) Fragment szlaku wodnego;
- 12) Fragment szlaku pieszego – zielonego;
- 13) Fragment (niewielki) trasy rowerowej – zielonej;
- 14) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Bobrowiska”.

25.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić użytki ekologiczne przed osuszaniem i zmianą sposobu użytkowania;
- 2) Zakaz użytkowania turystycznego podmokłych brzegów wokół jeziora Kurzyny (wydzielenie florystyczne nr 4I);
- 3) Utrzymać ustabilizowany poziom wód w jeziorze Kurzyny;
- 4) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;
- 5) Ograniczać zbiorowe spływy wodne Skarlanką i jeziorem Kurzyny. Zakaz organizowania zbiorowych spływów kajakowych powyżej 10 jednostek pływających;
- 6) Ochronić ostoje fauny

26. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 26

26.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 60 ha, w tym : 60 % lasy, 5 % wody i tereny podmokłe, pozostałe – użytki rolne;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego o harmonijnym powiązaniu bardzo atrakcyjnych elementów przyrodniczych, o dość dużej wartości;
- 5) Rzeka Skarlanka - środkowy bieg - płynie dnem wąskiego i płytkiego obniżenia, wysoka jakość wód; do Skarlanki wprowadza wody ciek (lewobrzeżny) prowadzący wody z jezior Strzemiuszczek i Retno;
- 6) Na rzece Skarlance jaz piętrzący i mała elektrownia wodna w Grzmięcy;
- 7) Lasy o przeciętnych walorach ekologicznych;
- 8) Ostoja nietoperzy w zabytkowym młynie w Grzmięcy (około 500 osobników);
- 9) Niszczenie przez bobry pni drzew lasu przyległego do Skarlanki;
- 10) Zabytkowy młyn wodny i tartak w Grzmięcy;
- 11) Fragment szlaku wodnego;
- 12) Fragment szlaku pieszego – zielonego;
- 13) Fragment (niewielki) trasy rowerowej – zielonej;
- 14) Fragmenty przyrodniczych ścieżek dydaktycznych: „Bobrowiska”, „Retno” i „Bachotek” (niewielki fragment);
- 15) Wieś Grzmięca skanalizowana.

26.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić ostoję nietoperzy;
- 2) Chronić zabytkowy młyn wodny oraz tartak;
- 3) Działalność elektrowni wodnej należy prowadzić w taki sposób, aby zapewnić ustabilizowany poziom wody w jeziorze Kurzyny;
- 4) W celu umożliwienia wędrówki ryb rozważyć możliwość wybudowania przepławki na jazu w Grzmięcy;
- 5) Chronić dorodne drzewa przed uszkodzeniem przez bobry;
- 6) Zakaz organizowania zbiorowych spływów kajakowych powyżej 10 jednostek pływających;
- 7) Usprawnić przeprawę na szlaku turystyki wodnej (odcinek tzw. „przenoski” kajaków);

- 8) Dopuszcza się adaptację i przebudowę istniejącej zabudowy na cele edukacyjne, rekreacyjno-rehabilitacyjne oraz turystyczne;
- 9) Proponuje się wyznaczenie nowej ścieżki dydaktycznej wzdłuż drogi Gaj – Grzmięca;
- 10) Zmienić należy system ogrzewania w osiedlowej kotłowni w Grzmięcy z węglowego na proekologiczny;
- 11) Zakaz organizowania dyskotek, koncertów i innych imprez masowych z nagłośnieniem poza zamkniętymi pomieszczeniami.

27.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 27

27.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 200 ha, w tym : 20 % wody, 10 % lasy, pozostałe – użytki rolne;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-rolny, naturalno-kulturowy, o dość dużej wartości;
- 5) Jezioro Strzemiuszczek (20,8 ha) leżące w głębokiej rynnie, przepływowe, wody III klasy czystości (2004 r.), podatność na degradację poza kategorią. Na północnym brzegu jeziora znaczne powierzchnie terenów bagiennych i podmokłych. Około 30% linii brzegowej jeziora Strzemiuszczek stanowi brzeg klifowy;
- 6) We wsi Gaj liczne głębokie obniżenia wytopiskowe z „oczkami wodnymi”;
- 7) Zbiorowiska szuwarowe na podmokłych brzegach jeziora Strzemiuszczek (wydzielenie florystyczne nr 40);
- 8) Dwa użytki ekologiczne – nad zachodnim brzegiem jeziora oraz w północno-zachodniej części jednostki;
- 9) Dwa stanowiska archeologiczne nie eksponowane w terenie;
- 10) Zabudowa rekreacji indywidualnej nad jeziorem Strzemiuszczek;
- 11) Ośrodek edukacji ekologicznej we wsi Gaj w byłej szkole podstawowej;
- 12) Ośrodek wypoczynkowy „Na Wzgórzu” w południowej części jednostki na północny-wschód od jeziora Strażym;
- 13) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Retno”;
- 14) Wieś Gaj skanalizowana.

27.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić brzegi jeziora Strzemiuszczek, w szczególności użytk ekologiczny przed osuszaniem;
- 2) Chronić zbiorowiska szuwarowe na terenach podmokłych wokół jeziora Strzemiuszczek (wydzielenie florystyczne nr 40);
- 3) Pozostawić śródpolne „oczka wodne”, mokradła oraz istniejące grupy kęp drzew lub krzewów;
- 4) Stworzyć możliwość swobodnego przejścia wzdłuż południowego brzegu jeziora Strzemiuszczek (likwidacja ogrodzeń dochodzących do lustra wody jeziora);
- 5) Chronić stanowiska archeologiczne;

- 6) Dopuszcza się wprowadzanie zabudowy letniskowej i pensjonatowej wzdłuż drogi w ciągu zwartej zabudowy wsi Gaj oraz na południowy-zachód od drogi powiatowej w kierunku Pokrzydowa;
- 7) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 8) Dopuszcza się rozwój agroturystyki;
- 9) Dopuszcza się zagospodarowanie punktu widokowego nad jeziorem Strzemiuszczek;
- 10) Proponuje się wyznaczenie nowej ścieżki dydaktycznej wzdłuż drogi Gaj – Grzmięca;
- 11) Należy opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego niezalesionych terenów wsi Gaj;
- 12) Uporządkować gospodarkę ściekową w ośrodku wypoczynkowym „Na Wzgórzu” w (południowej części jednostki na północny-wschód od jeziora Strażym) poprzez włączenie do kolektora prowadzącego ścieki z Pokrzydowa przez Gaj-Grzmięca do gminnej oczyszczalni ścieków w Zbicznie;
- 13) Dążyć do podłączenia wszystkich nieruchomości, w tym i indywidualnej zabudowy letniskowej nad jeziorem Strzemiuszczek do w/w kolektora ściekowego;
- 14) Prowadzić selektywną zbiórkę odpadów komunalnych na terenach zabudowy turystycznej;
- 15) Dokonywać zmiany systemu ogrzewania obiektów z węglowego na systemy „czyste” ekologicznie;
- 16) Ograniczyć zagrożenie erozyjne gleb poprzez zalesienia i zabiegi fitomelioracyjne.

28.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 28

28.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka, Drwęca – przyrzecze (południowo-wschodni skraj);
- 2) Powierzchnia : około 170 ha, w tym : 70 % lasy, 20 % wody, 10 % użytki rolne;
- 3) Jednostka o małym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśno-rolny, naturalno-kulturowy, o bardzo dużej wartości;
- 5) Jezioro Retno (24,1 ha) leżące w głębokiej rynnie, odpływowe, obszar źródliskowy, głębokie (22,1 m), wody w III klasie czystości, II kategoria podatności na degradację;
- 6) W strefie zboczowej rynny jeziornej wypływy wód podziemnych;
- 7) Lasy o wysokich walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach lasu mieszanego;
- 8) Rezerwat przyrody „Retno” – leśny o powierzchni 33,6 ha;
- 9) Miejsce pamięci narodowej nad jeziorem Retno;
- 10) Nie urządzone kąpielisko nad wschodnim brzegiem jeziora Retno;
- 11) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Retno”.

28.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić zbiorowiska łąkowe w rezerwacie przyrody „Retno”;
- 2) Nie dopuścić do migracji zanieczyszczeń do wód jeziora;
- 3) Chronić miejsce pamięci narodowej;
- 4) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 5) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy letniskowej.

29.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 29

29.1.Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 160 ha, w tym : 90 % lasy, 2 % wody i tereny podmokłe, pozostałe – użytki rolne;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego, o średniej wartości;
- 5) Dwa użytki ekologiczne w śródleśnych obniżeniach bagiennych;
- 6) Pomnik przyrody lipa przy leśniczówce „Bachotek”;
- 7) Lasy o zróżnicowanych walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach lasu mieszanego i boru mieszanego świeżego;
- 8) Zabytkowa leśniczówka „Bachotek”;
- 9) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Retno”.

29.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Zakaz uszczuplania powierzchni leśnej;
- 2) Chronić użytki ekologiczne i pomnik przyrody;
- 3) Chronić zabytkową leśniczówkę „Bachotek”;
- 4) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej;
- 5) Proponuje się wyznaczenie nowej ścieżki dydaktycznej wzdłuż drogi Pokrzywowo - Gaj-Grzmięca.

30. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 30

30.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 300 ha, w tym : 55 % lasy, 35 % wody, 10 % bagna i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o bardzo dużej wartości;
- 5) Jezioro Strażym (73,4 ha) rynnowe, przepływowe w środkowym biegu Skarlanki, II klasa czystości wód (1996 r.), podatność na degradację poza kategorią;
- 6) Jezioro Skrzyńka - niewielkie (4,1 ha), zarastające;
- 7) Rzeka Skarlanka - dolny bieg, koryto rzeki w dnie szerokiej rynny, wysoka jakość wód;
- 8) Hodowlane stawy rybne u ujścia Skarlanki do jeziora Strażym;
- 9) Lasy o zróżnicowanych walorach ekologicznych w otoczeniu jeziora Strażym, przeważnie na siedliskach boru mieszanego świeżego, boru świeżego i lasu bagiennego;
- 10) Rezerwat przyrody „Bachotek” – florystyczny o powierzchni 22,71 ha;
- 11) Sześć użytków ekologicznych na podmokłych brzegach jeziora Strażym i Skrzyńka;
- 12) Dąb „Adam” – pomnik przyrody w Grzmięcy;
- 13) Ostoja ptactwa wodnego;
- 14) Teren żerowania bielika;
- 15) Cenne przyrodniczo zbiorowiska szuwarowe nad brzegami jeziora Strażym i wzdłuż Skarlanki (wydzielenie florystyczne nr 36) z kłocią wiechowatą (wydzielenie florystyczne nr 67) – gatunkiem zagrożonym we florze Polski;
- 16) 2 grodziska: wczesnośredniowieczne i późnośredniowieczne oraz 1 stanowisko archeologiczne nie eksponowane w terenie na półwyspie jeziora Strażym;
- 17) Zabytkowa leśniczówka w Grzmięcy;
- 18) Pole namiotowe nad północnym brzegiem jeziora Strażym;
- 19) Urządzone kąpieliska nad wschodnim brzegiem jeziora Strażym;
- 20) Fragment szlaku wodnego;
- 21) Fragmenty szlaków pieszych - żółtego i zielonego;
- 22) Fragment trasy rowerowej – zielonej;
- 23) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Bachotek”;

24) W siedzibie Dyrekcji BPK posterunek meteorologiczny i ogród dydaktyczny.

30.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić zbiorowiska szuwarowe i stanowiska kłoci wiechowatej w rezerwacie przyrody „Bachotek”;
- 2) Prowadzić monitoring liczebności i stanu populacji kłoci wiechowatej;
- 3) Obszary podmokłe chronić przed osuszaniem;
- 4) Chronić użytki ekologiczne i pomnik przyrody;
- 5) Ustanowić pomnik przyrody (dąb) w pobliżu siedziby BPK;
- 6) Chronić zabytkową leśniczówkę oraz stanowiska archeologiczne;
- 7) W stawach w Grzmięcy prowadzić hodowlę ryb rodzimych gatunków w sposób i w wielkościach nie stwarzających zagrożenia dla środowiska wodnego jeziora Strażym;
- 8) Dążyć do likwidacji niezagospodarowanego pola namiotowego nad jeziorem Strażym;
- 9) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej, za wyjątkiem niezbędnej rozbudowy siedziby BPK;
- 10) Utrzymywać stabilny poziom lustra wody w jeziorze Strażym, Skrzynka i w rzece Skarlance;
- 11) Dążyć do utworzenia stacji monitoringu jakości powietrza i prowadzić obserwacje na posterunku meteorologicznym w siedzibie Dyrekcji Parku.

31. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 31

31.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Zbiczno, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 430 ha, w tym : 95 % lasy, 5 % wody i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśny zbliżony do naturalnego, o średniej wartości;
- 5) Liczne mokradła i podmokłości oraz 3 niewielkie śródleśne jeziora, w tym Bartno (3,8 ha) i Jeziorko (1,2 ha);
- 6) Lasy o przeciętnych walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego;
- 7) Pomnik przyrody 2 lipy przy drodze do Brzezinek;
- 8) Użytki ekologiczne obejmujące śródleśne bagna i „oczka” wodne;
- 9) Zbiorowiska szuwarowe w obrębie śródleśnych „oczek” wodnych (wydzielenia florystyczne nr 39 i 54);
- 10) Ostoja i obszar żerowania bielika;
- 11) Teren reintrodukcji sokoła wędrownego;
- 12) Ostoja ptactwa wodnego;
- 13) Miejsce pamięci narodowej w południowej części jednostki.

31.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Nie dopuszcza się uszczuplania powierzchni leśnej;
- 2) Chronić pomnikowe lipy przed degradacją;
- 3) Chronić użytki ekologiczne w szczególności przed osuszaniem;
- 4) Chronić przed osuszaniem wszystkie śródleśne bagna, mokradła i podmokłości;
- 5) Chronić zbiorowiska szuwarowe (wydzielenia florystyczne nr 39 i 54);
- 6) Chronić miejsce pamięci narodowej;
- 7) Proponuje się wyznaczenie ścieżki dydaktycznej wzdłuż drogi Zbiczno – Gaj-Grzmięca;
- 8) Zakaz ruchu motorowego na drogach leśnych;
- 9) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej.

32.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 32

32.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Brodnica, część wschodnia w gminie Brzozie, dorzecze: Drwęca-Skarlanka;
- 2) Powierzchnia : około 880 ha, w tym : 70 % lasy, 25 % wody, 5 % użytki rolne i tereny podmokłe;
- 3) Jednostka o znacznym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz jeziorno-leśny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o dużej wartości;
- 5) W południowej części jednostki odcinki działu wodnego III rzędu, oddzielającego zlewnię Skarlanki od przyrzecza Drwęcy;
- 6) Jezioro Bachotek (211,0 ha), rynnowe, przepływowe, głębokie (głębokość maksymalna 24,3 m), wody II klasy czystości (2004 r.), II kategoria podatności na degradację;
- 7) Lasy o zróżnicowanych walorach ekologicznych, przeważnie na siedliskach boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego i lasu świeżego;
- 8) Użytki ekologiczne obejmujące nadjeziorne mokradła i śródleśne obniżenia bagienne;
- 9) Pomnik przyrody – buk w leśnictwie Karbowo;
- 10) Ostoja ptactwa wodnego i miejsce bytowania przelotnego ptactwa wodno-błotnego;
- 11) Nad brzegami jeziora Bachotek i wzdłuż Skarlanki cenne przyrodniczo zbiorowiska szuwarowe (wydzielenia florystyczne nr 35 i 36);
- 12) Na północno-wschodnim brzegu jeziora Bachotek zespół ośrodków wypoczynkowych z gospodarką ściekową bazującą na zbiornikach wybieralnych. Ośrodek wypoczynkowy UMK nad południowo-wschodnim brzegiem jeziora Bachotek posiadający oczyszczalnię ścieków o przestarzałej technologii;
- 13) Zabudowa letniskowa (nieliczna) nad wschodnim brzegiem jeziora Bachotek;
- 14) Urządzone kąpieliska przy ośrodkach wypoczynkowych;
- 15) Grodzisko na wyspie na jeziorze Bachotek;
- 16) Zabytkowa leśniczówka „Żmijewko”;
- 17) Zabytkowy zajazd, zabytkowy zespół budynków stacji kolejowej, zabytkowy kamienny most, zabytkowy przepust wodny we wsi Tama Brodzka;
- 18) Fragment szlaków pieszych - żółtego i zielonego;
- 19) Fragment trasy rowerowej – zielonej;
- 20) Fragment szlaku wodnego;

- 21) Fragment przyrodniczej ścieżki dydaktycznej „Bachotek”;
- 22) Fragmenty szlaków motorowych prowadzących drogą krajową nr 15;
- 23) Na dopływającej do jeziora Skarlance funkcjonujący limnigraf;
- 24) Jaz na rzece Skarlance w Tamie Brodzkiej, stabilizujący poziom wody w jeziorze Bachotek i w górę rzeki;
- 25) Napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV wprowadzająca dysharmonię w krajobrazie;
- 26) Odcinek drogi krajowej nr 15 – źródło hałasu i zanieczyszczeń komunikacyjnych.

32.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić użytki ekologiczne, w szczególności przed osuszaniem;
- 2) Chronić cenne przyrodniczo zbiorowiska szuwarowe nad brzegami jeziora Bachotek i wzdłuż Skarlanki (wydzielenia florystyczne nr 35 i 36);
- 3) Zapewnić warunki bytowania przelotnego ptactwa wodno-błotnego i chronić stanowiska lęgowe ptaków;
- 4) Chronić buk – pomnik przyrody w leśnictwie Karbowo;
- 5) Zakaz uszczuplenia powierzchni leśnej;
- 6) Chronić: zabytkową leśniczówkę „Żmijewko”, zabytkowy zajazd, zabytkowy zespół budynków stacji kolejowej, kamienny most, przepust wodny oraz grodzisko;
- 7) Proponuje się wyznaczenie ścieżki dydaktycznej w południowej części jednostki;
- 8) Utrzymuje się wyłączenie z ruchu pojazdów mechanicznych tzw. „czarnej drogi” łączącej Tamę Brodzką z drogą Zbiczno-Grzmięca;
- 9) Zaleca się uporządkowanie gospodarki ściekowej w zespole ośrodków wypoczynkowych na wschodnim brzegu jeziora Bachotek (poza granicami Parku) z zastosowaniem rozwiązań eliminujących możliwość przedostawania się do jeziora nieoczyszczonych ścieków. Sugeruje się budowę kanalizacji sanitarnej i skierowanie ścieków do kolektora w Pokrzydowie;
- 10) Likwidacja oczyszczalni o przestarzałej technologii w ośrodku wypoczynkowym UMK w Bachotku i przerzut ścieków kolektorem wzdłuż drogi krajowej nr 15 do systemu kanalizacji miejskiej w Brodnicy;
- 11) Prowadzić selektywną zbiórkę odpadów komunalnych na terenach zabudowy turystycznej;
- 12) Prowadzić stały monitoring stanu i jakości wód Skarlanki na bazie limnigrafu w Bachotku;

- 13) Udrożnić przepływ ryb Skarlanką przez jaz w Tamie Brodzkiej poprzez budowę przepławki;
- 14) Dopuszcza się przebudowę drogi krajową nr 15 pod warunkiem stworzenia warunków do swobodnej migracji zwierząt oraz ewentualnej realizacji przesłon akustycznych;
- 15) W ośrodkach wypoczynkowych należy dokonać zmiany systemu ogrzewania obiektów z węglowego na „czyste” ekologicznie;
- 16) Dopuszcza się adaptację istniejącego zespołu budynków stacji kolejowej Tama Brodzka na cele turystyczne.

33. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 33

33.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Brodnica, część północna w gminie Brzozie, dorzecze: Drwęca – bezpośrednie przyrzecze;
- 2) Powierzchnia : około 910 ha, w tym : 70 % tereny podmokłe, 20 % lasy, pozostałe – użytki rolne i wody;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz dolinno-bagienny zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o bardzo dużej wartości;
- 5) Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB 040002 „Bagienna Dolina Drwęcy”;
- 6) Ostoja ptactwa wodnego i miejsce bytowania przelotnego ptactwa wodno-błotnego;
- 7) Dąb – pomnik przyrody na południe od Drwęcy;
- 8) Użytek ekologiczny obejmujący bagno na terasie zalewowej Drwęcy;
- 9) Równoleżnikowy odcinek rzeki Drwęcy o naturalnym korycie, szerokość koryta 20 – 25 m, liczne meandry, wysoki wskaźnik rozwinięcia rzeki;
- 10) Dno doliny Drwęcy pocięte gęstą siecią rowów melioracyjnych i starorzeczy z rozległymi rozlewiskami w okresie wiosennym;
- 11) Wody Drwęcy w zadawalającej jakości (III klasa), które spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia;
- 12) Ichtiofaunistyczny rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca”;
- 13) W dnie doliny Drwęcy mozaika zbiorowisk roślinnych o wysokich i bardzo wysokich walorach ekologicznych, przeważnie szuwarowych, turzycowych, łąkowych i olsowych (wydzielenia florystyczne nr 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 101 i 104);
- 14) Zabytkowa dróżnicówka z zabudową gospodarczą we wsi Nowy Dwór;
- 15) Zabytkowy przepust wodny we wsi Nowy Dwór;
- 16) 35 stanowisk archeologicznych nie eksponowanych w terenie;
- 17) Fragment szlaku wodnego;
- 18) Fragment szlaku pieszego – zielonego;
- 19) Napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV wprowadzająca dysharmonię w krajobrazie;

- 20) Rozproszona zabudowa zagrodowa wsi Nowy Dwór o niskim standardzie infrastruktury komunalnej;
- 21) Substandardowe obiekty zabudowy letniskowej na gruntach wsi Świecie na północnym brzegu rzeki Drwęcy stwarzają zagrożenie dla środowiska;
- 22) Odcinek nielegalnego, antropogenicznego umocnienia brzegu rzeki Drwęcy – rezerwatu przyrody;
- 23) Odcinki stromych, wysokich i odkrytych zboczy doliny Drwęcy zagrożone erozją wodną i wąwozową.

33.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić populacje ryb łososiowatych w rezerwacie przyrody „Rzeka Drwęca”;
- 2) Opracować plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Rzeka Drwęca”;
- 3) Zapewnić warunki bytowania przelotnego ptactwa wodno-błotnego i chronić stanowiska lęgowe ptaków;
- 4) Opracować plan ochrony dla obszaru Natura 2000 „Bagienna Dolina Drwęcy”;
- 5) Chronić dąb – pomnik przyrody;
- 6) Chronić użytek ekologiczny i wszystkie tereny podmokłe przed zmianą stosunków wodnych, w szczególności przed osuszaniem;
- 7) Zachowanie obecnego charakteru zbiorowisk szuwarowych, turzycowych i łąkowych w dnie doliny Drwęcy (wydzielenia florystyczne nr 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 101 i 104) wymaga prowadzenia ochrony czynnej polegającej głównie na wykaszaniu lub wypasaniu. Należy kosić lekkim sprzętem (czy też ręcznie), maksymalnie dwa razy w roku. Pierwszy pokos powinien odbywać się nie wcześniej niż w drugiej połowie czerwca, drugi we wrześniu. Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie. Siano powinno być usuwane z łąki. Niezbędne jest także odkrzaczanie;
- 8) Zbiorowiska olsowe w dnie doliny Drwęcy chronić przed degradacją, a teren chronić przed osuszaniem;
- 9) Ustanowić stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej na urwistym zakolu Drwęcy;
- 10) Chronić: zabytkową dróżnicówkę z zabudową gospodarczą, przepust wodny oraz stanowiska archeologiczne;
- 11) Proponuje się wyznaczenie ścieżki dydaktycznej prowadzącej od jeziora Bachotek w kierunku wsi Nowy Dwór;

- 12) Dopuszcza się zagospodarowanie szlaku wodnego w pobliżu mostów drogowych na Drwęcy (miejsca zatrzymania, możliwość rozbicia namiotów, wprowadzenie oznakowania, itp.);
- 13) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej za wyjątkiem rozbudowy istniejących siedlisk;
- 14) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 15) Uporządkować gospodarkę ściekową w miejscowości Nowy Dwór z zastosowaniem rozwiązań eliminujących możliwość przedostania się do Drwęcy nieoczyszczonych ścieków z obiektów rozproszonej zabudowy zagrodowej z uwzględnieniem specyfiki hydrologicznej „Bagiennej Doliny Drwęcy”;
- 16) Utrzymać drożność przepływu w istniejącym systemie rowów melioracyjnych;
- 17) Zachować naturalny charakter meandrującej rzeki Drwęcy i terenów zalewanych wodami powodziowymi;
- 18) Odtworzyć naturalny charakter brzegu rzeki Drwęcy w miejscu nielegalnie wprowadzonych umocnień na terenie wsi Świecie;
- 19) Zlikwidować substandardową zabudowę turystyczną na północnym brzegu Drwęcy;
- 20) Ograniczyć zagrożenie erozyjne gleb na odcinku stromych zboczy doliny Drwęcy poprzez zalesienia;
- 21) Dokonywać zmiany systemu ogrzewania obiektów z węglowego na systemy „czyste” ekologicznie.

34. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 34

34.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Brodnica, dorzecze: Drwęca – przyrzecze;
- 2) Powierzchnia : około 140 ha, w tym : 98 % lasy, pozostałe – nieużytki;
- 3) Jednostka o małym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśno-zboczowy zbliżony do naturalnego, o bardzo dużej wartości;
- 5) Lasy o wysokich walorach ekologicznych, przeważnie na siedlisku lasu świeżego;
- 6) Rezerwat przyrody– leśny o powierzchni około 70 ha;
- 7) Liczne wypływy wód podziemnych na zboczach doliny Drwęcy;
- 8) Rozwój procesów erozyjnych na stromych zboczach, w tym na linii dróg gruntowych prostopadłych do zboczy;
- 9) Odcinek napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV wprowadzającej dysharmonię w krajobrazie.

34.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić żywe lasy liściaste i runo leśne w rezerwacie przyrody „Jar Grądowy Cieleta”;
- 2) Opracować plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Jar Grądowy Cieleta”;
- 3) Chronić przed degradacją urozmaiconą hipsometrycznie rzeźbę strefy krawędziowej;
- 4) Chronić naturalne wypływy wód podziemnych;
- 5) Ograniczać rozwój procesów erozji wodnej i wąwozowej;
- 6) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej.

35. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 35

35.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Brzozie, dorzecze: Drwęca – przyrzecze;
- 2) Powierzchnia : około 120 ha, w tym : 45 % lasy, pozostałe – użytki rolne i nieużytki (wyrębiska poeksploatacyjne);
- 3) Jednostka o znacznym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz dolinno-zboczowy, naturalno-kulturowy, o średniej wartości;
- 5) Niewielki kompleks leśny o przeciętnych walorach ekologicznych – lasy na siedlisku boru mieszanego świeżego;
- 6) Rozległe tereny powyrębiskowe, w części zalesione;
- 7) Młodniki objęte zakazem wstępu;
- 8) 4 stanowiska archeologiczne nie eksponowane w terenie;
- 9) Istniejąca i planowana zabudowa rekreacji indywidualnej.

35.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Zwiększyć powierzchnię terenów zalesionych;
- 2) Nie dopuszcza się wtórnej eksploatacji złóż kruszywa;
- 3) Zrekultywować wszystkie tereny poeksploatacyjne w kierunku zalesienia;
- 4) Chronić stanowiska archeologiczne;
- 5) Dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy turystycznej i mieszkaniowej tylko do terenów leżących bezpośrednio na południe od drogi gruntowej Świecie-Kantyła, na działkach nie mniejszych niż 1000 m², chyba że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego stanowi inaczej.

36. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 36

36.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Brzozie, dorzecze: Drwęca – bezpośrednie przyrzecze;
- 2) Powierzchnia : około 680 ha, w tym : 60 % lasy, 30 % wody i tereny podmokłe, pozostałe – użytki rolne i nieużytki;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz leśno-terasowy zbliżony do naturalnego z elementami kulturowymi, o dużej wartości krajobrazu;
- 5) Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB 040002 „Bagienna Dolina Drwęcy”;
- 6) Odcinki działu wodnego III rzędu oddzielające zlewnię rzeki Brynicy od bezpośredniego przyrzecza Drwęcy;
- 7) Jezioro Sopiń (26,9 ha) o brzegach płaskich i bagiennych, średnio głębokie (głębokość maksymalna 13,2 m), przepływowe;
- 8) Południkowy odcinek rzeki Drwęcy o naturalnym charakterze, rzeka silnie meandrująca w wąskiej dolinie;
- 9) W dnie doliny liczne starorzecza, a w okresie wiosennym rozległe rozlewiska;
- 10) Wody Drwęcy w zadawalającej jakości (III klasa), które spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia;
- 11) Ujściowy (2 km) odcinek Brynicy, która jest jedną z najczystszych rzek w regionie;
- 12) Ujściowy (2 km) odcinek Samionki – prawobocznego dopływu Brynicy;
- 13) Ostoja ptactwa wodnego i miejsce bytowania przelotnego ptactwa wodno-błotnego;
- 14) Lasy o przeciętnych walorach ekologicznych na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego świeżego;
- 15) Ichtiofaunistyczny rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca”;
- 16) W dnie doliny Drwęcy mozaika zbiorowisk roślinnych o wysokich i bardzo wysokich walorach ekologicznych, przeważnie szuwarowych, turzycowych, łąkowych i olsowych (wydzielenia florystyczne nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 i 13);
- 17) 25 stanowisk archeologicznych nie eksponowane w terenie;
- 18) Ośrodek wypoczynkowy, gospodarstwo agroturystyczne i zabudowa letniskowa nad jeziorem Sopiń;
- 19) Fragment szlaku pieszego – niebieskiego;

- 20) Fragment szlaku wodnego;
- 21) Częściowo wyeksploatowane i zrekultywowane złoża kruszywa na północny-wschód od rzeki Drwęcy;
- 22) Odcinek napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV, przecinający prostopadle dolinę Drwęcy i wprowadzający dysharmonię w krajobrazie;
- 23) Odcinek drogi krajowej nr 15 – źródło hałasu i zanieczyszczeń komunikacyjnych.

36.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić populację ryb łososiowatych w rezerwacie przyrody „Rzeka Drwęca”;
- 2) Opracować plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Rzeka Drwęca”;
- 3) Zapewnić warunki bytowania przelotnego ptactwa wodno-błotnego i chronić stanowiska lęgowe ptaków;
- 4) Opracować plan ochrony dla obszaru Natura 2000 „Bagienna Dolina Drwęcy”;
- 5) Zachowanie obecnego charakteru mozaiki zbiorowisk szuwarowych, turzycowych, łąkowych i olsowych (wydzielenia florystyczne nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 i 13) wymaga prowadzenia ochrony czynnej polegającej głównie na wykaszaniu lub wypasaniu. Należy kosić lekkim sprzętem (czy też ręcznie), maksymalnie dwa razy w roku. Pierwszy pokos powinien odbywać się nie wcześniej niż w drugiej połowie czerwca, drugi we wrześniu. Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie. Siano powinno być usuwane z łąki. Niezbędne jest także odkrzaczanie;
- 6) Zachować naturalny charakter meandrującej rzeki Drwęcy i terenów zalewanych wodami powodziowymi;
- 7) Zwiększyć powierzchnię terenów zalesionych;
- 8) Nie dopuszcza się wtórnej eksploatacji złóż kruszywa;
- 9) Zrekultywować wszystkie tereny poeksploatacyjne w kierunku zalesienia;
- 10) Chronić stanowiska archeologiczne;
- 11) Dopuszcza się zagospodarowanie szlaku wodnego w rejonie mostu drogowego na Drwęcy przy drodze krajowej nr 15 (miejsca zatrzymania, możliwość rozbicia namiotów, wprowadzenie oznakowania, itp.);
- 12) Proponuje się zagospodarowanie szlaku pieszego (zadaszone miejsca zatrzymania, opis trasy i najbliższej okolicy, itp.);

- 13) Uporządkować gospodarkę ściekową w rejonie jeziora Sopiń z zastosowaniem rozwiązań eliminujących możliwość przedostania się do jeziora nieoczyszczonych ścieków z obiektów turystycznych;
- 14) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej;
- 15) Przeprowadzić badania jakości wód jeziora Sopiń;
- 16) Zlokalizować w miejscowości Wielki Głębołek punkt stałego monitoringu wód Drwęcy, z którego wyniki pozwolą na ocenę jakości wód rzeki „na wejściu” do obszaru Natura 2000 „Bagienna Dolina Drwęcy”;
- 17) Ogranicza się lokalizację nowej zabudowy tylko do terenów wyznaczonych w aktualnie obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Brzozie.

37.JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 37**37.1. Część informacyjna**

- 1) Położenie : gmina Brzozie, dorzecze: Drwęca – przyrzecze;
- 2) Powierzchnia : około 40 ha, w tym : 90 % nieużytki (tereny poeksploatacyjne) pozostałe – lasy;
- 3) Jednostka o bardzo dużym stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz dolinno-terasowy, o niskiej wartości;
- 5) Odcinek działu wodnego III rzędy oddzielający zlewnię Brynicy od bezpośredniego przyrzecza Drwęcy;
- 6) Niewielkie kompleksy leśne o przeciętnych walorach ekologicznych na siedliskach boru świeżego;
- 7) Rozległe tereny powyrobiskowe, w części zalesione;
- 8) Młodniki objęte zakazem wstępu;
- 9) 2 stanowiska archeologiczne nie eksponowane w terenie.

37.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Zwiększyć powierzchnię terenów zalesionych;
- 2) Nie dopuszcza się wtórnej eksploatacji złóż kruszywa;
- 3) Zrehabilitować wszystkie tereny poeksploatacyjne w kierunku zalesienia;
- 4) Chronić stanowiska archeologiczne;
- 5) Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej.

38. JEDNOSTKA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA P - 38

38.1. Część informacyjna

- 1) Położenie : gmina Brzozie, dorzecze: Drwęca-Brynica-Samionka;
- 2) Powierzchnia : około 240 ha, w tym : 80 % użytki rolne, 20 % lasy;
- 3) Jednostka o średnim stopniu antropopresji;
- 4) Krajobraz wysoczyznowo-terasowy naturalno-kulturowy, o dość dużej wartości krajobrazu;
- 5) Liczne zagłębienia terenowe z podmokłościami i „oczkami wodnymi”;
- 6) W części zachodniej lasy o przeciętnych walorach ekologicznych, na siedliskach boru mieszanego świeżego i boru świeżego;
- 7) Bardzo urozmaicona rzeźba terenu z rzadkimi formami rzeźby – drumlinami;
- 8) Najwybitniejsze w okolicy punkty widokowe;
- 9) W części północnej gleby o wysokiej przydatności rolniczej;
- 10) Duże zagrożenie erozyjne gleb;
- 11) Trepki – wieś o zachowanym układzie przestrzennym;
- 12) Zabytkowa zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza oraz zabytkowe obiekty sakralne we wsi Trepki;
- 13) 4 stanowiska archeologiczne nie eksponowane w terenie;
- 14) Napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV wprowadzająca dysharmonię w krajobrazie.

38.2. Część ochronno - zadaniowa

- 1) Chronić naturalne ukształtowanie terenu – zakaz makroniwelacji terenu;
- 2) Gospodarkę rolną prowadzić zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej;
- 3) Powierzchnię leśną zwiększać z uwzględnieniem walorów fizjonomicznych krajobrazu;
- 4) Ograniczyć zagrożenie erozyjne gleb poprzez wprowadzanie nowych zalesień i zabiegi fitomelioracyjne;
- 5) Uporządkować gospodarkę ściekową na terenie miejscowości Trepki z zastosowaniem rozwiązań eliminujących możliwość przedostania się do wód Brynicy i Samionki nieoczyszczonych ścieków z obiektów rozproszonej zabudowy zagrodowej;
- 6) Chronić zachowany układ przestrzenny wsi Trepki;

- 7) Chronić zabytkową zabudowę mieszkaniową i gospodarczą, zabytkowe obiekty sakralne oraz stanowiska archeologiczne;
- 8) Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej.

V. USTALENIA DO STUDIÓW UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN, MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTW

W niniejszym rozdziale przedstawiono ustalenia dotyczące ochrony najcenniejszych obiektów i ekosystemów przyrodniczych, szczególnych warunków zagospodarowania terenów i zabudowy, zasad prowadzenia działalności gospodarczej i komunalnej oraz warunków lokalizacji inwestycji celu publicznego.

1. Walory przyrodnicze Brodnickiego Parku Krajobrazowego

1.1. Obszar Brodnickiego Parku Krajobrazowego znajduje się na pograniczu województwa kujawsko-pomorskiego (północno-wschodniej jego części) z województwem warmińsko-mazurskim (południowo-zachodnia część).

Pod względem fizycznogeograficznego dziesiętnego podziału Polski obszar BPK znajduje się w makroregionie Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego (315.2), w mezoregionach: Pojezierze Brodnickie, Dolina Drwęcy i Garb Lubawski.

Cały obszar Brodnickiego Parku Krajobrazowego znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”. Obszar ten objął teren Polski północno-wschodniej o nieskażonej przyrodzie i niezwykłych walorach krajobrazowych. Głównym celem porozumienia, w sprawie ochrony „ZPP”, jest naturalna potrzeba ochrony dziedzictwa przyrodniczego i integracja środowiska z rozwojem gospodarczym i postępem cywilizacyjnym. Jako główne zasady zrównoważonego rozwoju tego terenu należy uznać: racjonalne zagospodarowanie najcenniejszych obszarów, rozwój rolnictwa ekologicznego i lokalnego przetwórstwa, rozwój turystyki specjalistycznej, lecznictwa sanatoryjnego i przyrodolecznictwa, racjonalne gospodarowanie wodą, energooszczędne inwestowanie z wykorzystaniem lokalnych źródeł energii, kultywowanie i ochrona różnorodności kulturowej.

1.2. Najwybitniejszą formą wklęsłą na obszarze Parku jest głęboko wcięta (do 50 m) w wysoczyznę morenową dolina rzeki Drwęcy. Jest to forma pradolinna z dobrze rozwiniętym systemem stopni terasowych wznoszących się stopniowo od koryta rzeki ku wysoczyźnie morenowej. Zbocza doliny są wysokie i strome, a dno doliny jest płaskie. Rzeka meandruje tworząc malownicze zakola. Na obszarze gminy Brzozie

rzeka zmienia kierunek biegu, z południowego na zachodni, omijając „cypel” wysoczyzny morenowej na terenie wsi Jajkowo i Świecie. Jest to najbardziej malowniczy krajobrazowo odcinek doliny na całej długości biegu rzeki. Obszary wysoczyzny morenowej są przeważnie faliste i urozmaicone licznymi formami wklęsłymi, tj. rynnami polodowcowymi i dolinami wód roztopowych. Cechą charakterystyczną jest to, że wysoczyzna nie ma ciągłości przestrzennej i tworzy „wyspy” np. w rejonie wsi Ciche, Łąkorz, Gaj, Równica, Ostrowite, Sumówko, Jajkowo i Świecie. Wysoczyzna jest przeważnie falista lub lekko falista. Na jej powierzchni często występują pagórki morenowe (np. w rejonie Łąkorza, Ładnówka, Ostrowitego i Sumówka) oraz pagórki kemowe (w rejonie wsi Tomki, Sumówko, Kantyla i Zarośle). Pagórki te często były eksploatowane przez pozyskiwanie kruszywa naturalnego. Wysoczyznę morenową urozmaicają również bardzo rzadkie formy polodowcowe o kształcie przypominającym bochenki chleba – drumliny.

W krajobrazie wyróżniają się polodowcowe rynny subglacjalne, które rozcinają poziom akumulacji wodnolodowcowej związany z odpływem wód podczas postępu krawędzi lądolodu tzw. sandr brodnicki. Rynny te są wąskie i głębokie (30-50 m), mają bardzo strome zbocza (do 50°), w dnach rynien znajdują się wąskie i długie jeziora – typowe akweny genezy rynnowej. Wyróżnić można trzy główne ciągi rynnowe. Najdalej na zachód znajduje się ciąg Strugi Brodnickiej z jeziorami Mielowo i Sosno oraz Jeziorem Głowińskim. To ostatnie znajduje się w bardzo ciekawym krajobrazie – na skrzyżowaniu dwóch rynien polodowcowych. Drugi ciąg, dalej na wschód stanowi ciąg wzdłuż biegu Cichówki z jeziorami: Ciche, Zbiczno i Strażym. Łączy się on z najdalej na wschód położonym ciągiem Skarlanki z jeziorami: Małe Partęczyny, Wielkie Partęczyny, Dębno, Robotno, Kurzyny, Strażym i Bachotek.

Warto zwrócić uwagę, że obszar sandrowy na terenie BPK nie stanowi płaskiej powierzchni, a jest urozmaicony hipsometrycznie. Wysoczyznę oraz obszar sandrowy urozmaicają także liczne zagłębienia wytopiskowe o nieregularnym kształcie, których dna są podmokłe lub wypełnione przez niewielkie oczka wodne. Południowo-wschodnia część obszaru Parku znajduje się w obrębie doliny Drwęcy.

- 1.3. W dorzeczu Osy znajduje się niewielka północno-zachodnia część Parku (około 10% powierzchni Parku). Dział wodny II rzędu pomiędzy zlewnią Osy i Drwęcy przebiega po wyniosłościach terenowych, na południe od jeziora Leśne Duże i na zachód od jezior Sosno, Mielowo i Głowińskie. Część południowa tego obszaru ciąży hydrograficznie do rzeki Lutryny – lewobocznego dopływu Osy. Część północna

odwadniana jest przez ciek przepływający przez jeziora Płociczno, Prątnia i Żaleń i uchodzący do jeziora Płowęż (jezioro przepływowe Osy). Osa płynie w odległości około 3 km na północny zachód od granic Parku, a rzeka Lutryna (na wysokości m. Tomki) – w odległości jedynie około 1 km na zachód.

Pozostała część obszaru Brodnickiego Parku Krajobrazowego znajduje się w dorzeczu Drwęcy. Południowe obrzeża Parku położone są w zlewni bezpośredniego przyrzecza Drwęcy. Wschodnia, zasadnicza część obszaru BPK położona jest w granicach zlewni cząstkowej Skarlanki, a zachodnia – Strugi Brodnickiej.

Główną rzeką Brodnickiego Parku Krajobrazowego, chociaż płynącą peryferyjnie po jego południowych obrzeżach, jest Drwęca. Jest to typowa rzeka pojezierna, a cechą charakterystyczną jej są liczne meandry.

W granicach Brodnickiego Parku Krajobrazowego znajduje się odcinek rzeki, gdzie Drwęca z biegu południkowego, po przyjęciu lewobocznego dopływu Brynicy, zmienia bieg na równoleżnikowy. Charakterystyczne dla tego odcinka są częste wylewy rzeki w okresie wiosennych roztopów i wzmożonych opadów.

Rzeka Drwęca jest największym w Polsce ichtiofaunistycznym rezerwatem przyrody, a jej dolina na rozpatrywanym odcinku włączona jest do ekologicznej sieci obszarów chronionych Natura 2000 („Bagienna Dolina Drwęcy”).

Niewielkie skrajne wschodnie partie obszaru BPK odwadnia Brynica, której w granicach Parku znajduje się jedynie 2-kilometrowy ujściowy odcinek rzeki.

Na odcinku około 2 km południowo-wschodnia granica BPK przebiega wzdłuż dolnego biegu ciek o nazwie Samionka, która jest prawobocznym dopływem Brynicy.

Zasadnicza część obszaru Brodnickiego Parku Krajobrazowego odwadniana jest do Drwęcy przez jej prawoboczny dopływ Skarlankę. Skarlanka jest osią hydrograficzną Parku. W swym przebiegu wykorzystuje południkową rynnę glacialną. Skarlanka jest największym prawobocznym dopływem Drwęcy. Rzeka przepływa przez liczne malownicze jeziora : Partęczyny Wielkie, Dębno, Robotno, Kurzyny, Strażym i Bachotek.

Prawobrzeżnym dopływem Skarlanki jest Cichówka. Przepływa ona przez jezioro Ciche oraz dalej jako wąska i kręta rzeczka przez mokradła i zarastające jezioro Tomaszek w kierunku jeziora Zbiczno i wpada do jeziora Strażym.

Południowo-zachodnie partie terenu znajdują się w zlewni Strugi Brodnickiej, która jest prawobocznym dopływem Drwęcy. W granicach Parku znajduje się górny brzeg rzeki oraz górna, źródłiskowa część zlewni. Ciek płynie przez tereny mokradeł oraz jeziora :

Sumówek i sosno. W części północnej jeziora Sosno Struga Brodnicka przyjmuje dopływ z jeziora Mieliwo

Niewątpliwie najcenniejszym zasobem przyrodniczym Brodnickiego Parku Krajobrazowego są jeziora, z których największe zostały już wymienione.

Na obszarze Brodnickiego Parku Krajobrazowego znajduje się 37 jezior o powierzchni powyżej 1 ha zajmujących łączną powierzchnię 1834 ha. Wskaźnik jeziorności BPK wynosi 10,99% i jest prawie 10-krotnie wyższy od odpowiedniego wskaźnika dla powierzchni regionu Stawia to obszar BPK wśród obszarów najbardziej bogatych w jeziora w Polsce.

1.4.Z powyższego opisu wynika, że najwrażliwszym elementem przyrodniczym BPK są wody powierzchniowe w postaci rzek i jezior, a także bardzo liczne i cenne przyrodniczo „oczka wodne”, mokradła i bagna, które mają największy wpływ na bioróżnorodność Parku. Ich ochrona stanowi priorytetowe zadanie służb Parku. Ciągi wodne w powiązaniu z atrakcyjnymi formami rzeźby terenu (doliny, rynny, pagórki morenowe, sandry, kemy i drumliny) tworzą unikalną kompozycję przyrodniczo-przestrzenną, która jednocześnie tworzy ważny w skali kraju węzeł korytarzy ekologicznych, jak: dolina rzeki Drwęcy i rynny jezior wykorzystywane przez Skarlanke, Strugę Brodnicką i Cichówkę, które są ekologicznym łącznikiem ciągów dolin Osy i Lutryny. Taki układ stwarza dogodne warunki do swobodnej migracji zwierząt, roślin i grzybów.

2.Tereny i obiekty prawnie chronione

2.1.Obszar BPK jest niezwykle bogaty w tereny i obiekty przyrodnicze prawnie chronione, z których występują:

- 1) 9 rezerwatów przyrody („Rzeka Drwęca”, „Stręszek”, „Okonek”, „Bachotek”, „Żurawie Bagno”, „Wyspa na jeziorze Wielkie Partęczyny”, „Mieliwo”, „Retno”, „Jar Grądowy Cieleća”)
- 2) Obszar Natura 2000 – „Bagienna Dolina Drwęcy”
- 3) 67 użytków ekologicznych – głównie śródleśnych bagien
- 4) 15 pomników przyrody – głównie drzew
- 5) 421 gatunków roślin usystematyzowanych w 5 gromadach, 15 klasach i 57 rzędach, z których aż 63 gatunki należące do roślin cennych. Do najbardziej wartościowych należą wszystkie gatunki objęte prawną ochroną całkowitą i częściową (20), gatunki

wymierające i gatunki narażone, wymienione w Polskiej Czerwonej Liście Roślin (8), gatunki narażone ujęte w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin (3), rzadkie gatunki flory polskiej (8) oraz ginące, silnie zagrożone i zagrożone gatunki torfowisk (29)

- 6) 20 gatunków ssaków podlegających ochronie gatunkowej, 63 gatunki ptaków wymagających czynnej ochrony, 2 gatunki stawonogów wymagających czynnej ochrony, 6 gatunków ryb wymagających czynnej ochrony i 10 gatunków ryb i minogów o ochronie biernej

2.2. Znaczną są także cenne obiekty dziedzictwa kulturowego, z których występują :

- 1) 7 obiektów lub zespołów obiektów wpisanych do rejestru zabytków
- 2) 2 wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych
- 3) 3 zespoły pałacowo- i dworsko-parkowe
- 4) 3 obiekty sakralne
- 5) 4 cmentarze
- 6) 3 miejsca pamięci narodowej
- 7) 8 obiektów i zespołów obiektów techniki i kultury materialnej
- 8) 15 obiektów użyteczności publicznej
- 8) 5 wsi z zabudową mieszkaniową o cechach tradycyjnych
- 9) 3 obiekty budownictwa obronnego
- 15) 2 grodziska wczesnośredniowieczne, 1 grodzisko późnośredniowieczne oraz 176 stanowisk archeologicznych nie posiadających własnej ekspozycji w terenie.

3. Gospodarowanie wodami i ochrona przeciwpowodziowa

Wody powierzchniowe oraz podziemne będące najbardziej wrażliwym na degradację komponentem środowiska parku podlegają szczególnej ochronie :

- 1) Ewentualne działania wiążące się ze zmianą stosunków wodnych na obszarze Parku mogą być podejmowane tylko wówczas, gdy mają służyć celom ochrony przyrody, zrównoważonego wykorzystania użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej. Plany tego rodzaju działań muszą być poprzedzone oceną ich wpływu na środowisko przyrodnicze, a ich realizacja wymaga uzgodnienia z Dyrektorem Parku
- 2) Na obszarze Parku należy całkowicie zrezygnować z działań wymienionych poniżej, za wyjątkiem niezbędnych działań służących ochronie przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej oraz ochronie przyrody, realizowanych w porozumieniu z

Dyrektorem Parku :

- a) podejmowania działań mających na celu regulację i piętrzenie wód,
  - b) budowy nowych obiektów hydrotechnicznych na ciekach podstawowych,
  - c) wykonywania melioracji odwadniających,
  - d) wprowadzania zmian stosunków wodnych mogących pogorszyć stan środowiska.
- 3) Utrzymać w należyтым stanie technicznym koryta cieków naturalnych oraz kanałów dla zapewnienia swobodnego i bezpiecznego spływu wód powodziowych i lodów,
- 4) Wszelkie prace porządkowe, remontowe i konserwacyjne na brzegach i w obrębie koryt cieków i rowów melioracji podstawowej oraz zbiorników wodnych na obszarze Parku powinny być prowadzone w porozumieniu z Dyrektorem Parku. Zaleca się, aby niezbędne prace w korytach cieków podstawowych były prowadzone wyłącznie w terminie : od 01 czerwca do 30 września,
- 5) Ewentualna realizacja działań, o których mowa w pkt. 1), 2) i 3), nie może spowodować pogorszenia warunków życia biologicznego w wodach na obszarze Parku,
- 6) Na obszarze Parku należy w szczególności zachować i chronić :
- a) małe, naturalne zbiorniki wodne, torfowiska, bagna, mokradła i podmokłości,
  - b) obszary źródliskowe,
  - c) cieki jako korytarze ekologiczne umożliwiające swobodne migracje hydrobiontów (Drwęca, Skarlanka, Cichówka i Struga Brodnicka),
- 7) Utworzyć wokół akwenów i wzdłuż cieków na obszarze Parku pasy ochronne, czyli tereny wolne od zabudowy kubaturowej, których szerokość – minimum 100 m, powinna zostać ustalona w planach zagospodarowania przestrzennego (na terenie pasów ochronnych zabrania się: budowy nowych i rozbudowy istniejących obiektów i urządzeń, prowadzenia i rozbudowy instalacji podziemnych za wyjątkiem służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej),
- 8) Utrzymać rzędną poziomu lustra wody na wszystkich jeziorach i ciekach zgodnie z aktualnymi pozwoleniami wodno prawnymi wydanymi przez uprawnione do tego organy administracji,
- 9) Na obszarze Parku zaleca się stosowanie następujących zasad w zakresie zaopatrzenia w wodę i ochrony zasobów wody pitnej :
- a) w nowych zakładach lokalizowanych w granicach Parku powinny być stosowane wyłącznie technologie wodooszczędne

- b) konieczne jest uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów ochrony ujęć wód podziemnych w szczególności ujęć komunalnych
- 10) Na terenach Parku, na których wody podziemne są intensywnie zasilane, szczególnie na obszarach bezodpływowych powierzchniowo, należy eliminować możliwość :
- a) odprowadzania ścieków oczyszczonych do ziemi,
  - b) lokalizowania inwestycji, które mogą zanieczyścić wody podziemne, w szczególności: składowisk odpadów i wylewisk odpadów, magazynów produktów chemicznych i ropopochodnych, ferm chowu zwierząt,
- 11) Ustala się następujące, podstawowe działania w zakresie porządkowania gospodarki ściekowej na obszarze Parku oraz w zlewniach cieków mających wpływ na jakość wód powierzchniowych w Parku :
- a) budowa zbiorczych systemów kanalizacyjnych z lokalnym lub grupowym oczyszczaniem ścieków na terenach zwartej zabudowy ; stosowanie indywidualnych urządzeń unieszkodliwiających ścieki w przypadku zabudowy rozproszonej,
  - b) osiągnięcie przez oczyszczalnie ścieków stopnia redukcji zanieczyszczeń, wynikającego z wymogów ochrony odbiornika,
  - c) likwidowanie nieszczelnych zbiorników do gromadzenia nieczystości płynnych oraz nielegalnych odprowadzeń ścieków do wód i do ziemi,
  - d) usuwanie zawartości zbiorników bezodpływowych do punktów zlewnych oczyszczalni ścieków,
  - e) podczyszczanie ścieków opadowych odprowadzanych z zanieczyszczonych nawierzchni utwardzonych,
- 12) W celu poprawy stanu czystości wód powierzchniowych na obszarze Parku zaleca się realizację następujących zadań w zakresie porządkowania gospodarki ściekowej :
- a) służących ochronie wód rzeki Drwęcy i jej dopływów :
    - kontynuację porządkowania gospodarki ściekowej na terenach : Nowego Miasta Lubawskiego i Górzna, poprzez :
      - stopniową rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta oraz dążenie do włączenia wszystkich nieruchomości, w tym zakładów przemysłowych, do zbiorczego systemu oczyszczania ścieków działającego w oparciu o istniejącą mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków,

- sukcesywne odcinanie dopływu ścieków komunalnych i przemysłowych do miejskiej sieci kanalizacji ogólnospławnej oraz wykorzystanie tej sieci wyłącznie dla potrzeb kanalizacji deszczowej,
- likwidowanie zbiorników bezodpływowych,
- uporządkowanie gospodarki ściekowej miejscowości , położonych w zlewni bezpośredniego przyrzecza Drwęcy - z zastosowaniem rozwiązań eliminujących możliwość przedostawania się do rzeki nieoczyszczonych ścieków pochodzących z tych miejscowości, w tym z ośrodków czasowych i domów letniskowych,
- kontynuację rozbudowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach położonych w Parku oraz dążenie do włączenia wszystkich nieruchomości na obszarze zwartej zabudowy do zbiorczego systemu oczyszczania ścieków działającego w oparciu o istniejące mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków,

b) służących ochronie wód jezior i pozostałych cieków :

- budowę kanalizacji sanitarnej w większych miejscowościach Parku oraz dążenie do włączenia wszystkich nieruchomości na obszarze zwartej zabudowy tej miejscowości do zbiorczego systemu oczyszczania ścieków działającego w oparciu o wysokoefektywną oczyszczalnię ścieków,
- budowę dodatkowego zabezpieczenia przepompowni ścieków w sąsiedztwie ośrodka wypoczynkowego „Pod Sosnami” nad jeziorem Zbiczno,
- uporządkowanie gospodarki ściekowej innych miejscowości, ośrodków czasowych i osiedli domów letniskowych w otoczeniu jezior - z zastosowaniem rozwiązań eliminujących możliwość przedostawania się nieoczyszczonych ścieków do jezior,

13) Do czasu kompleksowego uporządkowania gospodarki ściekowej miejscowości na obszarze Parku i w zlewniach cieków mających wpływ na jakość wód powierzchniowych w Parku, zaleca się podjęcie działań pozwalających na poprawę funkcjonowania urządzeń oczyszczających ścieki, znajdujących się przy osiedlach mieszkaniowych byłych PGR (Łąkorek, Sumowo) oraz przy dużych ośrodkach turystyczno-wypoczynkowych,

14) Zachować naturalny charakter meandrującej rzeki Drwęcy i terenów zalewanych wodami powodziowymi.

4. Gospodarka odpadami

Ustala się następujące ograniczenia w zakresie gospodarki odpadami :

- 1) Na obszarze parku nie należy lokalizować nowych obiektów unieszkodliwiania odpadów
- 2) Unieszkodliwianie odpadów powstających na obszarze Parku powinno odbywać się wyłącznie w obiektach wykonanych i eksploatowanych poza jego granicami
- 3) W nowych zakładach usługowo-produkcyjnych należy stosować wyłącznie technologie mało – i bezodpadowe
- 4) Zakaz lokalizacji zakładów prowadzących działalność polegającą na magazynowaniu, wykorzystywaniu, przetwarzaniu lub unieszkodliwianiu odpadów niebezpiecznych.

5. Kierunki działalności gospodarczej

5.1. Preferuje się następujące rodzaje działalności gospodarczej na terenie Parku:

- 1) turystyka kwalifikowana, krajoznawcza, przyrodnicza (ekoturystyka), agroturystyka, turystyka rowerowa,
- 2) wypoczynek letniskowy (rekreacja indywidualna) w obrębie istniejących jednostek osadniczych,
- 3) turystyka i rekreacja ograniczona do istniejących ośrodków wypoczynkowo - rekreacyjnych pod warunkiem podniesienia standardów wyposażenia w niezbędną infrastrukturę komunalną,
- 4) leśnictwo uwzględniające wartość biocenotyczną i funkcje ochronne lasów,
- 5) rzemiosło nieuciążliwe dla środowiska,
- 6) proekologiczne formy gospodarki rolnej, w szczególności rolnictwo integrowane i ekologiczne,
- 7) inne rodzaje działalności gospodarczej, nieuciążliwe dla środowiska.

5.2. Należy dążyć do następujących zmian w zakresie wiodących funkcji gospodarczych:

- 1) leśnictwo - przygotowanie wybranych terenów leśnych do pełnienia funkcji turystyczno-rekreacyjnej, wprowadzenie zalesień na wybrane obszary rolnicze (szczególnie na glebach marginalnych), zwiększenie powierzchni lasów ochronnych, zwłaszcza wodochronnych,
- 2) rolnictwo - zachowanie tradycyjnych obszarów rolnictwa, przekształcenie części gospodarstw i towarzyszących im terenów odłogowanych w tereny turystyki wiejskiej:

wsie letniskowe, gospodarstwa eko- i agroturystyczne, lokalne wiejskie centra turystyki kwalifikowanej (wodnej, rowerowej i itp.),

3) turystyka - rozwój form, bazy i organizacji wykorzystującej walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe Parku bezwzględnie podporządkowany funkcji ochronnej Parku,

4) osadnictwo:

a) rozwój ośrodków wiejskich, częściowo w granicach Parku - obsługa turystyki, rolnictwa, lokalnego rzemiosła,

b) rozwój przestrzenny stagnujących, dotychczas małych wsi (Buk Góralski, Ostrowite, Sumowo, Sumówko i Tomki), przez dopuszczenie lokalizacji bazy turystycznej, na rygorystycznych warunkach ochrony krajobrazu, walorów przyrodniczych i kulturowych.

6. Zasady inwestowania i gospodarowania przestrzenią

6.1. Ustala się następujące zasady gospodarki przestrzenią na obszarze Parku:

1) Nowe budynki i budowle mogą być lokalizowane:

a) na terenach zwartej zabudowy miejscowości,

b) na gruntach nie będących gruntami leśnymi, w odległości nie mniejszej niż 30 m od granicy lasu, chyba, że ustalenia dla poszczególnych jednostek mówią inaczej,

c) na terenach odległych co najmniej 50 m od granic torfowisk,

d) na terenach nie będących stokami dolin rzecznych i jezior o nachyleniu przekraczającym 10 %,

e) na terenach nie będących wyspami i półwyspami jezior,

f) na terenach znajdujących się w odległości nie mniejszej niż 100 m od linii brzegowej jezior i cieków podstawowych,

2) Obiekty niezbędne dla gospodarki leśnej mogą być lokalizowane również na gruntach leśnych oraz w odległości mniejszej niż 30 m od granicy lasu,

3) Niżej wymienione obiekty, w odniesieniu do których zaleca się uzyskanie opinii Dyrektora Parku, mogą być lokalizowane również w odległości mniejszej niż 100 m od linii brzegowej jezior i cieków podstawowych:

a) ogólnodostępne mosty i pomosty,

b) przepusty,

c) obiekty, stanowiące niezbędne zaplecze gospodarstw rybackich,

- d)ogólnodostępne obiekty turystyki wodnej - bez bazy noclegowej,
  - e)obiekty małej architektury bezpośrednio związane z zagospodarowaniem turystycznym jezior i cieków,
  - f)obiekty niezbędne dla ochrony wód, zabezpieczenia przeciwpowodziowego i przeciwpożarowego oraz bezpieczeństwa użytkowników wód,
- 4)Należy unikać lokalizowania nowych budynków w oderwaniu od zwartej zabudowy miejscowości, z wyjątkiem budowy siedlisk dla gospodarstw rolnych lub agroturystycznych o powierzchni co najmniej 5 ha, po uzyskaniu opinii Dyrektora Parku,
- 5)Nie należy lokalizować nowych ośrodków wypoczynkowo-rekreacyjnych.
- 6.2.Na obszarze Parku nie może być prowadzona eksploatacja surowców mineralnych i torfu. Należy zaprzestać eksploatacji aktualnie użytkowanych wyrobisk i przeprowadzić ich rekultywację, w sposób uzależniony od charakteru otoczenia.
- 6.3.Na obszarze Parku nie mogą być lokalizowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, za wyjątkiem niezbędnej infrastruktury komunalnej.
- 6.4.W przypadku lokalizowania na obszarze Parku inwestycji realizujących cele publiczne należy postępować zgodnie z trybem przewidzianym w Ustawie o ochronie przyrody.
- 6.5.Należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla niezalesionych terenów wsi: Łąkorz i Biedaszek (P5), Sumowo (P 17), Sumówko i Tomki (P 16) oraz Gaj (P 27).
- 6.6.Nie dopuszcza się lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej do czasu opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jednostki przyrodniczej P 21.
- 6.7.Ewentualne zagospodarowanie turystyczne obszaru jezior : Prątnia i Płociczno (P 1) oraz Łąkorz (P 4) może nastąpić tylko na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poprzedzonego opracowaniem specjalistycznego studium ochrony jezior.
- 6.8.Należy wprowadzić „zielone” pasy ochronne o minimalnej szerokości 30 m w strefie przybrzeżnej jezior w jednostkach przyrodniczych : P 1, P 3 i P 4.
- 6.9.Zakaz lokalizacji nowej trwałej zabudowy kubaturowej :
- a)na obszarze całych jednostek przyrodniczych : P 6, P 7, P 8, P 9, P 10. P 12, P 13, P 14, P 15, P 18, P 22, P 23, P 24, P 25, P 28, P 29, P 31, P 34 i P 37;
  - b)na części obszaru jednostek przyrodniczych : P 1, P 5, P 19, P 20, P 30 i P 33.

- 6.10. Dopuszcza się adaptację istniejących siedlisk na cele zabudowy letniskowej w jednostkach przyrodniczych : P 1, P 2, P 3, P 4, P 5, P 13, P 16, P 17, P 20, P 27, P 28, P 33, P 36 i P 38.
- 6.11. Zabudowę lokalizować w odległości nie mniejszej wsi 200 – 300 m od brzegu jeziora Sumówko (P16), w zależności od szerokości przybrzeżnych terenów podmokłych i zabagnionych.
- 6.12. Należy stosować rotację użytkowania wyznaczonych obozowiskach i pól namiotowych.
- 6.13. Dopuszcza się adaptację i przebudowę istniejącej zabudowy na cele :
- a) edukacyjno-rekreacyjne i turystyczne w jednostce przyrodniczej P 26,
  - b) turystyczne w jednostce przyrodniczej P 32 (obiekty stacji kolejowej w Tamie Brodzkiej).
- 6.14. Substandardową zabudowę turystyczną :
- a) nad jeziorem Dębno (P 23) – uregulować stan formalno-prawny,
  - b) na północnym brzegu rzeki Drwęcy (P 33) – zlikwidować.

7. Zasady kształtowania zabudowy

7.1. Ustala się zasady ogólne kształtowania zabudowy:

- 1) Zakłada się utrzymanie krajobrazu małych wsi oraz tworzenie warunków rozwoju społeczno-gospodarczego nie zagrażającego walorom Parku (koegzystencja siedlisk rolniczych z obiektami bazy turystycznej, w tym zabudowy letniskowej).
- 2) Dopuszcza się zabudowę jedynie w nawiązaniu do istniejących jednostek osadniczych, w kontynuacji ich układów przestrzennych i z zachowaniem właściwych dla nich zasad kształtowania zabudowy.
- 3) Dopuszcza się adaptację z umiarkowaną rozbudową istniejących siedlisk oraz adaptację dla turystyki nie użytkowanych obiektów rolniczych i produkcyjno-usługowych, z zachowaniem właściwych dla nich zasad kształtowania zabudowy.
- 4) Należy doprowadzić do likwidacji istniejącej na obszarze Parku nielegalnej tzw. „dzikiej” zabudowy.

7.2. Ustala się szczegółowe zasady kształtowania zabudowy:

- 1) Określa się zestaw preferowanych cech zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, turystycznej, gospodarczej, usługowej i innej:
  - a) na całym obszarze Parku:

- budynki parterowe z poddaszem użytkowym, o konstrukcji murowanej, z elewacjami ceglanymi lub tynkowanymi,
  - dachy dwuspadowe symetryczne o kącie nachylenia połaci $30 - 45^{\circ}$, z naświetlami o oknach mniejszych niż w parterze i z daszkami dwuspadowymi, kryte dachówką lub materiałem dachówkopodobnym, matowym, stonowanym w kolorze,
  - okna w formie pionowej i podziałach symetrycznych;
- b)w centralnych częściach większych wsi:
- oprócz cech wymienionych w pkt. a) , także budynki dwukondygnacyjne;
- c)na terenach rozwoju funkcji nie związanych z funkcjami Parku:
- oprócz budynków o cechach wymienionych w pkt. a), mogą być dopuszczone budynki gospodarcze, w tym usługowo-produkcyjne, z dachami o kącie nachylenia połaci pod kątem do 30° , o pokryciu właściwym dla spadku dachu, o wysokości górnej krawędzi elewacji frontowej (gzymsu) nie przekraczającej 6 m.
- 2)W większych obiektach zalecane jest rozmieszczanie "programu działalności" w kilku budynkach, w układzie naśladującym tradycyjne zagrody.
  - 3)W budynkach usługowych, w razie konieczności zastosowania dużych otworów okiennych, należy stosować łagodzące je drobne podziały.
  - 4)Nie należy dopuszczać do budowy szklarni ogrodniczych o pow. łącznej ponad 50 m^2 . Mniejsze szklarnie powinny być odizolowane od otwartego krajobrazu zielenią wysoką.
  - 5)Zabudowa powinna być grupowana w nieregularnych liniach zabudowy, wzdłuż dróg wiejskich, w sposób nadający im charakter współczesnych gościńców. Przy drogach, przed budynkami mogą być wydzielone pojedyncze miejsca postojowe. Na większe parkingi mogą być wykorzystane tylko place kompozycyjnie uzasadnione.
  - 6)Obiekty turystyczne powinny dysponować powierzchnią parkingową dla samochodów (w tym: autobusów) w obrębie podwórza, na zapleczu budynku usytuowanego przy ulicy wiejskiej.
  - 7)Zabudowa nie odpowiadająca powyższym zasadom powinna być w miarę możliwości przebudowana lub maskowana zielenią.
  - 8)Zagospodarowanie terenu ustalane prawem miejscowym (w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego opracowanych dla całej jednostki osadniczej lub jej części) powinno następować z uwzględnieniem zasad ochrony dziedzictwa kulturowego. W przypadku planów sporządzanych dla części jednostki, powinna być opracowana koncepcja powiązań z całym układem.

- 9) Dopuszcza się indywidualne odstępstwa od wymienionych zasad, w celu urozmaicenia i nadania indywidualnych cech miejscu. Zmiany te powinny być jednak utrzymane w dyscyplinie ogólnego ładu i harmonii i nie mogą wprowadzać form obcych tradycyjnej wiejskiej architekturze,
- 10) Zaleca się stosowanie w budownictwie form architektonicznych nawiązujących do tradycji regionalnych.

8. Zasady i rozwiązania dotyczące infrastruktury technicznej

8.1. Ustala się następujące działania w zakresie przebudowy i modernizacji **dróg** :

- 1) Droga krajowa Nr 15 (Toruń-Ostróda), której odcinek przebiega przez fragment Parku wymaga przebudowy polegającej na :
  - a) wybudowaniu drugiej jezdni
  - b) przebudowa mostu drogowego na Skarlance w Tamie Brodzkiej
  - c) realizacji odpowiedniej szerokości przepustu dla ułatwienia migracji roślin i zwierząt
  - d) ewentualnej budowie przesłon akustycznych
  - e) zarezerwowaniu terenu pod budowę kolektora ściekowego z Brzozia do Brodnicy
- 2) Pozostałe drogi publiczne nie powinny być poszerzane i pozbawiane alejowych zadrzewień
- 3) Fragmenty dróg powiatowych Zbiczno-Górale i Ostrowite-Górale oraz droga gminna Grzmięca-Jezioro Wielkie Partęczyny nie powinny być przebudowane w zakresie ulepszenia (asfaltowania) nawierzchni
- 4) W celu ochrony fauny zaleca się zaprojektowanie i wykonanie przejść dla zwierząt, szczególnie na drogach powiatowych, z obowiązkiem uzgodnienia z Dyrektorem Parku
- 5) Ewentualne inwestycje dotyczące infrastruktury transportowej muszą być projektowane i realizowane w sposób nie powodujący zmiany stosunków wodnych Parku
- 6) Odprowadzenie wód opadowych z tras komunikacyjnych musi być projektowane i wykonane w sposób nie powodujący nasilenia erozji wodnej i zanieczyszczenia wód w Parku

8.2. Zaleca się stosowanie następujących działań w zakresie **elektroenergetyki** :

- 1) Wykluczenie nowych lokalizacji napowietrznych linii wysokiego napięcia

- 2) Zakaz lokalizacji elektrowni wiatrowych
- 3) Przy rozbudowie i przebudowie sieci średniego i niskiego napięcia stosowanie wyłącznie linii okablowanych lub kablowych podziemnych
- 4) Sukcesywne likwidowanie napowietrznych linii kolidujących z walorami krajobrazowymi Parku

8.3. W celu ograniczenia negatywnego wpływu na krajobraz inwestycji z zakresu **telekomunikacji**, ustala się :

- 1) Prowadzenie nowych linii telekomunikacyjnych na terenie Parku pod ziemią z jednoczesną sukcesywną likwidacją istniejących linii napowietrznych
- 2) Zakaz lokalizacji nowych wież telefonii komórkowej

8.4. Należy stosować następujące rozwiązania w zakresie **gazownictwa** :

- 1) Zaopatrywanie terenów zwartej zabudowy w gaz ziemny z planowanej do realizacji sieci gazowej, która będzie zasilana z projektowanych gazociągów wysokiego ciśnienia : Brodnica-Nowe Miasto Lubawskie Dn 200 mm lub Brodnica-Jabłonowo Pomorskie Dn 150 mm
- 2) Zaopatrzenie terenów zabudowy rozproszonej w gaz płynny
- 3) Traktowanie gazyfikacji obszaru Parku jako zadania wprowadzającego poprawę stanu środowiska

8.5. Na obszarze Parku zaleca się stosowanie następujących zasad w zakresie zaopatrzenia w **ciepło** :

- 1) Preferowanie stosowania małoemisyjnych lub nieemisyjnych źródeł ciepła, w szczególności instalacji wykorzystujących źródła energii odnawialnej, paliwa gazowe, olej opałowy, biomasę lub energię elektryczną
- 2) W przypadku źródeł ciepła opalanych węglem dążenie do stosowania nowoczesnych małoemisyjnych kotłów o wysokiej sprawności energetycznej, opalanych wysokojakościowym węglem (o wysokiej wartości opałowej i niskiej zawartości siarki)

9. Warunki lokalizacji inwestycji celu publicznego

9.1. Ustala się inwestycje celu publicznego, których lokalizacja będzie miała bezpośredni lub pośredni wpływ na przestrzeń BPK:

- 1) Włącznie do sieci ekologicznej NATURA 2000 obszaru „Bagienna Dolina Drwęcy” wraz z opracowaniem planu jego ochrony

- 2)Utworzenie sieci rezerwatów przyrody
  - 3)Opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla wszystkich rezerwatów przyrody
  - 4)Aktualizacja planu ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego
  - 5)Likwidacja źródeł zanieczyszczeń wód w zlewni rzeki Drwęcy
  - 6)Przebudowa drogi krajowej nr 15 Toruń-Ostróda
  - 7)Modernizacja linii kolejowej nr 353 Toruń-Olsztyn
  - 8)Przebudowa linii kolejowej nr 208 Brodnica-Działdowo
  - 9)Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Brodnica-Lubawa Dn 200 mm
  - 10)Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Brodnica-Jabłonowo Dn 150 mm
- 9.2.Przy lokalizowaniu na obszarze parku inwestycji realizujących cele publiczne należy postępować zgodnie z trybem przewidywanym w Ustawie o ochronie przyrody oraz ograniczeniami ustalonymi niniejszym planem ochrony

VI. OCENA PRZEWIDYWANYCH SKUTKÓW PLANU W TYM OSZACOWANIE KOSZTÓW JEGO REALIZACJI

Analiza planowanych działań ochronnych zawartych w projekcie Planu ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego pozwala na stwierdzenie, że dokument stwarza prawną podstawę ochrony zasobów obszaru Brodnickiego Parku Krajobrazowego.

Realizacja Planu ochrony BPK pozwoli na:

- zachowanie zasobów przyrody ożywionej i nieożywionej,
- zachowanie walorów krajobrazowych,
- ochronę zasobów kulturowych, w tym obiektów zabytkowych i krajobrazu kulturowego,
- eliminację zagrożeń środowiska,
- poprawę ładu przestrzennego,
- kształtowanie równowagi przyrodniczej ekosystemów,
- poprawę jakości życia mieszkańców,
- poprawę warunków wypoczynku turystów,
- rozwój edukacji ekologicznej,
- ekologizację gospodarki rolnej.

Realizacja planowanych działań ochronnych wymaga nakładów finansowych. Nakłady te ponosić będą wszyscy użytkownicy obszaru i zarządzający obszarem. W szczególności odpowiedzialnym za realizację Planu ochrony będzie Dyrektor Brodnickiego Parku Krajobrazowego i jego zadaniem będzie dystrybucja budżetowych środków związanych z działalnością statutową Parku, jak również pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych.

I. Bieżące koszty utrzymania dyrekcji Parku stanowią (na przykładzie 2005 r.):

1. Wynagrodzenia i pochodne - 194 tys. zł.

2. Pozostałe wydatki bieżące - 38,5 tys. zł.

3. Umundurowanie służb parku - 14,0 tys. zł.

4. Działalność programowa:

- edukacja ekologiczna (konkursy, akcje, oznakowanie ścieżek dydaktycznych, materiały pomocnicze - zeszyty ćwiczeń) 38,0 tys. zł (z WFOŚiGW w Toruniu i Olsztynie, 10% dochody własne),

- ochrona przyrody (pielęgnacja szkółek i starych sadów jabłoniowych, sporządzenie planu ochrony BPK) 63,2 tys. zł. (z WFOŚiGW w Toruniu i Olsztynie, 10% dochody własne), 40 tys. zł. (z Programu SIMOCA),
- działalność promocyjna (mapy, folder, widokówki, materiały reklamowe, prezentacje multimedialne, itp.) 17 tys. zł. (z WFOŚiGW w Toruniu i Olsztynie, 10% dochody własne).

Łącznie roczne bieżące koszty utrzymania służby Parku wynoszą 404,7 tys. zł. (2005 r.). W związku z przewidywanymi zwiększonymi zadaniami ochronnymi wynikającymi z realizacji Planu ochrony należy przewidywać, że koszty te wzrosną do około 500-600 tys. zł. rocznie.

II. Wybrane roczne koszty ochrony zasobów i walorów Parku:

- ochrona przyrody (w tym: ochrona rezerwatów przyrody, w tym sporządzanie planów ochrony rezerwatów, ochrona użytków ekologicznych, konserwacja pomników przyrody, ochrona gatunkowa roślin i zwierząt) 300 tys. zł
- ochrona dziedzictwa kulturowego (w tym: opracowanie dokumentacji ewidencyjnych i projektów rewaloryzacji zabytkowych założeń pałacowo-i dworsko-parkowych, utrzymanie w odpowiednim stanie obiektów zabytkowych, zachowanie zabytkowych cmentarzy i miejsc pamięci, ochrona stanowisk archeologicznych) 100 tys. zł
- ochrona wód i gospodarka wodna (w tym: kształtowanie stosunków wodnych, zachowanie śródpolnych i śródleśnych oczek wodnych, ochrona obszarów źródliskowych, zachowanie obszarów naturalnej retencji, tworzenie pasów ochronnych wokół akwenów, porządkowanie gospodarki ściekowej) 1 mln zł
- ochrona powietrza (w tym: modernizacja urządzeń i systemów grzewczych, upowszechnianie niskoemisyjnych źródeł ciepła, promowanie źródeł ciepła przyjaznych środowisku, eliminowanie źródeł hałasu) 200 tys. zł
- zapobieganie poważnym awariom (w tym: modernizacja urządzeń i instalacji uciążliwych dla środowiska, nadzór nad przewozami substancji niebezpiecznych, kontrola obiektów mogących stanowić źródło poważnej awarii) 30 tys. zł
- rolnictwo i gospodarka surowcami (w tym: wdrażanie ekologicznych form gospodarki rolnej, renaturyzacja łąk i pastwisk, ograniczanie negatywnego oddziaływania ferm tuczu zwierząt, budowa i zakup 100 tys. zł

urządzeń do prawidłowego przechowywania odchodów zwierzęcych) - gospodarka rybacka (w tym: dostosowanie hodowli ryb do wymagań ochrony środowiska, zachowanie optymalnego składu ichtiofauny, restytucja raka szlachetnego)	50 tys. zł
- leśnictwo (w tym: kształtowanie struktury gatunkowej lasów, kształtowanie i przywracanie bioróżnorodności biocenoz leśnych, wdrażanie biologicznych metod ochrony lasu, zwiększanie powierzchni leśnej, likwidowanie nielegalnych wysypisk odpadów w lasach, ograniczanie ruchu turystycznego w lasach)	200 tys. zł
- łowiectwo (w tym: ograniczanie liczebności gatunków zagrażających rodzimej faunie, zachowanie optymalnej populacji zwierzyny łownej) - gospodarka turystyczna (w tym: modernizacja i wyposażanie bazy turystycznej w odpowiednią infrastrukturę, realizacja usług obsługi ruchu turystycznego, zagospodarowanie wytypowanych punktów widokowych, tablicowanie obszaru Parku, wytyczenie nowych szlaków ścieżek dydaktycznych, oznakowanie szlaków, wyposażenie pól namiotowych, obozowisk i pól campingowych)	50 tys. zł
- infrastruktura techniczna (w tym: modernizacja dróg publicznych, wykonanie niezbędnych przejść dla zwierząt, modernizacja sieci elektroenergetycznej, gazyfikacja obszaru Parku, modernizacja systemów i urządzeń ciepłowniczych)	200 tys. zł
	300 tys. zł

Łącznie średnie roczne koszty ochrony zasobów i walorów Parku wyniosą około 2530 tys. zł. Powyższe zestawienie nie uwzględnia kosztów wykonania Planu ochrony dla obszaru Natura 2000 „Bagienna Dolina Drwęcy”, które według informacji Ministerstwa Środowiska szacuje się na około 200 tys. zł.

III. Koszty monitoringu środowiska obszaru BPK

Uwzględniając zapisy ustaleń Planu ochrony BPK odnośnie pożądanego zakresu badań monitoringu środowiska obszaru BPK przewidzieć należy następujące szacunkowe elementy kosztów:

- Obsługa i utrzymanie limnigrafu na rzece Skarlance – około 3,3 tys. zł rocznie.
- Obsługa i utrzymanie posterunku meteorologicznego w siedzibie Dyrekcji BPK w Grzmięcy – około 2,1 tys. zł rocznie.

- Założenie stacji monitoringu powietrza na terenie Dyrekcji BPK w Grzmięcy wyposażonej w analizatory ciągłego pomiaru dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszony i ozonu – około 245 tys. zł.
- Monitoring jezior obejmujący jednorazowe badania kilku jezior (m.in. Prątnia, Pawłówko, Płociczno, Płociczenko) oraz cykliczne (postulowane co 5 lat) badania 13 jezior (Bachotek, Ciche, Dębno, Głowińskie, Łąkorz, Małe Partęczyny, Mieliwo, Robotno, Sopiń, Sosno, Strażym, Wielkie Partęczyny, Zbiczno) – średnio około 10 tys. zł rocznie.
- Monitoring wód płynących obejmujący:
  - badania rokroczne w stałych punktach pomiarowych na Drwęcy (2 punkty: na „wejściu” i na „wyjściu” z obszaru BPK) oraz na Skarlance (stanowisko przy limnigrafie) – około 25 tys. zł rocznie
  - badania okresowe (postulowane co 5 lat) rzeki Skarlanki z dopływami (7 punktów pomiarowych), Strugi Brodnickiej z dopływami (4 punkty), Brynicy z Samionką (2 punkty) – średnio około 22 tys. zł rocznie
- Monitoring jakości zwykłych wód podziemnych obejmujący rokrocznie badania w 1 punkcie – średnio około 0,5 tys. zł.
- Monitoring gleb na 1 stanowisku z postulowanymi badaniami cyklicznymi co 5 lat – około 5 tys. zł.

Łącznie roczne bieżące koszty monitoringu wyniosą około 70 tys. zł , bez uwzględnienia kosztów założenia stacji monitoringu powietrza.

Zespół autorski zdaje sobie sprawę, że nie wszystkie koszty ochrony zasobów i walorów BPK nie zostały ujęte, a podane powyżej kwoty mają charakter szacunkowy.

VII. PROPOZYCJE POŻĄDANYCH KOREKT ZMIAN GRANIC BPK

W wyniku prac nad Planem ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego, w tym w oparciu o przeprowadzone oceny walorów i zasobów środowiska przyrodniczego, krajobrazu i zasobów kulturowych obszaru Parku i jego otoczenia, zespół autorski wskazuje na pożądane korekty granic BPK.

I. Powiększenie BPK

- 1) Pozostała część Bagienniej Doliny Drwęcy na terenie gminy Bartniczka. Jest to obszar włączony w granice obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB 040002 „Bagienna Dolina Drwęcy”. Włączenie tego terenu w granice BPK zdaniem zespołu autorskiego pozwoli na pełną kompleksową ochronę całego obszaru bagienno-leśnego, pełną ochronę ptactwa wodno-błotnego oraz siedlisk ptaków, jak również właściwe zagospodarowanie i użytkowanie tej części doliny Drwęcy. Umożliwi to również sprawne zarządzanie zarówno obszarem BPK, jak i obszarem Natura 2000.
- 2) Obszar tzw. „Łąki Mścińskie” położony bezpośrednio na wschód od kompleksu leśnego na wschód od jeziora Wielkie Partęczyny. Obejmuje teren rozległego obniżenia po dawnym jeziorze o powierzchni ponad 100 ha. Dno tego obniżenia budują osady pochodzenia organicznego – torfy i gytie. Występują się tu cenne przyrodniczo łąkowe zbiorowiska roślinne oraz chronione gatunki roślin. Obszar wraz z sąsiednimi kompleksami leśnymi stanowi ostoję fauny. Włączenie tego terenu w granice Parku pozwoli na ochronę całej zlewni Rowu Czerwonka uchodzącego do atrakcyjnego turystycznie jeziora Wielkie Partęczyny.
- 3) Obszar części przysiółka Mariany – tereny położone bezpośrednio na wschód od jeziora Bachotek. Jest to obszar strefy krawędziowej wschodniej części polodowcowej rynny jeziora Bachotek. Przeważa użytkowanie rolno-leśne. Teren jest zagospodarowany turystycznie. Obszar ten stanowi bezpośrednią zlewnię jeziora Bachotek. Włączenie tego terenu w granice Parku pozwoli na wprowadzenie jednolitych zasad użytkowania turystycznego, wprowadzenie „zielonych” pasów ochronnych wzdłuż brzegu jeziora Bachotek, który stanowiłby pas ochronny od strony terenów rolnych. Możliwe byłoby wprowadzenie określonych reżimów ochronnych pozwalających na zachowanie wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych całej zlewni bezpośredniej jeziora Bachotek.

- 4) Część gruntów wsi Żmijówko i Brzezinki – tereny położone na zachód od jeziora Bartno. Obejmuje obszar leśno-rolny o atrakcyjnym ukształtowaniu terenu z licznymi „oczkami” wodnymi o znamionach użytków ekologicznych. Włączenie tego terenu w granice Parku pozwoli na zapobiec defragmentacji obszaru Parku i ujednoczenie zasad zagospodarowanie cennych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów.

II. Zmniejszenie BPK

- 1) Obszar jednostki przyrodniczo-krajobrazowej P-21. Obejmuje teren części wsi Zbiczno położony na południowy-zachód od jeziora Zbiczno – poza zlewnia bezpośrednią jeziora. Jest to teren intensywnie użytkowany rekreacyjnie, w znacznej części zabudowany. W tej części wsi Zbiczno w ostatnich latach zaznaczył się intensywny rozwój zabudowy rekreacji indywidualnej i mieszkaniowej. Wskaźnik zabudowy jest intensywny, powierzchnie działek są niewielkie. Dalsza urbanizacja tego terenu pozwoli ochronić przed presją budowlaną sąsiednie tereny włączone w granice BPK.